

YAŞAR DURU

SIRA GEÇESİ

şehir, zaman, mekan, insan *Yazıları*

HEMŞEHİRİM

MEHMET HULUSİ ÖCAL KİTAPLIĞINDAN

ŞURKAV KÜTÜPHANESİNE

AYŞE ÖCAL TARAFINDAN

2017 YILINDA BAĞIŞLANMIŞTIR. No:

ISBN 9944-128-00-7

MEHMET HULUSİ ÖCAL KİTAPLIĞINDAN
ŞURKAV KÜTÜPHANESİNE
AYŞE ÖCAL TARAFINDAN
2017 YILINDA BAĞIŞLANMIŞTIR. No:

SIRA GEÇESİ
ŞEHİR, ZAMAN, MEKAN VE İNSAN

HEMŞEHRİM YAYINLARI: 001
Şehir Kültürü Serisi: 100 -101
ISBN: 9944-128-00-7

*

Editör:
Ertuğrul Aziz Duru

Tasarım & Fotoğraf:
Ömer Dogan

Tashih:
Neslihan Yetkin

Ofset hazırlık:
Kule İletişim

Yayımcı:
Barla Basın Yayın Ltd.Şti.
İncilipınar Mh. 3 Nolu Cad. Bayel İş Mrk.
A Blok No:1 Şehitkamil - Gaziantep

Tlf. 0342-232 48 03 (pbx)

Faks: 0342-232 48 05

web: www.hemsehrim.net

e-posta: info@hemsehrim.net

Baskı ve cilt:
Şan Ofset Matbaacılık
0212-289 24 24

İstanbul

2007

ÇOCUKLARIMIN ANNESİNE
VE EHL-i DİLİN CÜMLESİNE

**KENDİ KALEMİNDEN:
YAŞAR DURU**

Ne zaman, nerede, kimden olduğumuz veya kimden doğduğumuz önemli değil. Doğum yerimizi ve yılımızı: Urfa-1945 diye yazmışlar. Mektep medrese dersenez: Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde iki yıl edebiyat ve Marmara Üniversitesi İktisat ve İşletme Fakültesi'nde dört yıl ekonomi tahsil etmişliğimiz var; beş sene kadar da hoca efendilerin rahle-i tedrislerinde dinimizi öğrenmeye çalışmışlığımız. Hayata öğretmen olarak atıldık. Gençliğimizin 13 senesini tebeşir tozu yutmak ve onbinlerce insanı idare etmekle geçirdik. Akçakale Ortaokulun'da başladığımız mesleği, İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcısıyken noktalamak zorunda kaldık.

Onaltı sene kalemimizle kazandık ekmeğimizi; dört sene kadar da ekranlarda arz-ı endam ettik. Neyi nerede yazdığımızı biz dahi unuttuk. O günlerden aklımızda; Hergün, Ortadoğu, Tercüman ve Yeni Sayfa gazeteleri ile TGRT ve Kanal 7'den güzel hatıralar kaldı.

28 Mart 2002'den beri Gaziantep'teyiz ve boyamadığımız son rengi boyuyoruz; Şahinbey Belediyesi'nde Başkan Yardımcılığı yaparak geçiriyoruz ahir ömrümüzün sayılı günlerini.

Yayınlanamayadığımız için yazıldığını söyleyemediğimiz değişik türlerde 10'a yakın kitabımız ve bir o kadar da yazılmayı bekleyen araştırma dosyamız var; çocuklarımıza miras bırakabileceğimiz.

SIRA GEÇESİNİ TAKDİMİMDİR

Şehirler ve insanlar buldukları coğrafyanın, tabiatın, zamanın, inancın, kültürün ve siyasetin karşılıklı etkileşimi ile şekillenir ve bu güçlerin ortak ürünü olarak vücut bulurlar.

Şehir ile insan arasında çok yönlü, güçlü ve zorunlu bir ilişki vardır. İnsan bir yönüyle dili, dini, kokusu, rengi, tarzı ve tavrıyla içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevrenin çocuğudur. Bir yönüyle de yaşadığı şehri şekillendiren; onaran, çeşitlendiren, zamanın istek, düşünce ve duygularını mekanın bütün dokularına yansıtan büyük ustadır.

Nuh Tufanından hemen sonra kurulan Urfa, Kuzey Mezopotamya ve Anadolu coğrafyasının tarihini, inanç dünyasını, kültürünü, medeniyetini ve şehir hayatına dair bütün artılarla eksileri özünde barındıran çok özel bir şehirdir.

Kendi kentsel dokusunu ve koynunda barındırdığı

insanların maddi-manevi değerlerini zamanın ve insanın tahribatından azami ölçüde koruyabilmesi en belirgin artısıdır Urfa'nın. Eksileri de vardır, çünkü Urfa'yı özel yapan kentsel kimliği asırlık ihmallerin, haksızlıkların, cehaletin, açgözlülüğün ve beşeri zaafaların eseri olarak kaybolmak üzeredir.

Urfa, herşeye rağmen yine de özeldir. Çünkü, aynı coğrafyada yer alan diğer şehirlere benzemez. Tarihin her döneminde geçmişi ve geleceği bir arada yaşamayı ve yaşatmayı başarmıştır.

Bu özel şehiri yazmak, insanlarını anlatmak elbette kolay değil. Şehrimi ve hemşehrilerimi birkaç yüz sayfaya sığdırmaksa, zor olmaktan da öte, imkansız gibidir.

Yıllarca günlük yazılar kaleme almış bir insan olarak, imkansız gibi görünen bu zor işe girişmek aklımın ucundan geçmezken; 1999 Ağustos'unda birlikte çalıştığım İki dostun; Tuncer Necmioğlu ve Şevval Sam'ın tahrik ve teşvikleri ile Bismillah diyerek oturdum bilgisayarımın karşısına.

O Gece'yi Urfa'da yazdım; diğerlerini gurbette. Şehire, zamana, mekana ve insana dışardan baktım. İstanbul, Taşkent, Semerkant, Halep, Rize, Konya ve Gaziantep' ten seyrettim şehrimi ve hemşehrilerimi.

Acı kahve tadında farklı bir Sıra Gecesi hazırlamaya çalıştım elimden geldiğince. Umarım makbule geçer.

Yaşar DURU

7 Ağustos 2006

SIRADIŞI BİR GECE

SIRA GEÇESİ

Sıra Gecesi...

Ekranlara getirilen şekliyle tarif etmek gerekirse; klasik ve halk müziği enstrümanlarından oluşan karma bir orkestra... Yerel giysiler içinde buram buram ter döken ses ve saz sanatçıları... Ve gecenin onur konuğu; ömründe bir tek tür kü veya şarkı mırıldanmamış ülkemizin ünlü gazetecisi, yazarı, çizeri, politikacısı veya bilmem necisi falanca bey...

Buraya kadar yadırganacak bir durum, önemsenecek bir sorun yok ama... Programın ilerleyen dakikalarında ve hiç beklemediğiniz bir anda; sahnede arz-ı endam eden vücudunun üçte ikisi üryan, lakin reytingi yüksek hatun kişi ye ne demeli. O da reytingleri hedeflenen orana yükseltmeye bilir diye, bütün marifeti deli danalar gibi tepinmek, arada bir kırtıp kıvırmaktan ibaret olan kulakları küpeli adı sanı

duyulmamış ünlü(!) bir kliplik popstar Angut veya Mangut'u ne etmeli...

Bu nasıl Sıra Gecesi?

Orta yere yayılmış yöresi belirsiz bir kilim veya sponsor firmanın ürettiği Picasso tablolarını andıran garip desenli halı...

Önceden ıslatılarak yumuşatılmış bulguru yumrukla yarak güya çiğ köfte yoğuran Halil usta... Tabi bir de her programda farz-ı aynmış gibi anlatılan uygulamalı çiğköfte tarifini ve tarihini unutmamak lazım. Arada bir gözlerini kameralara dikerek sahnede boy gösteren ve şekersiz nescafeyi kulpsuz fincanda dağıtarak mirra diye yutturduğunu sanan kahveci rolündeki set işçisi...

Bir de içki rezaleti var ki hoş görülecek cinsten değil. Bırakın Sıra Gecesi geleneğini, televizyonlarda alkollü içecek reklamlarını yasaklayan kanununa göre düpedüz suç ve kepezelik. Urfa'da alkolün su gibi aktığı eğlence geleneği yok mu? Var!.. Ama adı Sıra Gecesi değil. Galiba asıl önemli sorun da burada. Bu tür programları yapanlar ve katılanlar, ki çoğunun çocukluğunu biliriz, gençlik yıllarında hoyrat okudukları Asbap Geceleri ile Sıra Gecesi'ni karıştırıyor olmalılar.

Bütün bunlara eyvallah desek de...

Üç kelimeyi bir araya getirmekten aciz, sesinden veya endamından gayrı belirgin hiçbir sosyal niteliği olmayan sunucuların sözüm ona Sıra Gecesi geleneğini tanıtmak adına anlattıklarını duymazdan gelmemiz mümkün değil...

Kulaktan dolma; "bahçelerde maydanoz, gel bize bazı bazı" veya "dam üstünde saksagan, vur beline kazmayı" kabilinden alakasız laf salatası cümleler...

Yok efendim vakti zamanında Urfa'ya bir vali gelmişmiş... Eşrafın uzun kış gecelerinde bir araya gelip sohbet ettiği bu tür toplantılara katılmışmış... Ve gecenin birinde kendisini ağırlayan eşrafa "böyle olmuyor, bu işi sıraya koyalım, bundan sonraki gece sıra bende" demişmiş de o günden sonra bu tür toplantıların adı Sıra Gecesi olmuşmuş.

Yok devenin nalı, daha neler...

Bu kadar kolay mı bir olayın gelenekselleşmesi?

Neyse, biz yine ekranlara dönelim.

Sohbet için misafirlere yöneltilen ipe sapa gelmez sorular var sırada... Cevaplar sorulara bin rahmet okutacak cinsten. Körlerle sağırılar birbirini ağırlar komedyası. Edepten ve ciddiyetten uzak espriler, fıkralar, şakalaşmalar, takılmalar.

Gelelim icra edilen müziğe.

Sıra Gecesi geleneğine uygun bir makam sıralaması aramayın; bulamazsınız çünkü... Türküleri ve hoyratları nasıl okuduklarının üzerinde de fazla durmayın;haddinizi aşar. Bu konularda uzmanlık derecesinde bir bilgiye sahip olsay dınız o programı size yaptırırlardı. Amma...

Aruz vezninin bütün inceliklerini, şiir sanatının hüner ve ustalıklarını tek harfli heceye dahi yansıtan güzelim gazellerin, yorum yapıyorum saçmalığına sığınılarak, katle dilişlerine sessiz kalmamalısınız..

"Her dem ey zalim felek, sineme dokunma benim" dizesinin iki heceden oluşan ilk iki kelimesini "**her demet**" diye telafuz ederek üç heceye çıkaran şarkıcı tek hecelik fazlalığın, okuduğu makamın ahengini nasıl eksilteceğini bilmiyorsa, konservatuvar olarak nitelendirdiği Sıra Gecesi'nde işi ne Allah aşkına...

"Derunum derdini lokmana gösterdim dedi ki eyvah" dizesinin ilk kelimesini "**sanırım**"a çeviren türkücünün düştüğü komik duruma "eyvah" demekten başka ne gelir elimizden?

Enstrümanlar ve oyunlar konusunda da söyleyecek bir çift sözümüz olmalı. Mesela; Sıra Gecesi ortamına tarihin hiçbir döneminde girmeyen ve girmesi de mümkün olmayan davul zurna eşliğinde omuz titretip mendil sallamalar, ayak sektirmeler... Sıra Gece si'nden ziyade, Urfa yöresinin -ve o da yaz aylarında evlerin hayatlarında yapılan- asbap veya kına gecesi eğlencelerini hatırlatan manzaralar.

Ve nihayet finale doğru iyice cıvıma; vur patlasın, çal oynasın. Meyhanelerin kapanış saatlerini hatırlatan naralar ve anlamsız sesler... Hasılı kelam tam bir curcuna...

Sıra Gecesi bu olamaz.

Böylesine ölçsüz eğlenceye Sıra Gecesi denilemez.

Asla ve kat'a...

SIRADIŞI BİR GECE

Araştırmacılar, eserlerini ilgi duydukları konuda yeni bir söz söylemek, farklı görüşler ortaya atmak, mevcut tezleri çürütmek, kendi düşüncelerini açıklamak veya savunmak için yazarlar. Kağıda-kaleme sarılmadan önce de ilgi duydukları konuda bilgi sahibi olmak için ulaşabilecekleri tüm kaynakları araştırır ve ayrıntılı biçimde incelerler.

Ne var ki: her konuda yeterli ve gerekli kaynaklara ulaşmak, her zaman mümkün olmayabilir. Halk Bilimi alanında çalışanların bazı konularda, bilhassa gelenek, görenek ve inanç gibi maddi olmayan folklor ürünlerinin kökenleri ve tarihsel süreçlerine dair belge ve bilgilere ulaşmaları, imkansız denilecek kadar zordur.

Bu zorluğu; yapımcı, yönetmen ve sunucu olarak Nuri Sesigüzel ile birlikte Kanal 7 ekranlarına getirdiğimiz

programın da etkisiyle; 1990'lı yıllarda Türkiye'nin kültür ve folklor gündemine oturan Sıra Gecesi'ni araştırırken ziyadesiyle yaşadım.

Bin yılı aşkın uzunca bir geçmişi olduğu tahmin edilen bu geleneğin kökeni ve tarihsel gelişimi hakkında kesin bilgiler içeren yeterli belge ve bilgiye malesef ulaşamadım.

Göz atabildiğim yazıların hemen hepsi şehir ve hem şehrilik sevdasıyla kaleme alınmış, iyi niyetli ama bölük pörçük ve mesnetsiz bilgi kırıntılarından ibaretti. Tıpkı körlerin filii tarif ettikleri gibi; Sıra Gecesi'nin değişik cümlelerle yarım yamalak tarif ve tasvirleriydi.

Genellikle de yazarının çocukluk ve gençlik dönemlerinde tanık olduğu Sıra Gecelerine dair tespitler ve sözlü nakillere dayandırdığı ihtimalleri içeren muğlak ifadelerdi..

Özetle; her yazarın sosyal çevresine, konumuna, yol ve yoldaşına göre farklılıklar gösteren onlarca Sıra Gecesi tasarımı ile karşılaştım. Buluşma noktaları; müzik, çiğköfte ve biraz da sohbetti. Nelerin nasıl olduğuna dair tam bir mutabakat sağlanmasına karşın, nelerin ve nasılların nedenleri belirsizdi. Görüneni şekillendiren görünmeyen hakkında tek söz edilmemişti.

Ortada beden vardı ama, ruh yoktu. Oysa; bir takım eylemleri alışkanlık, alışkanlıkları da gelenek ve hatta inanç ve ibadet haline getiren tek önemli ve etkili saik, bireysel davranışları topluma kabul ettirme gücüdür. Daha açık bir deyişle; kökeninde dinsel veya ruhsal bir tetikleyici olmayan hiçbir eylem kolay kolay gelenekselleşemez.

Bugün farklı dinlere mensup milyarlarca insanın ortak dili diye bilinen güzel sanatların -resim, heykel, tiyatro, edebiyat ve müziğin- ortaya çıkış nedeni; insanı denen zayıf varlığın kendi gücünün üstünde büyük bir gücün varlığa duyduğu inançtır.

Insanoğlunun kil tabletlere kazıdığı ilk edebi metinler, kendi ruh dünyasında şekillendirdiği tanrı veya tanrılara kulluk, bağlılık, övgü ve şükran duygularının kelimelerle ifa desidir.

İlk müzik eserleri ve müzik eşliğinde yapılan danslar ve temsiller ilkel dinlerin tapınaklarında sahnelenen dini törenlerde ortaya çıkmıştır.

Kayalara çizilen ilk resimler ve insan eliyle şekillenen taştan veya metalden heykeller genellikle çok tanrılı dinlerin tanrı ve yaratıcıları ile gücünden dolayı tanrılaştırılan tabiat olaylarının ve insandan güçlü varlıkların tasvirleridir.

Sema, Semah ve Devran gibi..

Hal böyleyken; Anadolu'nun Türkleşmesi ve Müslümanlaşması süreciyle birlikte şehir hayatımıza giren, zaman içinde bölgelere göre değişen isimler olarak günümüze ulaşan Sıra Gecesi geleneğinin tarihsel kökenini -körebe oyunuymuş gibi- din dışı zeminlerde aramak doğru bir yaklaşım olmaz.

Geleneklerimize bu pencereden baktığımızda; Sıra Gecesi'nin müzik amaçlı ve meşk ağırlıklı bir gelenek veya -ömründe bir kez bile bu meclise ayak basmamış medyatik türkücülerin iddia ettikleri gibi- usta çırak ilişkisi içinde musiki

derslerinin verildiği bir halk konservatuvarı olmadığını açıkça görebiliriz.

1994'ten 97'ye kadar, Sıra Gecesi programlarında sık sık: *Sıra Gecesi sıradan bir gece değildir*, derken söylemek istediğim de buydu. *Sıra Gecesi'nin Mevlevi Sema Ayini, Rûfai Devran'ı, Alevi Semah'ı, Nakşi Hatme'si Kadiri Zikri ve Mevlid* gibi inanç dünyamızın farklı bir ritüeli olabileceğini anlatmaktı.

O yıllarda, sadece bir ihtimal olarak, ortaya attığım bu düşünceye şiddetli itirazlar geldi.

Denildi ki: Din dışı musikiyi insanı ibadetten ve Allah'ı anmaktan alıkoyacağı gerekçesiyle haram kabul eden bir inanç sisteminin hakim olduğu toplumlarda musiki meclisleri düzenlenmek; zaman içinde yaygınlaştırarak dinamik bir geleneğe dönüştürmek hayal bile edilemez. Hele Urfa gibi dindar kimliğiyle tanınan bir şehirde haftada birkaç gece ve üstelik ev ortamında musiki meclisleri toplamak bugünkü şartlar içinde bile hoş görülmez.

Böyle bir teze, konuyu araştırmadan hayır demem doğru olamazdı.. Ancak; inancının gereğini ibadet şevkiyle müzik eşliğinde yerine getiren Anadolu Alevi-Bektaşlı toplumunun sazlı-sözlü semah meclisleri veya zikirde ritmi ön plana çıkaran Kadirilik, Rûfailik ve Mevlevilik gibi tasavvuf kollarından bir etkileşim ihtimalinden söz edilebilir. Fakat Urfa'nın inanç tarihi içinde adı geçen tasavvuf kollarından çok, musikiyi hiçbir şekilde tasvip etmeyen Nakşiliğin etkili olduğu dikkate alındığında, Sıra Gecesi'nin tarihsel kökenlerini farklı bir tasavvufi yapı içinde araştırmak gerekir.

Sıra Gecesi'ni inanç yapımız içinde şekillenmiş bir ritüel olarak araştırdığımızda karşımıza;

Anadolu'yu yurt edinmeye çalışan işi, aşu ve eşu denk insanları mezhep ve meşrep farku gözetmeksizin bir araya getirmeyi başaran Ahilik çıkar.

Eline, diline, beline sahip ol!..

Gerek Ahilerin el kitabı niteliğindeki Fütüvvetname lerede gerekse Osmanlı tarihini konu alan yerli ve yabancı birçok eserde; Anadolu'da dünyanın ilk meslek birliklerini örgütleyen Ahilerin, haftanın belirli günlerinde Sıra Gecesi'ni çağrıştıran motiflerle bezeli toplantılarda bir araya gelerek sohbet ettikleri zikredilmektedir.

Şu farkla ki, bu tür toplantıların nedeni ve ağırlıklı gündem maddesi, günümüzde düzenlenen Sıra Gecesi gibi sadece müzik, ikram ve sohbet değildir. Öncelik; esnaf ve sanatkarın iş, işçi sorunları ile diğere sosyal, siyasal ve ekonomik konulara verilirdi. Bölgenin tabiatına ve kültürüne uygun ikramlar ve müzik bir çeşni olarak ikinci-üçüncü plan da yer alırdı.

Ahi Birliğı çatısı altında örgütlenen ustalar, başlangıçta çarşı içinde yer alan odalarda yaptıkları toplantıları zaman içinde sıraya koyarak evlere taşımışlardır. Çarşıların içinde yer alan "Esnaf Şeyhi"ne ait mekanlar daha sonra olağanüstü toplantılar dışında, eline, beline ve diline sağlam esnaf ve sanatkar adayı çırak ve kalfaların mesleki, dini ve kültürel eğitimine tahsis edilmiştir.

Kütahya ve Afyon civarında yaptığımız araştırmalarda,

bu tür toplantıların "Sıra Gecesi" adıyla az da olsa yapıldığına tanık olduk. Aynı şekilde Çankırı'nın Yaren Sohbetleri ile Adana'nın Gezek'i de Ahi kültüründen mülhem renkler taşımaktadır.

1950'lerden 63'lere kadar özellikle kış aylarında çok sayıda Sıra Gecesi'ne katıldım. Sıra Gecesi'ne ev sahipliği yapan büyükbabama, babama ve amcama yardım etmeye çalıştım. Her birinden, yetkin insan ve adam gibi adam olmak adına binbir ders aldım..

Büyükbabamın katıldığı Sıra Gecesi'nde dini konularda yapılan sohbetlere kulak verdim. Nakşi hatmesinde oturdum.

Babamın arkadaşları daha çok Hz. Ali Cenkleri, Kerem ile Aslı ve bunun gibi halk kitaplarını okurlardı.

Amcamın Sıra Gecesi grubunda sohbetin yanı sıra, satranç, yüzük-fincan ve benzeri küçük zeka oyunları ile müzik yer alırdı. Cülhacı Mahmut Hafız'ı bu Sıra Gecesi içinde dinlemek fırsatı buldum zaman zaman.

1950'lerin Urfa'sında tanık olduğum bu üç ayrı Sıra Gecesi'nde yer alan motifler de bu geleneğin Ahi kültürünün bir ürünü olarak ortaya çıktığını ve süreç içinde bazı değişikliklere uğrayarak yozlaştığını apaçık göstermektedir.

TÜRKÜ ŞEHİR

O GECE

Ağustos-1999 başları... Marmara Bölgesi'ni beşik gibi sallayan küçük kıyametten bir hafta kadar önce, sıcak bir günün gecesinde Halepli Bahçesi'ndeyim.

Koca bahçe, gecenin ilerleyen saatlerinde bayram yeri gibi kalabalık ve rengarenk. Şimdilerde "Beyaz Saray" diye de anılan Sakıp'ın Köşkü'nde günün ilk saatlerinde başlayan koşuşturma bütün hızıyla devam ediyor. Yönetim grubu eyvanda senaryo üzerinde çalışırken; kamera, ışık ve set ekibi yeni bir sahnenin çekim hazırlıklarıyla uğraşüyor.

Mutfak ve tuvaletlerin önünde kalabalık bir seyirci topluluğu var. Kimileri oyuncularla fotoğraf çektirmek peşinde. Kimileri karşılıklı çay içip doyasıya sohbet etmenin keyfini çıkarıyor ve kimileri de set işçilerini gözlemleyerek sinemanın sırlarını çözmek için dikkat kesilmiş.

Köşkün kuzeyine düşen dış bahçe de avludan farksız.
Kalabalık ama, sessiz ve sakin.

Ekipten üç-beş kişi bahçenin karanlık köşesinde şekerleme yaparak yorgunluk atıyor. Setin neşe kaynağı Toprak Sergen, her zamanki gibi acemi numarasına yatıp, domino masasına oturduğu Şoför Hasan'ın taşlarını bağla maya çalışıyor. Az ötede; "Aşkın Dağlarda Gezer" ekibini dört ay boyunca misafir eden Şanlıurfa Belediye Başkanı Ahmet Bahçivan, yardımcıları ve meclis üyesi arkadaşlarıyla koyu bir sohbetin içinde kaybolmuş gibi.

Ve en uzak köşede, havuz başında üç yorgun ve suskun televizyoncu. Tuncer Necmioğlu, Şeval Sam ve ben. Yanyana ama, sessiz sedasız kendi kabuğumuza çe kilmiş; çimlere yayılan keçelerin üstünde sırtüstü uzanmış gökyüzünü seyrediyoruz. Daha doğrusu; ben seyrediyorum diye arkadaşlarımın da öyle yaptıklarını sanıyorum.

Şeval:

"Yıldızlar hep böyle yakın mıdır Urfa gecelerinde"
diye sorunca yanılmadığımı anlıyorum.

"Mehtapsız gecelerde ve gece yarısından sonra hep böyledir" diyorum.

"Elini uzatsan tutacakmışsın gibi"

"Öyle.. elini uzatsan tutacakmışsın gibi.."

"İnanılmaz bir manzara... Yıldızlı semalar daki haşmet ne güzel şey, diye boşuna dememiş şair... Böyle bir gecede yıldızlara bakarak ölmek bile acı vermez insana... Büyük

şehirlerde yaşamakla neleri kaçııyoruz, farkında mısın Tuncer Baba?"

Tuncer Necmioğlu:

"Farkında olmamak için kör olmak lazım" diyerek doğrulup oturuyor; gözlerini gökyüzünden ayırmadan. Güm rük Hanı'ndan aldığı Bitlis tütününden kalınca bir sigara dolayıp dudaklarının arasına götürüyor. Derin bir nefes çekip ciğerlerine, dumanı burnundan çıkardıktan sonra;

"Uyku fena bastırdı, diyor... Müthiş bir ağırlık çöktü.. yemek mi dokundu acaba... daha önce hiç böyle olma mıştım..."

"Havadandır, serde ihtiyarlık da var tabii" diyorum. Öfkeleniyor Tuncer baba:

"Sen kendine bak önce moruk" diyerek elini havaya kaldırıyor tokat indirecekmış gibi.

Ani bir refleksle yana kayarak ateş hattından çıktıktan sonra doğrulup bağdaş kuruyorum uzandığım yere. İki si gara çekip çıkarıyorum cebimdeki paketten. Yakıp birini Şewal'e uzatıyorum. Öylesine dalmışki yıldızlara, uzattığım sigarayı farketmiyor.

"Uyuma torunum" diyorum ve kalkıp yüzünü yıka masını öneriyorum açılması için. Biraz sonra çekimi olduğu nu ve makyajının bozulmaması gerektiğini söyleyerek sigarayı dudaklarına götürüyor.

"Eh.. o zaman şöyle hafiften ve yürekten mırıldan şu gazeli torunum!. hem uykun da açılmış olur böylece..."

diye yeni bir yol tavsiye ediyorum.

Tuncer Necmioğlu kaçamak gözlerle ne istediğimi anlamaya çalışırken, Şevval doğrulup benden yana dönüyor ve öne doğru eğilerek o güzel sesiyle;

*Hüsnün senin ey dilber-i nadide kamer mi
Huri misin ey afet-i can yoksa beşer mi*

Mısralarını okuyor. O ana kadar birkaç adım ötemizde olduğunu farkedemediğimiz Özcan Deniz de katılıyor mec lisimize. Diğer mısraları sırayla okuyorlar.

*Nergiz mi acep didelerin, gül mü yanağın.
Peymane-i kudret mi lebin, şir-u şeker mi.
Gördükçe seni tazelenir sanki hayatım.
Sensiz bana bu can-ı cihan zerre değer mi*

Mukim Tahir'in bu muhteşem Araban Gazel'inin geç kilerini hep birlikte seslendiriyoruz:

"Aman, aman aman, aman aman, adiya kurban" diye yatırıyoruz makamınca..

Özcan hemen kalkıp sete doğru koşuyor, "beni çağır mışlardı" diyerek.

"Şu şiirin güzelliğine baksana kardeşim. Olmaz böyle bir şey.. Böyle bir şey yok, olamaz da" diye patlıyor Tuncer baba. "Ne o şimdiki türkülerinizin hali. O bayağının adisi sözler ne öyle. Dam üstünde un elermiş de, bilmem tombul nelermiş.. edep yahu!"

Söyleyecek söz bulamayınca başımla tasdik ediyorum kadim dostumu. Şevval de hak veriyor.

"Bozulan yalnız türküler mi? Evler, sokaklar, caddeler, meydanlar, insanlar.. Modernleşme adına cinayet işleniyor adeta. Tarih katlediliyor, şehir yok ediliyor. Sadece Urfa da değil, bütün şehirler, her yer.. İstanbul, Bursa, Edirne.. Hepsi... Niye böyle gazeller söylenip bestelenemiyor şimdi? Urfa'nın veya bir başka yörenin türkülerinde eski türkülerin tadı var mı?"

"Yok" diyorum. "Olması da mümkün değil bu şartlarda. Eski gazeller, türküler birer anıt.. Süleymaniye, Selimiye mimaride ne ise, musikide de klasik türküler o.. Şimdi bırakın Süleymaniye'yi Selimiye'yi, bir Sinan köprüsü, bir Sinan hamamı, bir Sinan mescidi yapmak mümkün mü?"

"Neden olmasın hoca" diye soruyor Tuncer baba.

"Nasıl olsun ki ihtiyar!.. Selimiye'yi ve Süleymaniye'yi yapmak için bir Sinan yetmez. Sinanlar yetiştirecek ortam gerek. Kıymetini anlayacak Süleyman lazım".

Tuncer Necmioğlu bu, daha sözümü noktalamadan nükteyi patlatıyor.

"Çankaya'da bir Süleyman var ya!..."

Gülüşüyoruz. Kısa bir süre sus pus oturuyoruz süt dökmüş kediler gibi. Neyse ki Set Amirimiz Muhacir lbo;

"Şevval Hanım..Tuncer Baba.. set hazır" diyerek, yetişiyor imdadımıza. Birlikte kalkıyoruz. Tuncer omuzla rımdan tutup havuzun kenarına oturtuyor.

"Yazık olmuş bu şehre.. Yazık, çok yazık.. Ve bir tarih yok olup giderken gözlerinizin önünden, birşey yapmıyor

sunuz. Ne sen ne de başkaları... Ne de şehri emanet ettiğiniz şu koca göbekli adam" diyerek öfkeli bakışlarını Belediye Başkanı Ahmet Bahçivan'a diyor bir süre.

"Urfa bir yana düşer demişsinizya bir türküde. Aynen öyle olmuş işte, Urfa bir yana düşmüş ve düştüğü yerde kalakalmış öylece".

Ağzımı açmama fırsat vermeden devam ediyor Tuncer:

"Bunları yaz hoca, yaz! yaz! Söz uçar, yazı kalır, yarınlara erteleme bugün yapacaklarını.. yarın gelmeyebilir.. yarın geldiğinde de sen olmayabilirsin.. yaz bu anlattıklarını, yaz ve yayınla" diyerek sete doğru yürüyor hızlı adımlarla.

Bakakalıyorum arkasından; "Ah!.. Bir de eski Urfa'yı görmüş olsaydı, kimbilir nasıl isyan ederdi" diye mırıldanı yorum kendi kendime.

Bir sıkıntı çörekleniyor yüreğimin başına. Şehrim için yapabileceklerimi düşünmek, yazabileceklerimi yazmak niyetiyle Öğretmen Evi'ne dönüyorum kimseye haber vermeden.

Beynim dolu dolu.

Dolu dolu yüreğim.

Ama tek kelime yansımıyor ekrana, açtığım gibi kalıyor bilgisayarım. Sabah ezanı okunurken, şansımı bir kere daha deniyorum, o gece.

HANGİ URFA

Önce sorular...

Sonra yine sorular; gece sorular, gündüz sorular; her zaman, her yerde ve hep aynı sorular takılıyor kafama.

Urfa'da doğup büyümüş veya en azından ömrünün birkaç yılını bu şehirde geçirmiş insanlar olarak; önce şu soruyu cevaplandıralım, diyorum.

Urfa gibi ve Urfa kadar, medyaya ve dolayısıyla kamu oyuna yansıyan imajı ile gerçeği arasında böylesine derin uçurumlar bulunan bir başka şehir var mıdır, benim güzel ülkemde?

Cevaplarınızı vermeden evvel, son yıllarda ekranlara gelen müzik, magazin ve belgesel programlarında tanıtılan "şan"sız veyahut Şanlıurfa'yı getirin gözlerinizin önüne...

Urfa, sazlı sözlü eğlenceden ve hoşça vakit geçirmenin ötesinde hiç bir anlam ve işlev yüklenmeyen Sıra Gecesi midir sadece?

Yoksa; sıra gecelerini renklendiren yerel giysiler, yanık sesler, üçüncü oktavda okunan hoyratlar, içli türküler; can evinize paslı hançer gibi saplanan kanun, keman, yay, saz ve mızrap mıdır? Veya bereketli sofraları süsleyen çiğköfte, peynirli kadayıf ve mirra ile çiğköfteyi böylesine lezzetli yapan isotu mudur Urfa'nın bütün varı?

Ya Urfalı kimdir, nedir, nasıldır ve nicedir?.. Bir düşünün hele?...

Dört mevsim, gece ve gündüz saz çalıp söylemekten; bol yağlı ve acılı yemekleri mideye indirmekten ve eğlenmekten başka bir gayesi; işi, uğraşı, fikri, zikri ve kaygısı bulunmayan; teşbihte hata olmasın ama, La Fontaine'nin ünlü fablındaki Ağustos böceğinden farksız, ilkel varlıklar mıdır Urfalılar?

Gerçekte Urfa bu mudur, böyle midir Urfalı?

Kelli-felli insanların ve üstelik ebaencet Urfalı yazarların kalemlerinden çıkan eski ya da yeni kitapların sayfalarına göz attığınızda kafanızda belirecek fotoğraf, ekranlara yan süyan görüntülerden daha mı güzeldir sanki...

Urfa bu resimlerdeki gibi sadece kubbeli kerpiç evleri ve tarihi harabeleri ile Harran'dan; geniş bir alana yayılan ve ismini dahi doğru telaffuz edemediğimiz köy ve mezralar ile Fırat'ın azgın sularına gem vuran Atatürk Barajı ile GAP'tan mı ibarettir?

Harran'ın veya Suruç ovasının ücra bir köşesinde; toz lu patikalarda, çıplak ayakları ve renk cümbüşü elbiseleriyle kafasının üstünde teneke ile su taşıyan veya harman yerinde davulun ritmine uyup halay çeken, el çırpan, zılgıt çalan kadınlar, kızlar mıdır Urfalı?

Basılı ve görsel medya ürünlerine bakılırsa: Türkiye'nin 63 plakalı sınır ili, Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları dışında; 21. Yüzyılı değil, tarihin en eski destanlar çağını yaşamaktadır.

Görmek istemeyenlerin gözünde, tarihler yaşamış bu şehrin köyleri elektriksizdir, susuzdur, yolsuz ve okulsuz dur hala.

Sınırlarından içeri hak, hukuk girmemiş gibidir. Çok eşli erkekler.. ikinci, üçüncü, dördüncü kumalığa boyun eğen kadınlar.. ve pazara indirilmiş hayvan misali başlık parasına satılan genç kızlar...

Özetlersek; resmi istatistiklere göre her türlü suç oranının nüfusuna kıyasla düşük olduğu bu şehirde, hayat çekilmez bir töreler zinciridir. Halkaları da kan davasıdır, cinayettir, aşiret yasası, töre ve bir dizi batıl itikattir.

Gerçekte Urfa bu mudur, böyle midir Urfalı?

Yalan, yanlış ve acı ama, gerçek o ki; Şanlıurfa'nın medyadan yansıyan imajı, kaba hatlarıyla budur ve malesef böyledir.

Ancak bütün bunlar, Urfa'nın oluşun ve bilinen tek imajıdır, anlamına gelmez.

Şanlıurfa'yı başka ve gerçeğe daha yakın yönleriyle

bilen, tanıyan ve tanıtan insanların sayısı, -seslerini çıkar mayışları kimseyi yanıltmasın- medyanın yönlendirdiklerinden daha fazladır.

İbrahim Peygamberi yakmayan ateşin suya dönüş tüğünü bilen, balıkları da o yangından arkaya kalan odun parçacıkları kabul eden ülkemin sessiz çoğunluğunun gözünde ve gönlünde Urfa Peygamberler Şehri'dir.

URFA'NIN ETRAFI DUMANLI DAĞLAR

Ne zaman hüznülensem, tarifsiz bir keder sarsa içimi ve bir türkü mırıldanmak istesem.. geçmişte çocuklarımı, şu günlerde de torunlarımı uyutmak için ninni söylemem gerektiğinde; bu iki türküden başkası gelmez aklıma.

Nedendir bilmem, istesem de bir başka ezgi dökülmez dudaklarımdan.

Belki de adım koyulurken kulağıma okunan ezandan sonra, dinlediğim ilk ninnilerdi bunlar.

Biri; memleketimden yüzlerce kilometre uzaklarda, "gidenlerin gelmediği" diyarlarda Mehmetçiğin yaşadığı trajediye, asker yolu bekleyen anaların, bacıların ve yavukluların yaktıkları o içli ağıt.

Yöresi neresi olursa olsun bütün ülkenin sahip

çıktığı bir türkü; tıpkı İstiklal Marşı'mız gibi.

Havada bulut yok, bu ne dumandır.

Mahlede ölü yok, bu ne şivandır.

Şu Yemen elleri ne de yamandır.

Anu Yemendir, Gülü çemendir.

Giden gelmiyor, acep nedendir..

Burası Huş'tur, yolu yokuştur.

Giden gelmiyor, acep ne iştir.

Öbürü; doğup büyüdüğüm şehirden.

Ne zaman, nerede ve her ne halde olursam olayım; bedenimi değilse de ruhumu, mekanın ve zamanın prangalarından kurtararak alıp baba ocağına götürün hicaz bir türkü. Ki hiç bir türküye benzemeyen; yürek yakan, evler yıkan; öylesine içten. En taş yürekleri bile pamuk gibi yumuşatan öylesine hüznü bir türkü:

Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar,

Yüreğim yanıyor ane gözlerim ağlar.

Benim zalim derdim cihanı dağlar.

Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar.

Anaydan, babaydan yardan ayrı koyarlar.

Urfa dağlarında gezer bir ceylan,

Yavrusunu kayıp etmiş ağlıyor yaman.

Yavrumun derdine bulmadım derman.

Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar.

Anaydan, babaydan yardan ayrı koyarlar.

Urfa bu türkü demektir hafıza sözlüğümde. Urfa'yı sevmektir gönül defterimde. Urfa'nın söz ve ezgi ile çizilmiş

muhteşem tablosudur çünkü. Ne zaman ve nerede dinlesem veya kendi kendime mırıldansam; sarhoş olurum, gözpı narlarıma yaşlar dolar; gören ne der diye düşünmez, oracıkta ağlayıveririm elimde olmadan.

"İkinci Bahar" dizisinde; Şener Şen, filmdeki adı ile Ali Haydar Usta, son nefesini veren babası Abdo Ağa'nın başucunda bu türküyü okuduğunda da tutamadım göz yaşlarımı. Çocuklarımin garipseyen bakışlarına aldırmadan ağladım doya doya.

Dizinin bitiminde; yirmi yıllık ömürlerinde en az yirmi kere Urfa'yı ziyaret eden oğlum ve kızım,

"Ağlayacak ne var sanki. Ceylan mı kaldı Urfa dağlarında. Hem dağ varmı ki dumanı olsun" deyince; her ikisini de oturttum dizlerimin dibine. Çocukluk günlerim geldi göz lerimin önüne. Ve çocukluk günlerimden hep aynı resimler canlandı hatıralar mezarlığımda.

*

Çocukluğumda, 1950'lerden 65'lere, iki baharın her ikisinde,, hem ilkinde hem güzünde..

Senenin altı ayı, yirmi altı haftanın üç günü ve gü nün akşama doğru doludizgin koştuğu saatlerde, atlarımız dan birinin sırtında şehre dönerdim dedemin yedeğinde.

Dedem hemen her seferinde parmak kalınlığındaki sarma sigarasını yakabilmek için kavı tutuşturmaya çalışırdı yol boyu.

Ben dudaklarıımı aralamadan, içinde Urfa olan, Urfa

ağız ve Urfa kokan bir türkü mırıldanırdım gönlümce.

*

Bir gün Koşu Meydanı'nda, öbür gün Paşabağı'nda başlardı yolculuğumuz. Bamyı Suyu'na uğrar, Kamberiy'e den geçer ve Köprübaşı'ndan girerdik şehre.

Dedem sigarasını yakmaya uğraşırdı ha babam ha diye diye.

Ben güneşin battığı yerden Akkabe'nin üzerine çöken lacivert örtünün içinde kaybederek zamanı ve mekanı, "Urfanın etrafı dumanlı dağlar" diye o türküyü mırıldanırdım, küçücük yüreğimde.

*

Bazan Şeyhçoban'dan, Kısas'tan veya Mecrihan'dan başlardı uzun ince yolumuz. Bahçaların arasından geçip Harran Kapı'sından girerdik "iki metre eninde ve sekiz metrede biten sokaklar"a.

Dedem sigarasını yakamaya çalışırdı, "dı yan meret, hadi yan" tekerlemesiyle.

Ve yol boyu altından geçtiğimiz dut ağaçlarına bakınca, "Urfamızın dört etrafı bahçalar" diye küt küt çarpardı kalbim. Gözlerim pencerede oturup saz çalan yarı arardı, asla ve asla göremeyeceğini bile bile...

*

Gün olur Direkli'den koyularak yola Karakoyun'un akışına uydurarak atlarımızın yürüyüşünü, Hızmalı Köprü'den

geçerdik dörtnala.

Dedem bıkip usanmadan kavı tutuşturmaya uğraşır dururdu, "sen inatsan ben inatoğlu inatım" dercesine...

Samsat Kapısı'nda bir türkü söylenirdi; "Urfa'nın bedenleri" yükselirdi önümde. Gidenleri çevirmeye çocuk gücüm yetmezdi ama, yarı terkedenleri "vurup vurup öldürmek" geçerdi içimden.

*

Kimi gün Eski Keriz ve Devteşti'nde su verirdik atlara. Şehitlik tepesini aşıp Hastahane önünde seyre koyulurduk, doğup büyüdüğümüz memleketi.

Dedem elindeki demiri çakmak taşına vurarak ritm tutardı adeta.

Tıfındır'dan top sesleri gelirdi yıllar öncesinden ku laklarım. "Urfa çetelerinin süngü takışı" nı görür gibi olur dum. Atımın yelesini okşayıp bütün sıcaklığımla;

Kolumu salladım toplar oynadı,

Karadaş içinde çete kaynadı.

Yaşasın Urfalılar teslim olmadı.

Dı yeri yeri yeri, Arab atım yeri!..

Çetelerim gidiyor, dönmüyor geri!..

Diyerek yeniden yola koyulurduk eve doğru.

*

Beykapısı'ndan Hekimdede'ye uzanan dar sokaklarda, yüksek duvarların arkasından gül kokuları gelirdi burcu burcu. Sonra daracak sokakta bir kapı aralanır; "gülyüzlü" bir

kız gülümserdi ve:

*Gülyüzün dönme benden,
Ölürüm geçmem senden,
Kapına kul olayım,
Selamın kesme benden*

Dememi beklemeden kapıyı örterdi.

*Dama çık boyi görüm,
Eğil siye gül verim.
Aramızda dağlar var
Bir daha nasıl görüm*

Diye bir hoyrat patlatmam gerekirdi burada. Ama sesim çıkmazdı, lal olurdu dilim.

Türküler nasıl anlatılmışsa Urfa öyleydi bir zamanlar.

Bir tarafında "dumanlı dağlar" vardı ve "dört etrafı bahçalar"la çevriliydi.

Bu kadar yayılmamıştı ovaya; "Urfa bir dağ içinde"ydi, hem "Gülü bardağ içinde"ydi hem de kendisi bardak içinde bir gül gibiydi.

Urfalı "gam dilini bilir"di.

Bu dille söylerdi hoyratlarını türkülerini.

Türkülerle hoyratlarla anlatırdı kinini, öfkesini ve sevgilerini.

Türkü şehirdi Urfa; türküler şehriydi.

KAŞ YAPARKEN GÖZ ÇIKARMAK

Haşimiye Çarşısı'nı kaç kişi hatırlar acaba?

Aşağı Çarşı'da; bugün aynı adla anılan meydanın bulunduğu yerde; Attar Pazarı'nın çaprazında, Kunduracı Pazarı ile Isotçu Pazarı'nın kesiştiği köşede ve eski Urfa'nın belki de en küçük, ama aynı zamanda en otantik ve egzotik çarşısıydı.

Hatırlamayanlara bir kere daha hatırlatalım ve bilme yenlere de bildirmiş olalım ki;

Bir Haşimiye Çarşısı vardı Urfa'nın. Sadece çarşı da değildi Haşimiye; sokaklarını süsleyen ve güneşin kavurucu sıcağından bunalanların koyu gölgesine sığındıkları sarmaşık ve asmalarıyla, çöl ortasında bir vahaydı adeta.

İki girişi vardı. Biri Kunduracı Pazarı'na açılırdı ve

Kasap Pazarı'nın batı kapısının karşısına düşerdi. Öbürü, güneyde Tenekeci Pazarı'nın girişinin tam karşısındaydı. Doğu cephesi dışa sağırdı veya sürekli kapalı bulunan dükkanlar vardı. Bu cepheye, sabahın erken saatlerinde sinema tahtaları dizilir; önlerine de mevsimine göre ya biyanbalı şerbeti, ya ayran, ya da tulumba tatlısı satıcıları sıralanırdı.

Bu çarşıda alış veriş yapmış kaç Urfalı kaldı hayatta?

Mimari planı hayli farklıydı. Benzer amaçlı han ve çarşıların aksine, çepeçevre dükkanlarla kuşatılan iç avlunun ortasında iki katlı bir yapı vardı. Üst katı Haşimiye Polis Karakolu'ydu. Karakolun altında, doğuya bakan dükkanlardan birinde balondan mantar tabancasına, kalem defterden Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı hikayeleri, Hz. Ali Cenklere ve ders kitaplarına kadar herşey bulunurdu. Öbür dükkanlarda ne alınırdı, ne satılırdı ve ne yapılırdı; şu anda ne yazık ki unuttum.

Türkiye'deki tarihi hanların, kervansarayların, bedesten ve çarşıların tamamına yakını yerinde görüp inceleyen biri olarak, Haşimiye Çarşısı'nın mimarisiyle alanında tek örnek olduğunu gönül rahatlığıyla söyleyebilirim.

*

Danakovan Hamamını hatırlayan çıkar mı bu satırları okuyanlar arasında? Zannetmem. Hem çıksa bile, sayılar iki elin parmaklarını geçmez. Çünkü, orası da benzeri tarihi hamamların, hanların ve çarşıların acı akibetine uğradı.

Çiftehan, Mevlevihane ve Kasap Pazarı ile birlikte

aşağı çarşının simgesi idi Danakovan Hamamı. 1950'lerin hemen başında ve sanki Urfa'da imara elverişli geniş arazi yokmuş gibi, yerine hal pazarı inşa etmek için, yerle bir edildi...

*

Peki...Yıldız Hamamı'nı kaç kişi hatırlar acaba?

Ulu Cami'in doğusunda; bugün aynı adla anılan meydanın bulunduğu yerde; Eski Atatürk İlkokulu'nun tam karşısında, Kunduracı Pazarı ile Kara Meydan'ın arasında; Urfa'nın en büyük ve en güzel hamamıydı.

Burayı da hatırlamayanlara bir kere daha hatırlatalım ve bilmeyenlere de bildirmiş olalım ki, bir zamanlar bir Yıldız Hamamı vardı Urfa'da.

Yanından geçenler pek hamama benzetemezlerdi.

Güney cephesindeki külhanı ve bacası olmasa, hamam diyen çıkmazdı belki. Çevresindeki yapıların yanında etrafı taş duvarlarla çevrili bir virane gibi kalırdı. Hamam olduğu ve çalıştığı, ancak kuzeybatı köşesine düşen kapısından girip çıkanlardan anlaşılırdı.

Üçte ikisi yerin altındaydı Yıldız Hamamı'nın. Çocukluk yıllarımda birkaç kere ancak gidebildim. Saymadım ama, kırk basamak merdivenle inildiği söylenirdi.

Yıkanacak olanların soyunup giyindiği soğukluk bölümü iki katlıydı ve üstü kapalı iç mekanı çepeçevre kuşatırdı. Dört etrafı localarla çevrili bu bölmenin ortasında fiskiyeli mermer bir havuz yer alırdı.

Yıldız Hamamı'nda yıkanmış kaç Urfalı şimdi Urfa'da yaşıyor, bilen var mı?..

Kaç kişi hatırlar cehennem taşına uzanıp ter attığını; mermer kurnalara taş lülelerden akan sıcak suyla sabunlanıp liflendiğini?

Lavanta kokulu futilara sarılıp tahta uzanan, kömür ateşinde demlenmiş tavşan kanı çayını yudumlayan veya çiğköfte yoğuran dedeleri, nineleri, babaları ve anaları hatırlayan kaç kişi çıkar koca şehirde?

Çarşısından, hamamından vazgeçtim.

Hangi baba evladının elinden tutup götürmüştür Haşimiye ve Yıldız meydanlarına.

"Bak yavrum, burada ata yadığı tarihi Yıldız Hamamı vardı bir zamanlar. 1957'de valimiz Kadri Eroğan dört bir yanına dinamit yerleştirerek yerle bir etti tarihimizi." demiştir.

Veyahut Haşimiye Meydanı'nın ortasında durup, eskiyi yad ederek göz yaşı dökmüştür.

Kaç kişi?

KONUKOMŞU

MAHALLE DEĞİL SANKI BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

Çocukluk yıllarımda Urfa kırk odalı paşa konakları gibiydi.

Kalaboynu, Kanberiyeye, Kötüler, Saray önü, Köprübaşı, Bedendibi, Beykapısı, Hemkimdede, Arap Meydanı, Harran Kapısı, Siverekli Mahallesi, Su Meydanı, Samsat Kapısı, Kızılkoyun, Bıdık Meydanı, Zeytinlik, Topçu Meydanı, Ellisekiz Meydanı, Zencirli Kapı, Pıçakçı Meydanı, Akarbaşı, Yahudi Mahallesi, Kötüler, Kara Meydanı, Haşimiye, Koyuncu Pazarı, Dabağhane, Dergezenli, İsoçu Pazarı ve...

Ve ismi şu anda aklıma gelmeyen mahal, mahalle, mevki ve semtler.

Çarşılar ve pazarlar bir de.

Bunlardan hangisi mahalleydi, hangisi mevki veya

mahal, pek bilinmezdi.

Lakin mahalle diye bir ruh ve mahallelilik gibi güçlü ve ortak bir duygu vardı.

Bu duygunun içinde bana, sana, ona yer bulunmaz; biz falanca mahalleli olmak yeterdi. Kavgalar, barışlar, kız almalar, kız vermeler benim, senin ve onun kadar bütün mahalleyi ve mahalleliyi ilgilendirirdi.

Evler, sokaklar, tetirbeler, kabaltılar, yollar, caddeler, meydanlar, mabedler, hanlar, hamamlar, kasteller, kuyular, sarnıçlar, binek taşları, enikli kapılar, sokak lambaları, çarşılar, pazarlar, mahalleler, mevki ve mahaller birbirinin aynıydı.

Dili, dini, mezhebi, meşrebi, boyu, posu ve ten rengi farklı da olsa, bu şehrin bütün insanları Urfalıydı, hemşehriydi.

Mahallemiz farklıydı biraz ve daha doğrusu, bana öyle gelirdi. Caddesi, sokağı ve evleri aynı olsa da insanları epey farklıydı diğer mahallelilerden...

20. Yüzyılın başlarına kadar Ermenilerin yaşadığı evlerin yeni sakinleri ekseriyetle Müslümandı. Komşularımız arasında Hristiyan olanlar da vardı. Bir de, o yaşlarda ne anlama geldiğini pek anlayamadığım ve Müslüman erkeklerle evli bazı kadınlardan "dönme" diye söz edilirdi.

Tılıfındır Tepesi'nin güneydoğu yamacındaki kabris tında Ermeniler, kuzey eteklerindeki Bediüzzaman Mezarlığı'nda Müslümanlar yatardı.

Ortak dili Türkçe olan Kürdü, Çerkezi, Arabı, Zazası, Gürcüsü, Ermenisi ve Türkü; köylüsü şehirlisi, yerlisi yabancı,

zengini ve fakiri ile medeniyetlerin mahşer yeri idi.

Dilleri, dinleri, adları, sanları, örfleri, adetleri başka başka da olsa, bütün mahalleli aynı kaderi paylaşır ve benzer hayatlar yaşardı.

Evler ve aileler, genellikle hanehalkı reisinin mensu biyetini gösteren bir isim veya bir sıfatı meşhurla anılır; kimi işi, kimi aşısı, kimi de kavim kardeşiyle tanınırdı.

Arap Reşit, Mersavi Mahmut, Sazende Circo, Der mençi Vanes, Kemançı Bağos, Gürcü İbrahim, Macır (Muhacir) Yusuf, Çerkez Ayşe, Nuri Baba, Çil Arif, Acem Halil, Hillıtheram Sabri, Bakkal Kör Mihe, Dişçi Memed, Sünnetçi Fahri, Kasap Kelo, Nalbant Ahmet, Kalaycı Sabri, Cülhacı Kemal ve Çulcu Rüstem Yeni Mahalle'den aklımda kalanlardan bazıları.

Arap Reşit (Reşo), adı ve sanı gibi araptı. Mersavi Müslüm, mensup olduğu Kürt aşiretiyle anılırdı.

Macır Yusuf, çocuk yaşta Bitlis veya Bingöl'den göçüp gelmişti Urfa'ya.

Gürcü İbrahim fırıncıydı; bir kızının adını da Gürcü koymuştu ama, Gürcü sözcüğünün bir kavmin adı olduğundan habersizdi. Çerkez Ayşe, Mersavilerin Maraşlı geliniydi.

Nuri Baba Rüfai şeyhiydi ve ebaencet Türktü. Çil Arif de öyle ama, dünyalar iyisi hanımı Leman Teyze'nin dönme olduğu söylenirdi. Söylenenlere bakılırsa, kendisinde inkar etmezdi bunu.

Bir de Meçek Hanı'ndan terzilik yapan bir Musevi

dönmesinin adı geçerdi sık sık.

Udi Circi (Georgios Gümüşkalem), Kemani Boğuz (Bağos Gümüşkalem) kardeşler ve Dermençi Vanes (Ohannes Moripek) Ermeni komşularımızdı.

Ve ne gariptir ki Ramazanlarda bizimle sahura kalkar, iftarı bizlerle açarlardı.

Erkeklerin giyimi babalarımıza benzer; kadınları ve kızları ya siyah çarşaf giyer veya beyaz ihram örterdi.

Dilleri, lehçeleri, şiveleri.. dinleri, mezhepleri, meşrepleri, tarikleri ve tarikatları.. işleri, eşleri, aşları.. giyimleri, kuşamları, zevkleri, yaşama biçimleri farklı olsa da, hepsi mahallemizin şeniği (şenliği), rengi ve ahengiydi.

Tıpkı insanoğlunun ancak 20. Asrın ortalarına doğru akıl ettiği Cemiyet-i Akvam (Birleşmiş Milletler) gibiydi mahallemiz.

Şu farkla ki bütün komşular her zaman hakkın, haklının ve doğrunun yanında yer alırlardı. Mahallemizde oturmak, mahalleimiz olmak yeterdi bir arada huzur ve güven içinde yaşamamıza...

KOMŞU OLUNMAZ KOMŞU DOĞULUR

Eski şehirlerimiz dahi bir sanatkarın marifetli ellerinden çıkmış, dünyanın bütün renklerinin ahenk içinde kendinden geçer cesine raksettiği bir ebruya benzerlerdi.

Bu ebrunun kağıdı şehir, boyası mahalle; içiçe girmiş rengarenk desenleri de komşuluk haklıydı.

Komşuluk son derece ciddi, sağlam, güçlü ve insani bir bağıdır. Mahalle komşuluğu, sokak komşuluğu, dükkan komşuluğu ve kapı komşuluğu vardı.

Komşuluk elle tutulur, gözle görülür ve sadece zamana, mekana ve insana bağlı bir olgu değildi. Her üçünün birlikte oluşturduğu bir yapılanma, parçaları tek başlarına bütünü ifade etmeyen karmaşık bir organizasyondur.

Görünmeyen bir el, bilinmeyen bir lider bütün

mahalleyi ve mahallelileri örgütlemişti sanki. Her konuda ve herkesin bildiği kurallar uygulanırdı. Bu teşkilatın adı mahalle ise; anayasası, komşuluk haklarıydı.

Komşu alınmaz, satılmaz, olunmazdı.

Ya komşu evlerde doğulur ya da komşu diye seçilirdi insanlar. Tıpkı işin, eşin ve aşın seçildiği gibi. Çünkü komşuluk; dayanışma ve yardımlaşma içinde huzur ve güven dolu bir hayat demektir.

Komşulukta, hayatlı evler gibi hayatın zorluklarına karşı omuz omuza vermek vardı. Hani o yabancı filmlerde Hristiyan din adamlarının nikah törenlerinde söyledikleri gibi; iyi günde, kötü günde, hastalıkta ve sağlıkta, ölüm ayırana kadar aynı mahallede yaşayanlar birbirlerini korur ve kollarlardı.

Mahalle mahallelinin ortam mülküydü ve sokaklar aynı sokakta oturanların tasarrufundaydı. Kimse aklına estiği zaman ve canının istediği yere suyunu akıtmaz, çöpü nü atmaz; komşusunun avlusuna, bahçesine, hayatına, da mına bakan pencere açmazdı.

Kabadayılığın, külhanbeyliğin hatta eşkiyalığın bile bir adabı, yasa hükmünde etkili bir erkani vardı.

Mahalleli mahallelinin karısına, kızına, namusuna kem gözle bakmaz; canına, malına, ırzına ve sağlığına kastetmezdi. Rahatını bozan kediyeye köpeğe bile taş atmazdı, komşusunun hatırı için. Büyükler küçükleri sever, küçükler büyüklerini sayardı. Zengin fakirin, hekim hastanın, ev sahibi kiracının ve yaşlılar gençlerin halinden anlardı.

Bu ortamda ne insan, ne hayvan ve ne de bir başka canlı yalnız değildi.

Kimsesizlerin kimsesi mutlaka vardı.

O da bütün mahalleydi, mahalleliydi.

İnsan denilen yaratılmışların en şerefli, şimdiki gibi aç ve açıkta bırakılmazdı. **İnsaniyet namına** diye bir *mef hum-u muazzam* ve komşuluk hakkı diye bir "*ehhak- en üstün hak*" vardı.

İnsaniyet denen şey elle tutulmaz, gözle görülmezdi ama, her zaman her alanda varlığını gösterirdi.

Hak ölçülerin en kutsalıydı.

Hak denince kimse ağzını açmaz, akan sular bile dururdu.

Komşuluğun bir diğer adı da paylaşmaktı.

"Komşusu aç iken tok yatan"lara iyi gözle bakılmazdı. Bunun içindir ki "komşuda pişen komşuya düşerdi".

Herkes bu kuralları bilir ve uyardı.

Şüphesiz o insanlar da etten, kemikten ve sudandı. Analarından çiğ süt emmiş beşerdi hepsi ve ister istemez kimi zaman bazıları pusulayı şaşardı. Yine de karakolla, mahkemeye pek iş düşmezdi. Suçlar, küçük veya büyük, hiçbir surette cezasız kalmazdı.

Sıradan vakalar, "Sıra Gecesi"nde veya bir başka toplantıda mahallenin geleneksel iç-hukukuna ve suçun mahiyetine göre çözüldü.

Cezalar ıslah etmek içindi.

Önce ve mutlaka "helalleşme", "barış" ve "nasihat" yolu denenirdi. Nasihatle uslanmayan azarlanırdı.

Azarla da yola gelmeyenlerin hak ettiği ceza, şairin dediği gibi, kötekti.

Kötek dediğim, herhalde ki yetişkin insanlara ve eşşek sudan gelinceye kadar dayak atmak değildi. Daha çok çocuklara ve yetişme çağındakilere uygulanan caydırıcı bir cezaydı. Bayramlık almama, çarşıya götürmeme, kulağını çekme, sokağa bırakmama ve kaba etine bir şaplak indirme de kötekten sayılırdı.

En büyük ceza yüz kızartıcı suçları işleyenlere verildi. Fuhuş, hırsızlık ve komşu hakkı gözetmemek gibi suçları işleyenlere; "sen iyisi mi tasını tarağını topla, mahalleyi terk et" denilir ve taşınması için makul bir süre verilirdi. Böyle bir suç işleyen mahalleye gelmesine vesile olanın da kulağı bir güzel çekilirdi.

Bunun için ev alma komşu al denilirdi.

Ve komşu akrabadan yakın bilinirdi.

KOMŞUDA PİŞEN

Gerçi her insan çocukluk yaşlarında ve hatta bıyıklarının tarağa geldiği gençlik çağlarında bile aile büyüklerinden terbiye amaçlı azarlayıcı sözler işitebilir ve şiddete maruz kalabilir.

Milletimizin terbiye anlayışı ne yazık ki böyle:

Nush ile uslanmayana etmeli tekdir.

Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir

Mısralarının zamanla atasözü haline gelmiş olması da bundandır.

İnsan doğası gereği işittiği azarı veya yediği sopayı genellikle haketmediğini düşünür; açıkça olmasa da için den öfkelenir büyüklerine. Ancak; günün birinde çocuk sahibi olunca yüzleşir gerçekle. Suçunu veya suçsuzluğunu, çocuğuna niçin şiddet uyguladığını düşününce anlar.

Fazla haşarı, büyüklerine laf çeviren veya geçimsiz bir çocuk değildim hatırladığım kadarıyla. Ama her çocuk gibi azarlandım zaman zaman. Babam'dan, Annem'den ve öğretmenlerimden dayak yediğim de oldu. Atılan tokatların yerinde gül bitmedi ama, diken de çıkmadı.

Ancak; doğduğumda çifte kurban kestiren Dedem'den farklı zamanlarda iki tokat yedim ki sormayın gitsin. Sol yanağıma inen her iki tokat da ayaklarımı yerden kes ti desem, abartmış olmam. Gözlerimin önünde gökteki bütün yıldızlar yanıp yanıp sönmeye başladı bir süre. Hani çizgi romanlarda Tom Miks gibi yiğit oğlanların yumruğunu yiyen kötü adamların tepesinde yıldızlar döne döne uçuşur ya, işte öyle bir hal yaşadım ben de.

Aklıma her düştüğünde, aradan geçen bunca zamana rağmen, yüzüm kızarır; suratımda patlayan tokadın açısından çok, bu cezayı hakedecek hataları yapmış olmak utandırır beni.

*

İlki neyse de, sonuncusu affedilecek gibi değildi. 1965 Temmuz'unun ikinci haftasıydı.

30 Haziran 1965'te Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nden diploma alarak öğretmen olmaya hak kazanmış ve 335 lira 85 kuruş tutarındaki ilk maaşımı da 1 Temmuz günü depo tayininin yapıldığı Diyarbakır Ali Emiri Ortaokulu'ndan almıştım. Hemen ayrılamamıştım Diyarbakır'dan. Temmuz'un 6 veya 7'sinde Ankara'ya kura çekimine gitmiş; bir gün sonra da, lise mezunu olarak ayrıldığım Urfa'ya, Akçakale

Ortaokulu Türkçe öğretmeni sıfatıyla dönmüştüm.

Artık elim iş tutuyordu.

Dolayısıyla kendimi adam olmuş kabul ediyordum. Cebimde ve cüzdanımda o güne kadar bir arada göremediğim miktarda para ve evde hasretle yolumu gözle yenlerim vardı .

Koskoca(!) bir öğretmenin, üstelik cebinde 300 küsur lirası olan ailenin en büyük oğlunun elini kolunu sallayarak eve dönmesi pek hoş karşılanmaz, diye düşündüm.

Otobüsten iner inmez soluğu, Yusufpaşa Camii'nin karşısındaki Bülbül Hasan'ın dükkanınında aldım. Tezgah ta mevsime göre turfanda sayılan incir, üzüm, domates, patlıcan.. ve gözümün gördüğü ne varsa birer-ikişer kilo tarttırıp iki fileye tıka basa doldurdum.

Ve evin yolunu tuttum.

Havama diyecek yoktu. Zafer kazanmış komutanlar gibi göğsümü gere gere yürüyordum.

Eve geldiğimde sokak kapısı açıktı. Dedem avluda oturuyordu tek başına. Beni görür görmez gözleri ışıldadı. Bakışları elimde tuttuğum filelere takılınca, birden astı yüzünü. Altı aydır görmediği torununu görmez oldu gözleri. Kaşlarını çatarak doğrulurken;

"Elindeki ne" diye sordu.

"Bişe değil baba, biraz meyve sebze aldım" diyerek fileleri yere bırakıp sağ eline doğru uzandım öpmek için.

İşte ne olduysa o anda oldu.

Dede'min tokadı kamçı gibi sol yanağımda patladı, şırrak diye.

Aslında; ayaklarımı yerden kesen tokattan çok, duyduğum sitemli azardı. Büyükbaba'mın söylediği sözler dünyamı kararttı, kazanlar dolusu kaynar su tepemden aşağı döküldü sanki.

"Meyve sebze almışmış... Utanmadın mı bunları böyle açıkta getirmeye... Gelip geçene göstere göstere... Bu ayda komşularımızdan hangisi incir üzüm tatmıştır... Kaçının kazanına domates patlıcan girmiştir... Hamilesi var, hastası var, çocuğu var.. düşünmedin mi, bunların görüp nefislerinin çekeceğini aklına getiremedin mi? Madem içinden geldi, aldın!.. Bir sepet bulup içine koyamaz mıydın? Böyle açıkta taşınır mı? Öğretmen olmuşsun amma, adam olamamışsın daha.. okutacağın talebelerin vay haline.. vay ki ne vay..."

Elini öptürmedi o gün.

Mezuniyetimi tebrik etmedi.

Görev yerimi sormadı.

Getirdiğim sebzelerle yapılan yemekten bir lokma olsun ağzına koymadı.

O gün bu gündür turfanda veya mevsimlik ne alırsam alayım, mutlaka ve mutlaka içindekini gizleyen bir ambalaja koyar taşırım.

ARAP REŞO

Doğup büyüdüğüm mahalleye seneler sonra her gidişimde ve Fırfırlı Sokak'a adımımlı her atışımda; geçmişim ve gemişlerimle birlikte O'nu da hatırlarım.. Nedendir bilmem; rahmetli dedemin adının geçtiği her mecliste O'nun da adı dökülür dudaklarımdan.

Bazen kıratının üstünde, yorgun argın eve dönüşü gelir aklıma. ardağımızın önündeki yazlıkta uyuduğm yaz gecelerinin sabahında, kıratının nal seslerini duyar gibi olurum.

O, diye andığım; mahallelinin dert ortağı, fakir fukara babası, çocukların kıratlı koruyucusu Arap Reşo İsm-i meşhuru ve marufu ile tanınan Reşit Polat'tı. Dedemin "dünya ahret kardaşı"ydı. Aramızda kan bağı olmasa da, ailede herkesin amcasıydı. Kardeşlerimin, benim, amcamın, babamın ma

halledeki bütün çocukların ve gençlerin "Reşit Emmi" siydi.

Son yolculuğuna çıktığı o kara gün, aradan geçen elli küsur seneye rağmen, gözlerimin önünden gitmedi.

Komşu çocuklardan birinin;

"Arap Reşo'yu vurmuşlar!.. Arap Reşo'yu vurmuşlar" diye çığlık çığığa sokağımızdan geçişi.. eller üzerinde taşınan tabutu... ve babalarının son yolculuğunu boyunlarını büke rek izleyen yavruları Hüseyin'i, Latif'i, Şahin'i.. merhumun kanlı elbiseleri içinde incecik bedenini yerden yere vura rak intikam yemini eden oğulcuğu Mehmed'i... ve cenaze namazı için saf tutan gözüyaşlı dostları...

Yarım yüzyıl önce değil de, daha dün hatta bir kaç saat önce yaşamışım gibi yüreğimi sızlatır bütün bu acı hatıralar.

Arap Reşo ile ilgili anlatabileceğim onlarca hatıra var dağarcığımda. Hepsi birbirinden ilginç ama, bunlardan sadece birini, beş-altı yaşlarımda tanık olduğum unutulmaz bir günü anlatacağım.

*

Tarih: 19 Haziran 1950

Günlerden Pazartesi..

19 Haziran 1950 Pazartesi gününün, diğer günlerden farklı olacağı bir gün öncesinden belli olmuştu. Yaz aylarının hafta sonlarında mezar sessizliğine bürünen evimiz, Cumartesi öğlenden sonra birden bire hareketlenmiş, bayram yerine dönmüştü.

Evin kadınları ve kızları ikindi ezanıyla birlikte hazırlıklara başlamışlardı.

Gün boyu kızgın güneşin altında Sultan Hamamı'nın göbekaşı gibi ısınan kesme taş zeminli avluyu buz gibi sarniç suyuyla yıkayıp soğutmuş, kerevetleri avluya çıkarmış, üzerlerine pamuk minderler serip çevresine yastıklar yerleştirmişlerdi.

Misafirlerini sıcak yaz gecelerinde damda ağırlama yı adet haline getiren Dedem, o akşam belliki daha korumalı bir oturma alanı olan avluda toplanmayı tercih etmişti.

Mutfaktaki hareketlilik avludan pek farklı olmamıştı. Ninem karataşın başına oturmuş, birbuçuk kilo yağsız kara eti dakikalarca döğe döğe macuna çevirmişti.

Annem kararınca bulguru, isotu, tuzu ve firenk suyunu çiğköfte leğenine koymuş; soğanı maydanozu ve bostana lık malzemeyi yıkayıp doğramıştı.

Yengem yeterince saç ekmeğini ıslayarak yumuşatmış ve sofranın içine koyarak sarıp sarmalamıştı.

Semaveri yakmak, kova kova sarniç suyunu karla soğutmak ve acı kahveyi süzmek babama düşmüştü.

Tekel tütününü çay demiyle tavlayıp parmak kalın liğında sigara sarma işi de amcama kalmıştı.

Yeni Mahalle'nin, sözü dinlenir yaşlıları ve ileri gelenleri ile diğer mahallelerin aynı vasıfları taşıyan hızlı demokratları yatsı ezanına doğru birer ikişer kapımızı çalmış; yarım saat içinde koca avluyu doldurmuşlardı.

Önce çeyiz sandığı büyüklüğündeki 5 lambalı Aga marka radyodan ajans haberleri dinlenmiş; arkasından zaman zaman tartışmaya dönüşen koyu bir sohbete geçil mişti.

Altı yaşında bir çocuğun fazla anlayamayacağı "mühim memleket meseleleri"ni, yine altı yaşında bir çocuğun an laması imkansız bir dille kendi aralarında, erkek erkeğe konuşup danışmışlardı.

Hepsi "sevinçli bir telaş içindeydi".

Hepsinin gözünde, 14 Mayıs 1950 gecesi gördüğüm ürkek sevinç pırıltıları ve tedirgin bir mutluluk vardı. Bugün gibi hatırlıyorum yüzlerini. Yüzlerindeki mutluluk çizgileri, sebebini pek anlamamış olsam da, beni de mutlu etmişti o gece.

Ve Arap Reşo'nun davudi sesiyle attığı kahkahalar hala yalım yalım yankılanır kulaklarımda.

Geç vakitlere kadar oturmuşlardı.

İnce eğirip sık dokumuşlardı mühim meseleleri. Ve neden sonra bir noktada anlaşılıp, "sabah namazından sonra, köşe başında" diyerek dağılmışlardı.

*

19 Haziran 1950 Pazartesi, gerçekten de diğer günler den farklı oldu.

Hem de mahallemizin ileri gelenlerinin kararlaştırdıkları saatten bir saat kadar önce farklılığının farkını Mısır'daki sağır sultan bile duydu.

Yillardan beri "Tanrı uludur! Tanrı uludur!" sesleriyle günü karşılayan Urfalılar, o sabah, "Tanrı uludur" seslerini bastıran "Allahu ekber" nidalarıyla fırladılar yataklarından.

Pekçokları kulaklarına inanamadılar...

Pekçokları rüya gördüklerini zannettiler...

Pekçokları da üç maymunu oynadılar.

Görmediler, duymadılar ve söylemediler.

Duyduklarına inananlar, güzel bir rüya sonrasında sar hoşluğu ve şaşkınlığı içinde, yorganı kafalarına çekip korka rak dinlediler müezzin efendilerin: "Namaz uykudan daha hayırlıdır" çağrılarını.

Heyacanına yenik düşenler, damlara çıkıp uzaklardan perde perde yükselen seslere eşlik ederek, belki de tarihin en kalabalık korosunu oluşturdular;

"Allahu ekber!... Allahu ekber" diye diye...

Dedem de bu muhteşem koroya katılanlardandı.

Evimizin yanında kiliseden bozma hapisane vardı.

Hapishanenin damında nöbetçi jandarmalar vardı.

Avluda gardiyanlar, içerde de mahkumlar vardı

Dedem arka odada öksürse, hapishanenin en uzak köşesinde yatan mahkumlar duyardı.

Dedem bunu bile bile çardağın damına çıkmıştı arkadaşlarına söz verdiği gibi.

Rahmetli nenemin feryadına, figanına, korkudan sararan benzine aldırış etmeden ve:

“Yapma sofi, cendirmeler duyar, hükümat duyar, başın belaya girer!. Aklını başına toplala!..”

Diyerek, cebelye zıbının eteğinden çekiştirmesini görmezden gelerek, kavruk sesiyle:

“Allahu ekber!.. Allahu ekber” diye diye göz pınarları kuruyana dek ağlamıştı.

Ve öylesine kaptırmıştı ki kendisini; ne nenemin eteğinden çekiştirmesini farketmiş ne de yalvarıp yakar malarını duymuştu.

Zaman zaman boğazına düğümlenen boğuk sesiyle ve dolu dolu gözlerle, yana yakıla:

“Haydi namaza!.. haydi kurtuluşa” haykırışıyla ruhunu yılların prangasından kurtarmaya çalışmıştı.

Evimizin yanında kiliseden bozma hapishanenin kalın taş duvarları duymuştu sesini.

Hapishanenin damındaki nöbetçi jandarmalar görmüştü Dedemi.

Avluda gardiyanlar, içerde de mahkumlar işitmişlerdi “Allahu ekber” deyişini.

Ve Dedem:

“Artık ölsem de gam yemem” demişti çardaktan avluya inerken.

*

O günün sabah namazı sonrası da farklı oldu.

Mahallemizin ileri gelenleri, evimizin bulunduğu so

kağın Vali Fuad Caddesi ile kesiştiği köşede toplandılar.

Mahallenin bütün çocukları oradaydı. Herkesin ye değinde en gösterişli eğer, semer ve koşum takımlarıyla donatılmış atlar, beygirler, merkepler vardı.

Son olarak Arap Reşo geldi köşebaşına.

Kara binek taşının üzerine çıktı zıplayarak.

Susmamızı bekledi bir süre.

Sonra gür sesiyle;

“Uşakları atlara bindirin!” komutunu verdi.

Büyükler, çocukları yedeklerinde getirdikleri bineklerle bindirdiler.

Arap Reşo, hepimizden yaşça büyük olan oğlu Memmed'e atına binmesini işaret edip, kalabalığa döndü.

“Uşağlar!. Şimdi beni iyi dinleyin!..Hepiyiz Memmed abeyizin arkasından gidecahsız. O ne yaparsa, siz de onu yapaçahsız. O ne söylerse, siz de onu söliyecahsız!.. Şimdi sıraya girin bahım!.” diye son talimatını verdi ve ağır gövdesinden beklenmeyen bir çeviklikle binek taşından aşağı atladı.

Beline doladığı acem kuşağının arasından kadife para kesesini çıkarıp usulünce açtı. Kesedeki “mecidiye” dediği gümüş 50 kuruşlukları avucuna boşalttı. Her birimizin avucuna birer tane sıkıştırdı. Evladını askere gönderen bir baba edasıyla alınlarımızdan öptü. Heyecandan dudakları titriyordu rahmetlinin.

"Hade, yolunuz açık olsun" diyerek hareket emrini verdi.

Bu kadar atlıyı bir arada ilk kez o gün orada gördüm.

At sırtında ilk kez o gün dolaştım Urfa'yı bir baştan öbür başa!.

Ve o günden bir tekerleme kaldı aklımda.

Kargalar kağır kağır!.

İsmet kulağın sağır!.

Demirkırat kazandı!.

Çih dama haho çağır!.

CABUR DAĞIN BAĞ BAHÇASI

İlkokula başladığım yıllarda ortaokul öğrencisiydi.

Evlerimiz aynı sokaktaydı; sabah, öğlen, akşam okula gidip gelişlerde yollarımız kesişirdi.

Hafta sonları çelik-çomak, peste-gülle, birdirbir gibi mevsimlere göre değişen oyunlar oynadığımızda seyircimiz olurdu bazan. Ya da rahvan bir beygirin üstünde Cabur'dan dönerken gözgöze gelirdik.

Öyle ya da böyle, her gün olmasa da, haftada birkaç kere karşılaştık Memed Abi'yle.

Aramızda 10 yaş kadar vardı sanırım. İlkokula başladığım sene, hafızam beni yanıltmıyorsa, Memed Abi ortaokul veya lise öğrencisiydi. Geniş ceketinin içinde kaybolan incecik bedeni, kafasına dar gelen çevresi sarı

şeritli okul şapkası ve koltuğunun altına sıkıştırdığı kitapları, her zaman masum, mazlum ve sessiz-sakin haliyle hatırlı yorum adı her anıldığında.

Sonra bir hafta sonu Cabur'da yaşanan facianın ertesi günü gördüklerim geliyor gözlerimin önüne. Arap Reşo'nun tabutu çıkarılıyor evinden. Dualar, tekbirler, aminler ve fatihalar; kadınların yürek parçalayan feryatlarının arasında kayboluyor.

Sokağın başında Arap Reşo gibi bir babayı kaybetmiş olmanın acısı ve şokuyla boyun büküp duran çocukları; Hüseyin, Şahin, Latif, Hasan...Dördü de şokta; dördü de sessiz ve hareketsiz.

Baba dostlarının kolları arasında babasının kanlı elbiseleri içinde eriyen incecik bedenini yerden yere vuran Memed Abi yeri göğü inletiyor isyanıyla.

Kardaş dediği dostlarının omuzları üstünde Arap Reşo geçiyor evimizin önünden; Cabır'a gidiyormuşçasına. Arap Reşo'nun tabutu geçiyor sokağımızdan.

O,her zaman masum, mazlum ve sessiz-sakin haliyle hatırladığım Memed Abi, "ben artık bildiğiniz o eski ben değilim" diye haykırıyor adeta.

Eski masum, mazlum ve sessiz-sakin Mehmet ol madığını da bir yıl sonra gösteriyor.

Bir yıl sonra bir cinayet haberiyle sarsılıyordu Urfa.

"Arap Reşo'nun oğlu Mihe, Hacı Şihe'nin oğlunu vurmuş"

Babasının kanını yerde koymadığı için de takdirle karşılanıyordu bu hareketi; hiçbir nedenin cinayeti haklı kılamayacağını bile bile, bütün şehir haklı buluyordu Mehmet'i.

*

Öncesine bakarsanız; bu kadar kan dökmeyi ve can almayı gerektirecek kadar önemli bir sebep yok orta yerde..

Arap Reşo, yakın arkadaşı Ali Sayım ile Cabır'daki bahçede havuz başında içki içip eğlenirken, bir kaç hayvanı arkadaşı ve kirvesi Hacı Şihe'nin arazisine girip mahsüle az da olsa zarar veriyor.

Hacı Şihe durumu Arap Reşo'ya bildiriyor.

Arap Reşo, özür dilemek ve duruma müdahale etmek için sofradan kalkıp Hacı Şihe'nin yanına gidiyor. Ali Saim de peşine takılıyor; her ihtimale karşı arkadaşını yalnız bırakmamak için.

Hacı Şihe ve Arap Reşo, gayet sakin bir şekilde meşeyi yatıştırmaya çalışıyorlar önce. Ali Sayım, alkolün de etkisiyle, araya girip ağza alınmayacak küfürler savuruyor.. Kadınların yanında bu küfürleri kaldıramıyan Hacı Şihe'nin oğlu silahını çekip Ali Sayım'ı vuruyor. Bu olay karşısında Arap Reşo'nun çılgına döndüğünü farkedenden Hacı Şihe de korkuya kapılarak silahını çekip Arap Reşo'yu öldürüyor.

Doğru veya yanlış, eksik veya fazla olabilir yazdıklarım

Bana anlatılanlar ve çocuk hafızamda kalanlar böyle ve bundan ibaret. Memed Abi'yi, yani Mehmet Polat'ı, yani Arap Reşo'nun oğlu Mihe'yi veya adına türküler yakılan

Mehmed'i benden daha çok tanıyanlar; kardeşleri, arkadaşları ve akrabaları ne düşünürler, bilemiyorum.

Memed Abi'yi, Mehmet Polat'ı, yani Arap Reşo'nun oğlu Mihe'yi böyle tanıdım ben ve böyle hatırlıyorum. Hafıza defterimdeki bu güzel resmi değiştirmem de mümkün değil.

O'nunla ilk cinayetinden sonra üç veya dört kere karıştık.

Bir keresinde teyzemlerin köyünden Urfa'ya gelirken yolumuza çıkmıştı eli silahlı bir arkadaşıyla. Şafak vaktinin gri aydınlığında dikkat kesilince beni tanımış ve tek kelime etmeden çekip gitmişti yoluna.

Fırfırlı Kilise'de sıkıştırıldığı gece, bir süre evimize sığınmıştı. Polisler Kilise'nin alve alev yanan ahşap aksamlarıyla uğraşırken, Memed Abi gecenin karanlığında damdan dama geçerek kaybettirmişti izini.

Gündüz gözüyle gördüğümde, üzerinde sadece gözlerini açıkta bırakan bir kara çarşaf vardı. Evlerinin Tılfındır'a bakan arka kapisından çıkıyordu. Göz göze gelince, acı acı gülümsedi; gör bak ne hallere geldim dercesine.

Son gördüğümde, ki keşke görmeseydim, eski hükümet konağının merdiven sahanlığında dönemin valisi Kadri Eroğan ile bir subayın arasında ayakta durmaya çalışıyordu.

Elleri ayakları zincirlere vurulmuştu.

Yorgundu, ayakta duracak hali yoktu.

MEDRESENİN HOCALARI
VE MEKTEBİN BACALARI

BEN BU filmi GÖRMÜŞTÜM

Kimileri "tarih tekerrürden ibarettir" derken, Mağripli Bilge İbni Haldun bu gerçeği; "geçmiş, hal ve gelecek, suyun suya benzediğinden daha çok birbirine benzer" sözleriyle dile getirir.

Günümüz insanı ise, çağın gereğinden olacak, argo bir deyişle; "biz bu filmi daha önce görmüştük" şeklinde seslendirir bu gerçeği.

28 Şubat tusunamisini izleyen malum günlerden birinde ve belki de ömrümde ilk kez bu argo deyimini kullanmak zorunda kaldım.

Kızım Gülce, durup dururken artık bu ülkede yaşa mayacağını, mezun olur olmaz bizi de yanına alarak Avusturya'ya yerleşmekten söz ediyordu. Kulak misafiri olduğum bu sohbeti, başlangıçta duymazdan geldim.

Gençlik hayallerinden biridir, diye düşündüm.

Ne var ki, sohbetin seyri hızla değişiverdi. Ağlamaklı bir sesle, birkaç kız arkadaşının yaşadığı trajediyi anlatmaya başladı kısa ve kesik cümlelerle.

Genç kızlar o gün başörtülerinden dolayı, erkek öğrenciler ise saç-sakal gibi kıldan tüyden nedenlerle yılda 7 bin 500 Amerikan doları ödeyerek okudukları vakıf üni versitine sokulmamış ve yıl sonu sınavlara alınmamışlardı.

İsyanı bu yüzdendi.

Bunun için diplomasını alır almaz dili diline, dini dinine benzemeyen bir ülkeye; dünyanın öbür ucundaki Avus turalya'ya yerleşmeyi düşünüyordu.

Laf arasında, büyük ihtimalle de sohbete katılmam için, bizim neslin bu bakımdan şanslı olduğununun altını çizince, daha fazla suskun kalamadım.

“Bu filmi son elli senede birkaç kere gördüm ben ve benim neslim” diyerek kabuk tutmuş yaralarımı kaşımak zorunda kaldım.

Sadece ben ve benim neslim değil, babam da, dedem de ve onların nesli de bu filmi daha önce bir kaç kere görmüştü. Şimdi benim çocuklarım seyrediyor. Yarın torun larıma, hiç dilemem ama, gelecek günlerde de onların çocuk larına, hatta torunlarına gösterilmeyeceğinin garantisi yok.

Hasılıkelam; bu filmi seyretmek ülkemın insanların kaderi gibi birşey. Şu farkla ki, bize ve bizden öncekilere gösterilen film siyah-beyaz ve monofonikti.Küreselleş

me ve AB sürecinde vizyona çıkarılan filmlerin hepsi renkli, sinemaskop, steriofonik ve 24 kısım tekmili birden.

Konuları hep aynı ama.

Özetle: Benim sana verdiğim kadarıyla yetin, elimi uzattığım dala sakın uzanma, çizdiğim sınırların dışına asla çıkma, sesini yükselterek demokratikleşme sürecine zinhar engel olma. Aksini düşünürsen; cızzz!.. "Cızzz" ne demek diye merak ediyorsanız, anlatayım birkaç cümleyle.

Önce şöhret budalası iki meczup bulur, din-iman adına ortalığa salarım.

Bu yetmezse, beyinsiz iki kızı yatağına sokar, cürmü meşhut yaparak herkese rezil ederim.

Bu da yetmezse; "irtica hortluyor" diye bir kaşık suda fırtına koparıyorum.

Daha da olmadı, bir balans ayarı çektiririm tanklara ve kendi ellerinle yaptığın binayı yine sana yıktırırım.

Bu filmi son elli yılda birkaç kez gördük milletçe. Hem de "postmodern" diye bir terimin lügatimize girmediği yıllarda; siyaset sözlüğümüze "darbe" diye geçen, sistemi koruma ve kollama mekanizmasıyla henüz tanışmamışken ve daha attan inip tanka binemediğimiz için "balans ayarı"nın ne demek olduğunu öğrenmemişken, 1997'lerde moda olan modernizm sonrası darbe uygulamalarının aynılarını hatta daha kötülerini, 40'lı yıllardan itibaren defalarca gördük ve yaşadık.

Urfa gibi kıyıda köşede kalmış bir şehirde, analarımız

çarşafı sokağa çıkamazdı. Takke, harmaniye veya yöresel herhangi bir örtüyü kafanıza geçirmek şöyle dursun; sokaklarda kasketsiz dolaşmak bile büyük suçtu bir zamanlar.

Dedem 1946 Temmuz'unda camiden çıkarken takkesini başında unuttu diye karakollara çekilmiş, mahkemelerde sürünmüş ve 3 Kanunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilmeyeceğine Dair Kanun'a muhalefet suçundan hapis cezasına çarptırılmıştı. Tek parti saltanatının son aylarında, 1950'nin Mart'ında annemin kara çarşafını gözümün önünde yırtmak istemişti polisler.

Halkın yüzde 99'u müslüman olan bir ülkede, müslüman anne ve babadan dünyaya gelmiştik ama, dinimizi dıyanetimizi öğreneceğimiz bir okul yoktu. Okuldan vazgeçtik, milli eğitimin hiç bir kademesinde, göstermelik de olsa, din ve ahlak bilgisi dersleri okutulmuyordu o yıllarda.

elif dedim, be dedim

Mecburen ve mecburiyetten, mahalle mektebi diye adlandırılan evlerde ve çoğu hanım olan hocaların rahle-i tedrislerinde, Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenirdik. Tabi küçük yüreklerimiz her an polis veya jandarma baskınına uğrama veya yolda yakalanma korkusu ile küt küt atarak kimselere görünmeden gidip gelirdik.

Elifbe cüzümüzü bez çantamıza yerleştirip elbisele rimizin altından boynumuza asardık. Elimizde Kur'an-ı Kerim ile sokağa çıkmak haddimizi aşardı. Allah, Peygamber ve Kur'an gibi kutsallar ve namaz gibi ibadetler camilere hapsedilmişti. İçinde Arap alfabesiyle yazılmış tek bir harf bulunan kağıt parçacıklarını bile üzerimizde taşıyamazdık. Elifbe, Amme, Tebareke cüzlerimizi ve binbir zorlukla satın aldığımız Kur'an-ı Kerimleri ya tandırıktaki çalı çırpının altı

na, ya yuvası bozulmuş kuş takalarına, ya da duvardaki bir oyuğa saklardık.

Bu konularda cin gibiydik.

Daha doğrusu kendimizi öyle zannederdik ama, "yasah" diyenler cinlikte de hinlikte de bize beş basarlardı. Cin oğlu cindiler yani. Ne yapıp edip hocalarımızın evlerini basar ve parmak kadar çocukları önlerine katarak karakollara götürürlerdi. Anlatmakla anlaşılamiyacak işkenceler yaşardık, elifi beyi ve besmeleyi öğrenmek için.

Evimizle Zeliha hocamızın evinin arası, taş çatlasa ikiyüz adımı geçmezdi.

Ablam ile elele tutuşarak evden çıkar, korkulu ba kışlarımızı Fırfırlı Sokak'ın Vali Fuad Caddesi ile kesiştiği çizgiden ayırmadan ürkek adımlarla yürümeye başladık. Caddeye beş on adım kala, birimiz mutlaka durur, diğeri duvar dibinden yürüyerek caddenin iki yanını kolaçan ederdi.

Yol güvenliyse; yani görünürde polis, bekçi ve jan darma yoksa, yine elele tutuşarak caddeye çıkar ve sürekli sağa kayarak bir solukta karşıya geçerdik.

Cadde ile aşağı çarşıya inen yolun birleştiği noktada bulunan Fatma Hoca'nın evinin sokak kapısına varınca derin bir nefes alırdık. Bundan ötesi kolay ve güvenli gelirdi bize. Karşımıza polis, jandarma, bekçi de çıksa; saklanabileceğimiz, sığınabileceğimiz emin bir bölgeye girdiğimizi bilirdik. Aşağı çarşıya inen sokakta on-onbeş adım ilerledikten sonra, ve yine etrafa göz atarak soldaki çıkmaza girer ve soldaki ilk kapıdan içeri dalardık.

Zeliha Hoca'nın eviydi burası.

Burada toprak zeminli büyükçe bir odaya yayılan yer minderlerimizde oturur, cüzümüzü açar, dersimizi alır, ezberlemeye ve öğrenmeye çalışırdık.

Zeliha Hoca dünya iyisi bir hanımdı.

Müşfik bir ana ve mükemmel bir hocaydı. İlkokul müsamerelerinde alay konusu edilen mahalle mekteplerindeki hocalar gibi upuzun bir sopası yoktu, talebelerini bir fiske ile de olsa incitmeye kıymazdı. Bazan sesimizi yükselttiğimizde; dışarıdan duyulur, polis baskın yapar endişesiyle susmamızı isterdi.

Polis ve jandarma baskınları alışkanlık yapmıştı sanki. Hatta öyle ki, baskın yemediğimiz haftalar canımız sıkılırdı. Nöbetçi arkadaşımızın ıslık sesiyle cüzlerimizi toplamak, avluyu bir baştan öbürbaşa geçip merdivenleri tırmanırken cüzlerimizi çantalarımıza yerleştirerek boynumuza asmak oyun gibi gelirdi bize.

Olan Zeliha hocamıza olurdu. Hepimizi dama çıkarıldıktan sonra hazırda tuttuğu çamaşır leğenini avluya atar ve içindekileri yıkamaya başlardı. Ekmek yaptığı günlerde bir parça hamuru, her ihtimale karşı leğende bırakır; davetsiz misfirlerine elinin hamuruyla kapıyı açardı.

Zeliha hocanın evinin bitişiğinde Fatma hocanın evi, onun bitişiğinde Arap Aziz'in, onun bitişiğinde Reyhane'nin, onun bitişiğinde de Vanes'in (Ohannes) evi vardı.

Bizler toprak damın üzerinde ördek yürüyüşüyle

ilerleyerek Fatma hocaların damına geçer, oradan Arap Aziz'in hayatına inerdik. Bazılarımızın yolculuğu burada son bulurdu. Bir kısmımız yeniden merdivenleri tırmanır, Re hane'nin damına, oradan da Vanes'in evine geçerdik.

Vanes'in evi en güvenli bölgeydi.

Hristiyan bir vatandaşın mahalle mektebine Kur'an öğrenmeye giden çocukları saklayacağını, onları kendi öz evlatları gibi koruyacağını cin oğlu cinler bile düşünmezlerdi.

Damdan avluya bakar, kimi görsek ondan yardım isterdik. Vanes Emmi'nin hanımı Meryem teyze bizi görürünce, tahta merdiveni dama uzatır ve aşağı inmemizi söylerdi. Bütün çocuklar ininceye kadar merdivenin başından ayrılmazdı. Ayağı avlunun zeminine değen her çocuğu karşısına alır, ağzını açtırır ve baş parmağını damağına ya pıstırarak yukarı kaldırır. Bu Anadolu'nun her yöresinde yaygın olan bir inançtı. Korkan çocukların damağı kaldırılarak, korkudan kaynaklanabilecek hastalıklara karşı önlem alınır. Arkasından bir tas su içirtir ve tuvalete gidip küçük su dök memizi söylerdi.

Baskın günlerinde eve Meryem teyzenin korumasında dönerdik. Bizler damdan dama koşuşturmanın yorgunluğunu atarken Meryem teyze abdest alır, cüzlerimizi öpüp başına koyduktan sonra boynuna asar, çarşafını giyer ve ikişerli-üçerli gruplar oluşturarak evlerimizin kapısına kadar götü rüdü hepimizi.

MOLLA HAMİT HOCA

Üç Antep'li: Mehmet, Zekeriya ve Nahsen. Üç de Adı yamanlı: Bekir, Abuzer ve Mahmut... Ve bir Urfalı: bendeniz. Bu kadar değil tabi; Ahmetler, Abdullahlar, Salihler, Sinanlar.. Yaklaşık yirmi kişi.

Adlarını andıklarım ve hatırlayamadıklarım ilk, orta ve lise arkadaşlarım değil; vatani görevlerimizi de aynı birlikte veya şehirde yapmadık. Komşuluğumuz oldu ama, ailelerimiz birbirini hiç tanımaz. Ve bizler yarım asırlık arkadaşlarız.

Eğer eğitiminizi sadece mektepte yapmış ve bir medrese ortamında bulunmamışsanız, beni ve arkadaşlarımı anlamakta güçlük çekebilirsiniz. Hele de Buluntu Hoca'nın, Molla Hamit'in, Müftü Eyup Sabri Kunduracıoğlu'nun veya Arap Hoca'nın karşısında geçerek rahle-i tedarisinde oturup

Avamil'i, Molla Camii okumamışsanız; medrese havasının ve arkadaşlıkların sıcaklığını duyamazsınız.

Yaklaşık beş-altı sene bu havayı solumuş ve hala devam eden arkadaşlıklar kurmuş olmama rağmen, ne kadar çok istesem ve hafızamı ne kadar çok zorlasam da, tam olarak kağıda dökemem.

1950'lerin Urfa'sında Gümrük Hanı'nda ve Yeni Cami'de yaşadığım medrese ortamını. Ama, elli yıl önce tanıdığım hemen hepsi rahmet-i rahmana kavuşmuş olan hocalarımı ve bir kısmıyla hala görüştüğüm medrese arkadaşlarımı anlatabilirim. Gerçi birkaçını en az benim kadar sizler de tanırırsınız. Özellikle de üç Antepliden ikisini; Mehmet ve Zekeriya abilerimi.

Fakat ben önceliği bir Adıyamanlı kardeşime, Hacı Bekir'e vereceğim.

Yaşça benden de, medresede okuyan diğer talebelerden de küçüktü. Rahmetli anamın tabiriyle, el kadar uşaktı. Adıyaman'ın Besni ilçesinden, belki de Besni'nin bir köyünden dini ilimler tahsil etmeye gelmişti Urfa'ya. Yüzünden tebessümü hiç eksik etmeyen, zeki, çalışkan, uysal, uslu ve sevimli bir çocuktur.

Ramazan aylarında hocaları, kalfaları ve yaşça büyük arkadaşları civar köylere teravih kıldırılmaya gittiklerinde tek başına kalırdı koca camide. Annem huzursuz olurdu; el kadar uşak tek başına korkar diye. Gidip Hacı Bekir'in yanına kalmamı; hiç olmasa uykuya geçinceye kadar beklememi söylerdi. Bazı geceler Molla Hamit Hoca alıp evine götürür, bazan dedem elinden tutup bize getirirdi.

Diğer medrese arkadaşlarım gibi Hacı Bekir'in de soyadını bilmezdim. Yanılmıyorsam en son 1963'te, ben Urfa'dan ayrılmadan önce görüşmüştük. 15-16 sene sonra da İstanbul'da Beyazıt'ta, Üniversite'nin hemen karşısındaki Beyaz Saray'da Şamil Yayınevi'nde karşılaştık. O beni tanıdı hemen. Karşımda duran ve bana "Yaşar Abi" diye hitap eden adamın, anamın el kadar uşak dediği Hacı Bekir olduğuna inanmadım.

Hayli kilo almıştı. Saçları dökülmüş ve şakaklarına ak düşmüştü. Rafta duran kitaplara göz atarken gözlük takıyordu.

Dükkana bizden sonra gelen Şamil Yayınevi'nin sahibi Duran Kömürcü;

"Yaşar Duru abi.. İstanbul Milli Eğitim Müdür yardımcısı... Hocam da Doçent Doktor Bekir Karlığa, ilahiyatçı... Fizilahi Kur'an'ın mütercimlerindendir" diye tanıştırmıştı.

Hacı Bekir, yani Prof. Dr. Bekir Karlığa, uzun yıllardan beri Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi. Belki de emekli olmuştur.

Dost dediğim, arkadaş bildiğim ilahiyatçılar içinde ayrı bir yeri vardır Bekir Karlığa hocanın. Yıllar süren medrese ve mektep eğitiminin; tahsil ettiği islami ilimlerin hakkını veren ender insanlardandır. Medyatik olmaya heves etmemiş, arkadaşları gibi siyaset batağına saplanmamıştır.

Antepi Mehmet'i soracak olursanız eğer; Milli Selamet Partisi Gaziantep eski milletvekili ve Refah Partisi Gazi antep Şehitkamil Belediye eski başkanı Mehmet Bozgeyik'i

takdim ederim.

Medresede okuduğumuz yıllarda ben onun gözünde Sofu Mehmed'in torunu Yaşar'dım. O da sadece Antepli Mehmet Abiydi.. Birbirimizin soyadlarını dahi bilmiyorduk, gerek duymamıştık sormaya.

1956'da tanışmış olmalıyız. Emin değilim ama, Gümrük Hanı'nda Molla Hamit Hoca'nın hücrelerinde karşılaştığımızdır mutlaka.

1958'de Molla Hamit Hoca Efendi Yeni Cami imam hatipliğine atanınca, kendisine tahsis edilen odaya taşıdı Gümrük Hanı'ndaki medreseyi. Yakın illerden din eğitimi almaya gelmiş on civarında talebe, bu daracak odada yatıp kalkmaya, ders almaya ve ders vermeye başladı.

Evimiz Yeni Cami ile yanyandı.

Günlerimin yarısını okulda geçiriyordum. Diğer yarısını da Molla Hamit Hocaefendi'nin medresesinde. Bozgeyik Hoca'nın karşısında diz çöküp Kur'an-ı Kerim dersi almam, daha doğrusu eski bilgilerimi tekrarlamam bu günlere rastlar. Akşam saatlerinde de Bozgeyik Hoca ve diğer medrese arkadaşlarıma okuma-yazma öğretiyordum.

27 Mayıs 1960 darbesi TBMM gibi medresemizi de dağıttı. Arkadaşlarımızın bir kısmı başka şehirlere gitti eğitimini devam ettirmek için; bir kısmı da doğup büyüdükleri memleketlerine döndü. Kala kala birkaç kimsesiz gurbetçi ile Urfa kırsalından gelen talebeler kaldı. Ayrılanlarla vedalaşamadık bile. Mehmet Bozgeyik ile yaklaşık 35 sene görüşemedik.

Görüşemediğimiz 35 uzun seneye rağmen, birbirimizi ismen ve cismen unutmamak da, hafıza defterlerimize çizdiğimiz resimler ve hatıralar az da olsa sararıp silinmeye yüz tuttu zamanla.

Görüşemediğimiz yıllarda çok şey değişti ikimizin de hayatında. Mehmet Bozgeyik, vatani görevini tamamladıktan sonra ilk, orta ve imam-hatip'i dışardan bitirdi. Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra bir süre Gaziantep'te vaizlik yaptı. 1973'te Milli Selamet Partisi'nden Gaziantep Milletvekili olarak TBMM'ne girdi. Dönem sonunda Tarım Bakanlığı'nda danışman olarak çalıştı bir süre. 1994'te Refah Partisi'nden Şehitkamil Belediye Başkanı seçildi. 35 sene sonra karşılaşmamız da bu vesileyle ve seçimlerden hemen sonra gerçekleşti.

Bozgeyik Hocamı iki yüzüyle de tanıdım.

Politikacı Mehmet Bozgeyik'i pek sevdim diyemem, politikayı sevmediğim için. Ama Gaziantep merkez vaizi, hocam ve ağabeyim Mehmet Bozgeyik'e kırk yıl kölelik borcum olduğunu asla unutmam.

Her neyse, bir de **Antepli Zekeriya**'mız vardı.

Sakin ha! Sakin kim bu **Antepli Zekeriya** diye sormayın. Tanımıyor olsanız bile, açığa vurmayın ki cehaletiniz anlaşılmasın, gülünç duruma düşmeyin. Gerçi adının önündeki sıfatları sıralamadan sadece Beyaz hoca demem de yeter hatırlamanız için. Ama yine de Gaziantep'te merkez vaizliği, Keşan'da müftülük, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde dekanlık yaptığını söylemiş olayım.

Şaka bir yana... Zekeriya Beyaz hoca bugüne kadar tanıdığım; selam verdiğim, selamını aldığım, evinde kaldığım, evimde barındırdığım, ekmeğe yedirdiğim, ekmeğini yediğim birçok dosttan daha dost, daha delikanlı ve adam gibi adamım diyenlerden daha adamdır.

Beyaz Hoca ile ilgili bir tek anektod aktaracağım, onun bilinmeyen bir yönünü anlatmak için.

12 Eylül 1980 darbesinden hemen sonra.

Gençlerimiz cezaevlerinde çaresiz. Bizler dışarıda işsiz, güçsüz ve beş parasız. Gazetemiz kapatılmış. Çaldığımız kapılar yüzümüze kapanıyor. Ev kiramızı ödeyemiyoruz. Kış günü odun, kömür yok. Elektrik ve su kesik, borcumuz biri ke birike bol sıfırlı rakamlara ulaşmış.

Durumu Beyaz Hoca'ya anlatıyorum. Bekle geliyorum diyerek çıkıp gidiyor bürodan. Beş dakika sonra, yanında bir hurdacı ve iki hamalla geri geliyor. Ne kadar kitap varsa orta yerde, hepsini omuz kantarıyla tarttırıp teslim ediyor hamallara. Kolisinden çıkarılmamış, henüz dağıtım yapılmamış kitapları satıyor hurda fiyatına. Aldığı bütün parayı avucuma koyup;

"Önce odun kömür al. Kirayı sonra düşünürüz. Allah kerimdir" diyor.

ÖĞRETMENİM CANIM BENİM

Urfalıysanız; Urfa'yı medyaya yansıyan yüzüyle tanıyan bir topluluğun içine girdiğinizde, sözün dönüp dolaşıp ne reye gideceği üç aşağı, beş yukarı bellidir. Ya Urfalıların sesinin güzelliğinin sebeb-i hikmetini, ya çiğköftenin malzeme ve tarifini, ya da Urfa musikisini konuşacağınızdan emin olabilirsiniz.

Öğretmenlikten müstafi sayıldığım günlerde, Esenler Lisesi ve Ayvalıdere Ortaokulu'nda okuttuğum öğrencilerimle vedalaşmak üzere bir araya geldiğimizde de aynen böyle olmuştu. Ses güzelliğini havasına, suyuna vermiş; çiğköftenin malzemelerini saymakla kalmamış, ballandıra ballandıra bir de tarif etmiştim. Hangi türküyü sevip söylediğimi soran güzel sesli bir öğrencime de bütün türküleri sevdiğimi bil hassa belirtmiş, ve:

“Severek dinlediğim ve sık sık okumak istediğim bir okul şarkısı var. Öğrencilik yıllarımda henüz bestelenmediği için öğretmenlerime söyleyemediğim bir şarkı.. isterseniz hep beraber okuyalım” diyerek;

Öğretmenim, canım benim

Seni ben pek çok severim

Sen bir ana, sen bir baba

Herşey oldun artık bana

Okut öğret ve nihayet

Yurda yarar bir insan et

Mısralarını hep birlikte seslendirip Esenler’i ayağa kaldırmıştık.

*

Beni ilkokulun ilk sınıfında okutan ilk öğretmenimi ne kadar çok sevip saydığımı ve bir o kadar da kıskandığımı, ilkokulu bitirdikten yirmi sene sonra söyleyebildim kendisine.

70’li senelerin ortalarıydı.İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı görevine atandığım ilk günler di. Vilayette bir toplantıya katılmak üzere kapıdan çıkacakken yolumu ke sen bir meslekdaşım; Şaban Özbek hocamızın hasta olduğunu ve tedavi için İstanbul’a getirildiğini söyledi.

Tepeme kaynar sular döküldü sanki.

Öğretmenim hastaydı, İstanbul’daydı ve ben o anda birşey yapacak durumda değildim. Arkadaşımdan odama geçip Şaban Hocamızın bulunduğu adresi, varsa telefon numarasını araştırmasını ve kendisiyle görüşüp mesai bitiminde ziyaret etmek istediğimizi bildirmesini rica

ederek vilayete doğru koşar adım yürümeye başladım.

Allah'tan toplantı fazla uzun sürmedi.

Yarım saat kadar sonra odama döndüğümde, arka daşımın yazdığı notu masamda buldum. İstanbul yakasına ait bir telefon numarası, bir adres ve;

“Şaban Hocamla görüşemedim. Bu akşam Urfa'ya dönecekmiş. Alışveriş ve veda ziyaretleri için dışarı çıktığını söylediler” diye kısa bir not.

Ne yapacağımı şaşırdım. Gaziosmanpaşa-Arnavutköy Ortaokulu'na gitmem gerekiyordu. İptal etmek gibi bir şan sım da yoktu. Telefonla ulaşabilirsem, akşam yolculamaya gidebilirdim. Numarayı çevirdim; açan olmadı. Yanlış numara çevirmiş olacağımı düşünerek bir kere daha denedim; kimse cevap vermedi.

Çaresizlikten de bir çare çıkabilir, diyerek görev aracı ile Arnavutköy yoluna koyuldum.

Çemberlitaş'tan itibaren, ağır ilerleyen trafikten de faydalanarak caddenin iki yanını kontrol etmeye başladım. Olur ya, İstanbul dediğın neki... Bir mağazadan çıkarken görebilir, sağdaki kaldırımında karşıma çıkabilirdi. Kimya Fakültesi'ne kadar bu ümitle gözlerimi bir an bile ayırmadım insanlardan.

Az ileride yolun sağındaki bir yazıhaneden Urfa'ya otobüs kaldıran Cesur Turizm'e uğrayıp sormaktan ve en azından otobüsün hareket saatini öğrenmekten başka çarem yoktu. Şoförden Vatan Caddesi girişindeki Ahmediye Karakolu civarında beklemesini söyleyerek indim arabadan.

İyi ki de inmişim.

Kaç adım attım saymadım. Şimdiki Murat Lokanta sı'nın yakınında bulunan Hacıbozanoğulları Kebap Salonu'nun önünden geçerken;

"Yaşar Bey!" diye tanıdık bir ses çalındı kulağıma.

Sesin geldiği tarafa döndüğümde, gözlerime inanamadım. İlk öğretmenimi gökte ararken yerde bulmuştum. Yalnız bana değil; değişik tarihlerde okula başlayan dört kardeşime de ilk harfi öğreten koca çınar karşımda duruyordu. Dimdik ve ayaktaydı. Her zamanki haliyle ıslıl ıslıl sevgi saçan gözleriyle bana bakıyordu.

Bir an ne diyeceğimi, ne edeceğimi şaşırdım. Kollarımı açıp hasretle sarıldım Şaban hocama. İkimizin de göz parıparları ıslaniverdi bir anda. Kendimizi tutmamız imkansızdı, hem gereği de yoktu zaten.

"Sizi iyi gördüm hocam" dedim.

"Allah'ıma binlerce şükür, iyiyim!. Çok iyiyim" diyerek bir daha kucakladı beni. Bana gelmek üzere dışarı çıktığını, öğle tatilinin bitmesini beklediğini söyledi.

Birlikte Hacıbozanoğulları Kebap Salonu'na girdik. Kasanın yanında bir masaya oturduk. Bir çay içimi süresince konuşup dertleştik. Ayrıldığımızda bir elinin titrediğini gördüm. Konuşurken dudaklarında hafif bir büzülme oluyordu.

Ben sözü hastalığına getirmeye uğraşırken; O, bu lunduğum mevkinin ne kadar önemli olduğunu belirterek

benimle gurur duyduğunu söylüyordu.

Bir an bir daha görüşemeyeceğimizi, ölümün bir nefes kadar yakınımızda olduğunu düşünüp o güne kadar içimde sakladığım duyguları açığa vurmaya karar verdim.

“Asıl gurur duyulacak insan sizsiniz hocam, Sizi ne kadar sevdiğimi ve nasıl gıpta ettiğimi ve hatta kıskandığımı anlatacak kelimeleri bulmakta zorlanıyorum” dedim ce saretimi toplayarak.

“Kıskanılacak, gıpta edilecek neyim var ki” dedi her zamanki mütevazı edasıyla ve bir çocuk gibi yüzü kızarak.

Masanın üstünde tir tir titreyen eline uzanıp öptükten sonra;

“Hocalığınız, babalığınız, abiliğiniz ve yüzünüzden hiç eksik etmediğiniz tatlı tebessümünüz. Bunlar kıskanıl maz mı, bunlara gıpta edilmez mi?” diyebildim sadece.

Beni ilkokulun ilk sınıfında okutan ilk öğretmenimi ne kadar çok sevip saydığımı ve bir o kadar da kıskandığımı, ilkokulu bitirdikten yirmi sene sonra söyleyebilmişim nihayet.

Şaban Hocamla son görüşmemiz oldu bu kısacık buluşma. Çeyrek saat içinde çeyrek yüzyılı konuştuk. Hayata dair yeni dersler aldım, geleceğe daha bir umutla bakmayı öğrendim. Geçmişe takılmadan, geçmişe sıkı sıkı sarılmayı öğütledi bana. Dünyasını değiştiren öğretmenleri andık. Bir dönem işlettiği yazlık Saray Sineması’nda seyrettiğimiz film lerden söz ettik.

Güldük, ağladık, helalleştik ve ayrıldık.

Benim adım, Şaban Özbek...

İlk karşılaşmamız, ilk göz göze gelmemiz ve ilk konuşmamız da son görüşmemiz gibi kısa olmuştu zaten. 1951'in Eylül veya Ekim'inde; tarihini tam olarak hatırlamam imkansız tabii; ilkokulların açıldığı gün, Cumhuriyet İlk Okulu'nun bahçesinde karşılaşmıştık.

O sabah erkenden gelmiştim okula.

Yaşım küçük olduğu için kaydım yapılmamış; ama, anne tarafından akrabamız olan müdürümüz Karakaş Kadri Bey, hevesimi kırmamak için ablamın yanında gelip gitmeme izin vermişti.

Ablam da yeni başlıyordu.

İkimiz de okulun yabancıları ve işin acemisiydik.

Zil çaldığında bizden büyüklerin ve öğretmenlerimizin yardımıyla merdivenlerin önünde toplanıp ikiye sıra olduk. Sınıfın yaşça ve boyca en küçüğü olmama rağmen, en arkada duran ablamın yanına geçtim.

Seyrek saçları ikiye ayırıp arkaya taranmış, gözlüklerinin ardında gözleri ışıltılı gülen öğretmenimiz boy sırasını kontrol ederken yanıma geldi. Sevgi dolu bakışlarını bana çevirerek:

"Benim adım Şaban Özbek, seninki ne" diye sordu.

"Yaşar Duru" dedim titrek sesimle. Heyecanla karışık bir korku sardı bütün vücudumu. Başımı öne eğdim büyük bir suç işlemiş gibi. Ablamın beline sarılarak arkasına gizlenmeye çalıştım.

Saçlarımı okşayıp ablama döndü ve beni ön sıraya alacağını söyledi. Doğrudu, taşımakta zorlandığım büyük tahta çantamı bir eline aldı. Öbür eliyle elimi tutarak en ön sıraya götürüp, benim gibi ufak tefek olan sevgili arkadaşım, meslekdaşım Ali Döngör'ün yanına koydu.

İlk karşılaşmamız, göz göze gelmemiz ve konuşmamız bu kadar kısa olmuştu işte.

Sınıfta da boyuma uygun bir yere, öğretmen masasına bitişik ön sıraya oturttu beni.

İlk derste adlarımızı, numaralarımızı söyledi tek tek. İkinci dersten, sözlerini ve ezgisini elli senedir unutmadığım iki türkü kaldı aklımda.

Değirmenim döner taşım
Sevda değil bu bir hışım

.....

Ben bir altın fenerim
Yaya yana dönerim
Diye iki türkü.

*

Dört sene emek verdi bana, bize, hepimize..

Dil döktü, ter döktü, göz nuru döktü; birşeyler öğrenelim, adam olalım diye. Gün oldu körebe, elim sende oynadı bizimle. Gün oldu ud çaldı, şarkı söyledi. Ekmeğini paylaştı, zamanını paylaştı. Acılarını dışarıda bıraktı hep, sadece sevinçlerini, mutluluklarını taşıdı sınıfa. Hep gülümse di; en öfkeli anında bile, gözlerinin içi güldü sevgiyle.

Ağladığı da oldu.

Cumhuriyet lkokulu'ndaki ikinci veya üçüncü sene mizdi. Dersimiz müzik olmalıydı ki uduyla girdi sınıfa. Ayağa kalktık, "günaydın" dileğine "sağol" diye karşılık verip oturduk sıralarımıza.

Şaban Bey, o gün belki de tanıdığımızdan bu yana ilk kez sıraların arasında dolaşmadan doğrudan öğretmen masasına geçip oturdu. Bakışlarını camdan dışarı, Elektrik Şirketi binasında bir noktaya dikip dakikalarca öyle durdu.

Ben en önde, öğretmen masasının yanındaki sırada oturuyordum. Gözümü merakla öğretmenime dikmiş, olanı biteni anlamaya çalışıyordum. Bir ara gözlüğünü alına doğru kaldırıncı, gözlerinin kızarmış ve ıslanmış olduğunu farkettim. Konuşmak için parmak kaldırdım. Bir müddet elimi havada tuttum, dönüp bakar diye. Bakmayınca, kalktım, biraz yana eğilerek Şaban Bey'in yüzüne baktım. Göz göze gelince, gülümsemeye çalıştı.

"Öğretmenim neyiniz var, hasta mısınız" diye sordum. Bütün sınıf aynı anda:

"Hasta mısınız öğretmenim" diye tekrarladı.

O gözlerindeki yaşları silmeye gerek duymadan çocuklarına çevirdi bakışlarını; gülümsemeye çalıştı:

"İyiyim çocuklar, hem de çok çok iyiyim" dedi boğuk bir sesle. İyiyim demişti ama, hiç iyi görünmüyordu Şaban öğretmenimiz.

Arkadan bir arkadaşımız:

“Niye ağlıyorsunuz” diye sesini yükseltti.

“Sevinçten çocuklar, sevinçten.. Bu gün çok güzel bir haber aldım.. ondan.. şanslı çocuklarsınız sizler.. biliyor musunuz ne oldu?”

Ne olduğunu bilmemiz mümkün değildi tabi. Bilme diğimizi de yine koro halinde seslendirdik.

“Okullara Din Dersi konulmuş.. Artık mahalle mek teplerine gitmeyecek, dininizi okulunuzda öğreneceksiniz!” diyerek anlattı sevincinin sebebini.

O yaşta din dersi nedir, önemli midir, değil midir; doğrusunu söylemek gerekirse, anlamamız ve bilmemiz imkansızdı. Arada bir de olsa, büyüklerimizden okuduğumuz okullardan “gavur mektebi” diye söz edildiğini duyuyorduk ama, bunun bina ile ilgili bir sıfat olduğunu zannediyorduk.

Her neyse, öğretmenimiz sevinmişti ya, mutlaka iyi birşeydir diyerek biz de sevinmiş:

“Yaşasın” diye çığlık atmıştık bir ağızdan.

Koskoca adam, hem de öğretmen, parmak kadar çocukların yanında ayıp olur diye sevincini, mutluluğunu göz pınarlarında tutmamamış; çocuklar gibi ağlamıştı.

*

Bir de son sınıfta okurken tanık olduk öğretmenimizin sevinç gözyaşlarına.

Avucunun içine kibrit kutusu kadar, belki biraz daha büyük ve üzeri yeşil baskılı küçük bir kutuyla sınıfa girdi.

Ayağa kalkıp öğretmenlerini selamlayan çocuklarını yerine oturtuktan sonra, tahtaya geçip;

“Bilin bakalım bu nedir çocuklar” diyerek elindeki küçücük kutuyu uzaktan gösterdi bizlere. Kutunun üzerinde yeşil renkli dişli gibi bir şekil ve anlam veremediğimiz çizgiler vardı.

Bilir bilmez herşeye parmak kaldıran arkadaşlarımız ayağa kalkarak tahminlerini söyledilerse de, tutturamadılar. Kimi silgi dedi, kimi açacak, kimi de alakasız şeyler. Verdiği ipuçları da yetmedi doğru cevabı bulmamıza. Bizden ümidini kesince de öğretmen masasına geçti, kutuyu açıp içindekileri masanın üzerine dökerken;

“Toplu iğne.. bildiğimiz toplu iğne.. Ama Türk malı.. Artık toplu iğne bile yapabiliyoruz.. Sizler çok daha iyilerini yapacaksınız artık. Jilet, kalem, bisiklet.. herşey Türkiye’de yapılacak” diyerek her birimize birer tane dağıttı kendi elleriyle.

Gözleri yine dolmuş, yaşlar göz pınarlarından yanaklarına doğru ipil ipil inmeye başlamıştı yine.

Ağlaması, gözyaşı yine sevinçtendi. Ülkesinin ve insanın başarısınaydı coşkusu.

“Bunlara gözünüz gibi bakın çocuklar. Türk malı toplu iğne.. evde annelerinize, babalarınıza gösterin” diyerek de sevincini ve gururunu hepimizle ve herkesle paylaşmak istemişti Şaban öğretmenim.

MISAFİRLERİMİZ

bediüzzaman

Peygamberler şehrini ebedi mesken tutan veya bu niyetle misafirimiz olan ilk ve tek yabancı değildi o.

Tanıdı ğımız, bildiğimiz, sayıp sevdiğimiz ilk alim ve de tek Bediüz zaman da değildi...

Şeyh Maksut'la başlayan misafirlerimiz arasında kimler yer almadı ki...

Mevlana Halid Bağdadi gibiydi kimileri; evladını Urfa toprağına emanet eden.

Kimileri Ahmed Hemadani gibi yüzyıllar öncesinde konduğu bu topraklarda Bediüzzaman oldu.

Kimi de "vakit tamamdır" diyerek; rızkının son lok masını İbrahim Halil sofrasında yemek; suyunun son damlasını

içmek ve bedenini Peygamberler Şehrine emanet edip huzur içinde Hakk'a yürümek için düşmüştü yola.

Günlerden bir gün; Afyon'un Emirdağ'ında:

"Vakit tamamdır.. yola çıkıyoruz" demişti.

Güneşin batacağı saatlerde ve güneşin battığı yerden "bismillah" demişti; güneşin doğacağı yerde başlayacak son seferine.

Önce Isparta'ya uğramıştı.

Ve sonra sessiz sedasız gelmişti İbrahim'in Şehrine.

O'na mürşidimiz, şemsimiz ve üstadımız diyenler, gafil avlanmışlardı yine.

Sonradan görme, pis servetleri ve şeytanca oyunları ile ancak bir yerlere gelebilen; ilim, irfan ve iz'an fakiri; değil bu ülkeyi, bu şehri ve bu insanları, iki keçiyi dahi güdmekten aciz siyasileri Birecik Köprüsü'nün batı girişinde davul zurna ile karşılayanlar, O'nun bir gün mutlaka Peygamberler Şehri'ne geleceğini akıl etmemişlerdi.

Günlerden bir gün; Isparta' da,

"Vakit tamamdır.. gidiyoruz" demişti.

Bir geceyarısı ve ansızın düşüvermişti yollara.

Sessizce gelivermişti yar hanesine..

O'na mürşidimiz, rehberimiz, şemsimiz, üstadımız diyenler, gafil avlanmışlardı.

Bilir bilmez tahsilli geçinen, herşeyden anlar sanan,

görgü, kültür ve bilgisini hazmedip anlamamış, kendinden başka herkese el, aslında değil onca gösterişli makama ve mansıba, hatta dağa bile yakışmayan kaba insanları dahi omuzlarda taşıyanlar, O'nun Urfa'ya geldiğini, gelişinden ancak saatler sonra öğrenebilmişlerdi.

1960 kışının baharla buluştuğu 21 Mart sabahında, biraz gecikerek de olsa okula geldiğimde, arkadaşlarımdan bazılarını tarifsiz bir telaş içinde kapıda bekler buldum. Hepsinin gözleri ıslık ıslık, sevinçten kanat takmış, uçacak gibiydiler.

Ağzımı açıp "merhaba", "günaydın" veya "ne haber" dememe fırsat vermeden, içlerinden biri ve galiba Reşat Habergötiren kardeşimin dudaklarından kelimeler peşpeşe dökülmeye başladı.

"Haberin var mı?...Üstad dün gece Ufra'yı şereflelendirmiş!.."

"Üstad mı?" diye sordum mu, soramadım mı, hatırlamıyorum.

Sorduysam bile, Reşat ya duymadı ya da duymazdan geldi .Nefes almadan devam etti anlatmaya:

"İpek Palas Oteli'ne inmiş. Bütün abiler oradadır şimdi" dedi ve sustu.

Bunun ne demek olduğunu gayet iyi biliyordum.

Gidelim mi diye soruyordu aslında. O gün veya en azından birkaç ders okuldan kaçmak, dersleri kırmak demektir öğrenci dilinde.

O gün okuldan kırmaksa, Müdür Yardımcısı Ali Dokucu'dan en azından iki tokat yemeye razı olmalı.

Silleden tokattan kurtulsak bile, velilerimize mazeret tezkeresi imzalatmak için saatlerce dil dökmemiz gerekecekti.

Bu ihtimalleri kaç saniyede geçirdim kafamdan, Allah, bilebilir ancak.

Bildiğim ve hatırladığım odur ki:

"Her cefa kabulüm, yeter ki Üstadımı göreyim" der cesine bir hasbillekle ders kitaplarımızı kemerimizin arasına sokmamızla, İpek Palas'ın yolunu tutmamız bir oldu.

Yürüdük mü.. koştuk mu.. yoksa kanat takıp uçtuk mu orasını siz tahmin edin.

Bir nefeste otelin kapısına dayandık. Dayandık ama, içeri girmek ne mümkün. Bir yanda mahşeri bir kalabalık, bir yanda 1970'lerde görmeye alışacağımız polis kordonu ve öbür yanda henüz bıyıkları terlememiş lise birinci sınıf öğrencisi iki çocuk.

Dakikalarca bizi içeri alacak, Üstadın yüzünü gör memize ve mümkünse ellerinden öpmemize yardım edecek tanıdık bir çehre aradık.

Eyup Karakeçili'yi, Hasırcı Abiyi, Abdülkadir Badıllı'yı, Abdullah Halfe'yi ve isimleri dilimin ucuna gelen diğer abileri bekledik. Bizi görür ve içeri alırlar umuduyla, kapı önünde saatlerce bir o yana bir bu yana gidip geldik boş yere. Onları göremediğimiz gibi, görsek bile bizi o kalabalığın içinden çekip çıkarmalarının mümkün olmayacağını kabul etmek

zorunda kaldık.

Saliseler, saniyeler, dakikalar, saatler su gibi akıp gitti avuçlarımızın arasından. Mart günleri dediğin kaç saat ki, göz açıp kapayıncaya kadar tükendi gitti. Öğlen ikinci derken akşamı bulduk.

Ramazanın sonlarına doğruydu, Kadir Gecesi'ne bir kaç gün vardı. Oruçluyduk; ailemizle birlikte iftar sofrasına oturmamak doğru olmazdı. Üstelik iftardan önce en az yedi komşuya yedi sahan yemek dağıtmak gibi bir görevim vardı. Sonra dedemin ve babamın arkasına takılıp birlikte teravih namazına gitmesem kıyamet kopardı.

Bir ihtimal diyerek, içeri girebiliriz umuduyla iftara yarım saat kalaya kadar bekledik. Evimiz yakındı. Hem zaten Urfa dediğin küçük bir şehir; kuzeyden güneye, batıdan doğuya adımlamaya kalksanız en çok bir saatinizi alır.

Çaresiz, buruk bir sevinçle evlerimizin yolunu tuttuk.

Teravihten sonra yine Ipek Palas'ın önündeydim. Ka labalık azalacağına daha da artmıştı. Tanıyanı tanımayanı, bileni bilmeyeni ve göreni görmeyeni ile bütün Urfa oradaydı; Ipek Palas'ın çevresinde, Sarayönü'nde...

Sivil ve resmi giyinmiş polisler, zabıta memurları, jan darmalar; yaşlılar, gençler ve çocuklar...

Faytoncular, el arabalı satıcılar, eşekli hamallar, çaycılar, tatlıcılar...

Bir ara gelip giden mülki erkan; Vali Şerafettin Atak, Belediye Reisi Cemil Hacıkamiloğlu ve daha kimler kimler...

Her kafadan bir ses çıkıyordu.

Her ağızda ayrı bir rivayet dolaşıyordu.

Bizden başka hemen herkes Üstad'ı görmüştü anlatılanlara bakarsak. Neredeyse bütün şehir elini öpmüş ve çayını içmişti. Kimi Üstad'ın yerde bir seccade üzerinde, kimi yatağında oturduğunu söylüyordu. Kimi de Üstad'ın misafirlerine birer bardak çay ikram ettiğini anlatıyor; en çok üç bardak su alabilen küçük küçük çaydanlıktan odaya doluşan on kişiye çay verildiği halde çaydanlığın boşalması madığından söz ediyordu.

"Büyük bir zatmış" diyenler, "evliyadan" olduğuna inanlar saatler ilerdedikçe artıyor, artıyor, artıyordu.

O gece, sahura doğru İpek Palas'ın kapısından içeri girebildim. Ama yukarı çıkmak asla mümkün olmadı.

Ertesi gün, ertesi akşam ve yine ertesi günün sabah namazı sonrası, şansımı tekrar tekrar denedim. Kaldığı odanın kapısına kadar gidebildim.

Son teşebbüsümde, hayatın acı gerçeğiyle yüzleştım.

Cenazemi görünce ayrılık, ayrılık deme.
Benim buluşmam, görüşmem o zamandır.
Beni mezara koyunca elveda, elveda deme.
Çünkü mezar, cennet ehlinin perdesidir.
Mevlana Celalüddin-i Rumi

Üstad'ın Hakk'ın rahmetine kavuştuğu gün; takvimler;
23 Mart 1960 tarihini gösteriyordu.

Ve o günün akşamı; Kur'an-ı Kerim'de "içinde Kadir
gecesi bulunmayan bin aydan daha hayırlı" olduğunu
müjdelenen mübarek Kadir gecesiydi.

Cenaze ertesi gün kalkacaktı.

Urfa'ya gelişi gibi Hakk'a yürüyüşü de ani olmuştu.

Risale-i Nur Külliyyatı'ndan, şakirtlerinden ve üzerin
dekilerden başka miras bırakmamış; yazılı veya sözlü bir
vasiyette de bulunmamıştı. Bu durumun bilhassa defin
yerini belirlerken farklı fikirlerin çatışmasına yol açacağı mu
hakkaktı.

O günlerde duyduklarım doğruysa, öyle de olmuştu.

Üstad ile birlikte Urfa'ya gelenler ve en zor günlerinde ya nında olanlar; Üstad'ın sürgün hayatı yaşadığı Isparta, Afyon-Emirdağ veya dünyaya gözlerini açtığı Nurs Köyü'ne defnedilmesinin daha doğru olacağını savunmuşlardı.

Urfalı abiler ise, O'nun Hakk'a yürüyeceğini hissettiği, hatta bildiği için Peygamberler Şehri'ne geldiğini ve bunun fiili vasiyet olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemişlerdi.

Sonuçta: Mevlid-i Halil camiinin iç avlusunda, Hz. İb rahim'in doğduğu rivayet edilen mağaranın karşısındaki eyvanın mezarlıkla birleştiği son bölüme defnedilmesine karar verilmişti.

*

Tarihçiler Mevlana'nın cenazesinin "o güne kadar eşi benzeri görülmemiş muhteşem bir merasim ile" kaldı rıldığını yazarlar. Hazret'in aziz naaşının arkasından giden mahşeri kalabalığın arasında bulunan gayrı müslimlerin "o, bizim de Mevlanamızdı" diyerek gözyaşı döktüklerinden; Hristiyan ve Yahudi din adamlarının tabutun altına girdi ğinden söz ederler.

*

"Hazreti Mevlana benim zamanımda gelseydi, Risale-i Nur'u; ben onun zamanında gelseydim Mesnevi'yi yazardım"

Diyen Üstad, defin merasimiyle de Mevlana'yı hatırlattı. Gerçi cenazesinde Hristiyan Papazlar, Yahudi Hahamlar yoktu ama, güneyden kuzeye ve doğudan batıya bütün Türkiye oradaydı. Sivili üniformalısı, yaşlısı genci, kadını

erkeği, köylüsü ve şehirlisiyle bütün Türkiye..

Belediye hoparlörlerinden kısa aralıklarla tekrarlanan anonslarla halka duyulan:

“Şehrimizde Hakk’ın rahmetine kavuşan Bediüzzaman Said Nursi hazretlerinin naaşı bugün ikinci vakti Ulu Cami’de kılınacak cenaze namazını müteakiben Mevlid-i Halil Camii’ndeki kabrine defnedilecektir” haberi, cenaze merasimi için dışarıdan gelenlerin iki gündür canlı tuttuğu ekonomik ve sosyal hayatı hızla yavaşlatıyor ve öğleye doğru da tamamen durduruyordu.

Dükkanlar ezanla birlikte birer birer kapanıyordu.

Şehir dışından gelenlerin öğle namazında tıklım tıklım doldurdukları Ulu Cami’e, şehrin dört bir yanından bir insan seli akıyor, akıyor, akıyordu.

Namazını kazaya bırakmayanlar kadar, alnını secdeye ilk kez koyacak olanlar da bu sele kaptırıp kendilerini tek birlerle yol alıyorlardı Ulu Cami’e doğru.

İkinci ezanı okunduğunda camiin içi gibi, son cemaat yeri, eyvanları, avlu, mezarlık, Yıldız Meydanı ve ara sokaklar da adım atılamaz hale geliyordu.

Mahşer yeri dedikleri böyle olmalıydı.

Ben okuldan çıkar çıkmaz Ulu Cami’e koşmuş; son cemaat yerinde mihrabın sağına düşen kapının yanında bir hasır parçasına ilişivermişim.

Üstad’ın naaşı camiin içinde hazırlanan musalladaydı. İkincinin farzı ve cenaze namazı kılınırken, imam efendinin

sesini duyurabilmek için, onlarca insan perde perde yükselip yayılan davudi sesleriyle tekbirleri tekrarlıyordu.

"Esselamüaleykümverahmetullah!.."

Asıl kıyamet imam efendi selam verip helallik istemeye başlayınca koptu. Hoperlörlerden yükselen;

"Merhumu hali hayatında nasıl bilirdiniz"

Sorusuna binlerce insanın bir ağızdan verdiği cevap kelimelerle anlatılacak gibi değildi.

Belki de o güne kadar bu coğrafyaya defnedilen hiç kimseye nasip olmamıştı böylesine muhteşem bir kalabalığın yürekten haykırışı.

"İyi bilirdik!.."

"Merhumu hali hayatında nasıl bilirdiniz?"

"İyi bilirdik!.."

"Merhumu hali hayatında nasıl bilirdiniz?"

"İyi bilirdik!.."

Ya o binlerin sesi, nefesi, gözyaşı ve hıçkırıkları ile verdikleri helallik. Böyle ölümü kim istemezki.

"Hakkınızı helal ediyor musunuz?"..

"Helal olsun!.."

"Allah razı olsun!..

Ve bir biri ardına top güllesi gibi patlayan:

"Allah rızası için elfatiha!.."

Sonrası bilinçsiz bir koşuşturma. Eller üstünde ilerleyen tabutun peşine takılıp gitmişim; büyük bir sele kapılmış bir çöp gibi.

Kimi zaman gökkubbeye sığmayan tekbirlere katılarak yürekten. Kimi zaman da içimden Fatihalar okuyarak...

Bazan yanibaşımda beliren Üstad'tan habersiz in sanlara meram anlatarak yürüyordum. Arada bir Üstad'ımın arkasından gözyaşı dökenlere bakarken Gönüller Sultanı Mevlana'nın;

*Canı değilmi ki Sen alıyorsun;
Ölüm, şeker gibi tatlıdır.
Seninle olduktan sonra;
Ölüm tatlı candan da tatlıdır.*

Mısralarını mırıldanarak teselli bulmaya çalışıyordum.

Üstad da böyle yapardı diyordum kendi kendime. "Hazreti Mevlana benim zamanımda gelseydi, Risale-i Nur'u; ben onun zamanında gelseydim Mesnevi'yi yazardım" diyen Üstad'ın, Mevlana gibi sesleneceğini düşünüyordum:

*Cenazemi görünce ayrılık, ayrılık deme.
Benim buluşmam, görüşmem o zamandır.
Beni mezara koyunca elveda, elveda deme.
Çünkü mezar, cennet ehlinin perdesidir.
Dolunayı gördün ya, doğmayı da seyret;
Güneşle aya guruptan ni ziyan gelir ki?
Sana kaybolmak gibi görünür ama, doğmaktır.
Mezar hapisane görünse de ruhun kurtuluşudur*

Dergah'a ulaştığımda akşam ezanı okunmak üzereydi.

Ramazandı ve bütün cemaat niyetliydi.

Lakin kimsenin iftar sofrasını, yemeyi-içmeyi düşün
düğü yoktu:

Benim de...

Bayramlık ayakkabılarımı namazdan sonra giymediğimi
veya kalabalığın arasında farkına varmadan kaybettiğimi
Hasan Padişah Camiinin önüne gelince farkettim ancak.

Daha sonrası; malum muamma..

Daha sonrası; malum muamma dedik ama, gerçekte
malum olan birşey yok orta yerde, muamma var sadece..

12 Temmuz 1960 Salı günü gecenin karanlığında
kaybolup giden bir sır.

Fail-i meçhul malum facia...

İnsanlık adına, kelimenin tam anlamıyla, yüz karası.

Definden önce veya sonra da olabilir. Günü saati
tam olarak aklımda kalmadı.

Fakat 27 Mayıs 1960 Askeri darbesinden önce
olduğundan adım gibi eminim. Eminim, çünkü; darbeden
sonra uzun süre dedemle görüşmemiştim.

Bir iftar veya akşam yemeği sonrasıydı.

Dedem her zaman olduğu gibi, ağızındaki son lokmayı
yutarken sofranın altına soktuğu tütün tabakasını çıkarmış;
kehribar sarısı Bitlis tütününden kalın bir sigara sarmaya

koyulmuştı. Bu işte çabuk ve usta olduğu halde, ağırdan alıyordu. Belli ki ablamın çay servisini yapmasını bekliyordu. Çaylar gecikince, gözlerini kalın parmaklarının arasında doladığı tütün ve kağıttan bir an bile ayırmadan:

“Bilmem hatırlar mısın oğlum” diye bir soru atıverdi ortaya.

İki oğlu da sofradaydı; amcam ve babam.

Onların cevap vermesini beklemeden devam etti konuşmaya:

“Dergah ibadete açılmadan birkaç gün evveldi Allahüalem... Şih Babo... Mance Hacı Reşit... ben.. bir de Karcı Abdurrahman Hoca vardı..”

Babam ve amcam aynı anda;

“Ben yoktum babo” diye sözünü kestiler.

Dedem de fırsat bu fırsat diyerek sigarasını yakıp bir kaç derin nefes çekti ciğerlerine. Gözleriyle de eşikliğin yanındaki semaverin başında çayları dolduran ablama baktı, “nerde kaldı bu çay” dercesine.

“Şu Allah’ın işine bak!.. İşte o gün, Dergah’ın hayatında dolaşırken Şih Efendi’nin kulağına eğilip söylemişim. Bu mezar yerini göstermiş, Babo demiştim... Derler ki Müslüm Hafız Efendi, mezarlık kapısının yanındaki bölmeyi kendi için ayırmış. Emr-i Hakk vaki olduğunda, buraya defnedilsin diye...”

Bu arada Ablam kömür ateşinde demlenmiş mis gibi

çayı sofradakilere dağıtmış; biraz önce sabırsızlıkla bu anı bekleyen dedem, önüne konulan bardağın farkına bile varmamıştı.

Zamanın ve mekanın dışına çıkmış gibiydi.

“Şu allahın işine bak!.. Kırk sene düşünsem aklımın ucundan geçmezdi vallahi!.. O gün demişti de, anlamamıştım. Yok oğlum, yok demişti. Oranın sahibi var demişti. Cahil ben, aklımdan kim bu sahip diye geçirmiştim. Bir anlık gaf let işte. Şeyh Babo, vakti saati tamam olduğunda gelir, görürsün demişti. Vakit bu vakitmiş demek.. ve saat bu saatmiş demek ki...”

Birşey anlamamıştık dedemin söylediklerinden.

Ne babam, ne amcam, ne ben ve ne de diğer aile fertleri. Dedem çayından bir yudum içip bardağı aldığı yere bırakırken;

“Bu çay buz gibi olmuş kızım” diye seslenmişti ablama. Sonra bana dönüp:

“Ya hal mesele böyleyken böyle Yaşar paşa, Sene 46 mıydı, 48 miydi bunu söylediğinde. Dergah daha ibadete açılmamıştı yani... Dediği çıktı Şeyh dedenin, dediği çıktı işte. Mübarek Ramazan ayında, neresiydi orası, Afyon muydu ne.. Oruç ağız kalk yollara düş, Urfa'ya gel ve gurbet şehidi ol!.. Kadir Allah!.. Rahim Allah!. Kerim Allah!.. İnşallah rahatsız etmezler mübareği.”

Sesi buğulanmış, titremeye başlamış ve ağlamaklı olmuştu.

Üstad'ın eserlerini pek okumazdı dedem.

Ama, O'nu görmüş, tanımış ve Risale-i Nur Külliyyatı'nı hatmetmiş gibi kalbi bir sevgiyle bağlıydı Bediüzzaman'a. Adını hep hürmet ve muhabbetle yad eder; aleyhinde konu şanları anında sustururdu. Sesinin titremesi, ağlamaklı olması da bu yüzdendi.

Belki de ömründe ilk kez, akşam yemeği sonrasında çayını içmeden;

"İnşallah rahatsız etmezler mübareği..."

Diyerek kalktı sofradan.

*

Söz yiğitlikten açılınca; cesur, savaştı, yürekli, korkusuz ve gözü kara millet olduğumuzu söyler ve övünürüz hep. Dışarıya doğru belki; ama kendi insanımıza karşı asla böyle davranmadığımızı da inkar edilemez bir gerçek olarak kabul ve itiraf etmek zorundayız.

Uzak ve yakın tarihimiz bunun ibret verici örnekleriyle dolu.

"Feth-i mübin" in muzaffer hakanı Mehmed bin Murad Han'ın; kendilerine saltanat nasip olanların nizam-ı alem için karındaşını katline" cevaz veren Kanunname'sine daya nılarak şehzadelerin kellelerinin uçurulması veya yağlı ke mendlerle boğdurulması; gerçekte bu korkunun eseridir.

İttihat Teraki iktidarıyla başlayıp günümüze kadar işlenen siyasi cinayetler de öyle. Veya olagandışı mah

kemelerin kararlarıyla kurulan dar ağaçları da hep bu yüzdendir; Osmanlı Hanedanı'nın mezarlarının Türkiye'ye naklinin yasaklanması da.

Korkumuz sadece güçlü kuvvetli dirilerden de değil.

En beyinsiz insanın bile, kimseye ve hiçbir şekilde zarar veremeyeceğini bildiği ölümlerden de korkmuşuz ve hala korkuyoruz.

Tıpkı 12 Temmuz 1960 Salı'yı, 13 Temmuz 1960 Çarşamba'ya bağlayan gecenin geç saatlerinde Urfa'da açığa vurduğumuz gibi...

Mürşidim, rehberim, Şems'im, üstadım Bediüzzaman Said Nursi'nin vefatının 82'inci günü.

Mürşidim, rehberim, Şems'im, üstadım Bediüzzaman Said Nursi'nin ebedi istirahatgahına tevdi edilmişinin 81. gecesini.

Ve 27 Mayıs Askeri darbesinin de 57'inci sabahı. Yani 13 Temmuz 1960 Çarşamba gününün sabah saatleriydi.

Kolumda büyük aşlık sepeti, cebimde Anamın yazdırdığı sipariş listesi ve kulağımda "sağa sola takılma, geç kalma" tembihleriyle evden çıktım.

Yeni Cami Çıkmazı'ndan Fırfırlı sokağa sapar sapmaz, ve her zaman olduğu gibi, kibar komşumuz Akif Amca ile göz göze geldim.

"Hayrola Yaşar, nereye" diye sormadan; "dün geceki tayyare sesini duydun mu, ha duydun mu, söylesene duydun mu" diye bir soruyla kesti yolumu.

“Yoo” dedim meraklı bakışlarımı Akif Amca’nın gözle rinden ayırmadan.

“Şeyin mezarını açmışlar.. Allah Allah neydi o rah metlinin adı.. Unuttum valla.. Hani Ramazan’da Dergaha defnedilen alim vardı ya, işte onun.. Cesedini de o tayyareye koyup götürmüşler”.

Beyninden vurulmak diye buna derler herhalde.

Akif Amca’nın sözünü tamamlamasını beklemeden caddeye doğru koşmaya başladım. Köşe başında, ne yapsam diye durdum bir süre.

Yapabileceğim birşey yoktu.

Başı kesilmiş tavuk gibi çırpınmaktan başka ne yapa bilirdim ki..

Caddenin karşısına geçtim, Aşağı Çarşıya inen yol ağ zına kadar yürüdüm.

Çaresizlik ne kötü..

Yapabileceğim birşey olsa keşke.

Bu işkenceyi yapanlara buğz etmekten başka birşey..

Var veya yok, ne farkeder ki...

Yeniden güneye, Halilürrahman yönüne dönüp koş maya başladım.

Koştum.. koştum.. koştum..

Ben koştukça ve hızlandıkça, hergün birkaç kere bir nefeste gidip geldiğim yol uzadıkça uzuyordu önümde.

Bitmiyordu bir türlü.

Dergah'a geldiğimde, herşey normaldi. Hiçbir şey ol mamış; Peygamber makamının avlusunda öksüz duran bu boş mezar açılmamış ve içindeki naaş çıkarılmamış gibiydi.

Herşey normaldi orada bulunanlar için.

Bediüzzaman gibi bir insanın mezarının açılması ola ğandı. Bozulmaya başlayan naaşının çıkarılıp meçhul bir yere götürülmesi vak'ayi adiyedendi.

Mezardan kalan bir mermer parçası alıp Isotçu Pa zarı'nın yolunu tuttum.

Bugün takvimler; 13 Temmuz 2006'yı gösterdiğine göre, demek ki aradan 46 uzun sene geçmiş.

Ve ben hala o gün yapabileceğim birşeylerin olma yışına, birşeyler yapamayışıma yanıyorum. Şehrime ve hemşehrilerime emanet edilen bir ölüye sahip çıkamamış olmanın acısını, ızdırabını ve utancını yaşıyorum hala...

Yapabileceğim birşey olmamış olsa da, birşey yap saydım keşke diyorum.

70'lerde yaptığım gibi meydanlara çıkabilseydim; slo gan atsaydım, coplansaydım, gözaltına alınsaydım, tutuklan saydım. Yeter ki birşey yapmış olsaydım. Keşke bir başka Üstad'ımın şu mısralarını haykırabilseydim.

Durun kalabalıklar bu sokak çıkmaz sokak...

Haykırsam kollarımı makas gibi açarak!

Dedim ya; korkumuz sadece güçlü kuvvetli canlılardan, canlılardan ve dirilerden değil. Ölülerden de korkmuşuz...

Tıpkı 12 Temmuz 1960 Salı günü nü 13 Temmuz 1960 Çarşambaya bağlayan gecenin geç saatlerinde Urfa'da açığa vurduğumuz gibi...

Mürşidim, rehberim, Şems'im, üstadım Bediüz zaman Said Nursi'nin vefatının 82'inci günü.

Mürşidim, rehberim, Şems'im, üstadım Bediüz zaman Said Nursi'nin ebedi istirahatgahına tevdi edilmişinin 81'inci gecesi.

Ve 27 Mayıs Askeri darbesinin de 57'inci sabahı. Hat ta belki de, 13 Temmuz 1960 Çarşamba'nın ilk dakikaları.

Kavurucu yaz sıcaklığının biraz olsun yumuşadığı anlar. Günün ve sıcaklığın yorgunluğuyla kendilerini damlara serilen yataklara atan insanlar derin uykuda.

Karaköprü yönünden gelip Balıklı Göl'e doğru ilerle yen araçların motor seslerini kimseler duyacak durumda de ğil. Duyanlarsa, "mutad asayiş kontrolüdür" veya "ihtilal şartları" diyerek yorganını tepesine çekiyor.

Oysa şehrin belli başlı noktaları silahlı askerler ta rafından tutulmuş, polisler ve bekçiler "teyakkuz" durumunda.

Geceyarısından bir saat kadar sonra Mevlid-i Halil Camii askeri kordon altına alınıyor.

Aynı saatlerde Koşu Meydanı ile Sırın Köyü arasındaki Paşabağı'nda bulunan Askeri Havaalanı'na bir askeri uçak iniyor.

Uçaktan da birkaç kişi.. İçlerinden sadece biri sivil.

Üstad'ın kardeşi; Abdülmecit Ünlükal.

Uçakla gelenler askeri bir konvoyla şehir merkezine doğru yol alırken, Mevlid-i Halil Camiinden yükselen kazma kürek sesleri yankılanarak etrafa yayılıyor. Diyarbakır'da hazırlattıkları galvanizli tabut ile gelen 2. Ordu Komutanı Cemal Tural ve yanındakileri Vali Necdet Yalçın kapıda karşıyor..

Mezar tamamen açılmıştır. Üstad'ın bozulmaya başlayan naaşı, kimlikleri bugüne kadar açıklanmayan mezar kazıcıları tarafından getirilen tabuta yerleştirildikten sonra bir askeri araca yükleniyor. Sonrası; öncesi gibi, meçhul değilse de, muamma...

Bizler; O'na mürşidimiz, rehberimiz, Şems'imiz, üstadımız diyenler; bir köşeye büzülüp sus pus oturmuştuk süt dökmüş kediler gibi. Sonradan görme, serveti ve şeytani manevraları ile bir yerlere gelen; ilim, irfan ve iz'an fakiri; değil bu ülkeyi, bu şehri ve bu insanları, iki keçiyi dahi gütmekten aciz siyasiler bir daha tepemize çıksınlar diye sandık başlarında sabahlayan bizler; O'nun garip kabrine sahip çıkamamıştık.

Bir geceyarısı ve ansızın açmışlardı mezarını. Sessiz sedasız götürüvermişlerdi yar hanesinden..

Bizler; O'na mürşidimiz, rehberimiz, Şems'imiz, üstadımız diyeler, işi yine Allah'a havale etmiştik. Asrın Mevla na'sını güllerle karşılayamadığımız gibi, başucuna dikilen güllere de, güllerin içinde yatan o güle de sahip çıkamamıştık ne yazık ki...

ĞALIP HOCAMIZ VEYA MAHMUT CELAL BAYAR

Urfalı bir ailenin ilk erkek evladı olmak, öyle üç-beş cümleye sığdırılmıyacak kadar büyük bir imtiyazdır. Ana, baba, dede, nene, uzak-yakın akrabalar ve hatta bütün sülale yemez yedirir, giymez giydirirler size. İşin sonunun nereye varacağını, çocuk ruhunuzun nasıl etkileneceğini düşünmeden, memnun ve mutlu olmanız için ne yapacaklarını bilemezler.

Ben de bu imtiyaza sahip olanlardandım.

Sofu Mehmed'in, doğumuna kurbanlar adanan ilk erkek torunu. Gecenin bir yarısını ana-baba koynunda, diğer yarısını dede nene yatağında geçiren, "el bebek gül bebek" büyütülen bir çocuktum yani. Henüz doğru dürüst konuşa mazken Köroğlu kahvesinde paşa çayımı yudumladığım, kolumda küçük sepetle Koyuncu Pazarı'nda aşlık aldığım

sıra gecelerinde baş köşeye kurulduğum güzel günler, zaman zaman nemli bir sisin arkasından geçerir gözlerimin önünden...Kimi zaman da gördüklerim, işittiklerim ve tanıdıklarım yeniden canlanır hatıralar mahşerinde.

Dedemi gölge gibi izlediğim yıllardı.

Büyük ihtimalle de 1950'ydi. İlkokula başlamamıştım daha. 1950 kışının sonu ve belki de ilkbaharının ilk günleri... Şubat veya Mart aylarıydı.

Galip Hocayı ilk kez Eskici Pazarı'nda; Numan'ın değirmenin birkaç adım ilerisindeki esnaf kıraathanesinin bahçesinde görmüştüm. Katlanır demir sandalye ve masalardan oluşan yarım halkanın başköşesinde bir heykel gibi hareketsiz duruyordu.

Nedendir bilmem, çok korkmuştum. Kalın çerçeveli gözlükleri ve renkli gözleri ürkütmüştü beni. Donuk bakışlarından rahatsız olmuş; Dedemin sandalyesinin arkasına saklanmıştım.

Çocuk aklımdan kim bilir neler geçirmiştim.

Belki de yüzünden tebessüm hiç eksilmeyen, Akdeniz güneşi gibi sıcak, sevgi pınarı gözleri ıslık ıslık parlayan Adnan Menderes'in yanında buzdağı gibi duruşundan etkilenmişim çocuksu bir ürkeklikle.

Belki de bir başka sebepten...

Sonra... Aynı günün gecesi belki de.. Birebir yaşadım mı, dedemin anlattıklarından mı aklımda kaldı, bundan da pek eminim değilim. Öyle ya da böyle, aklımdan silip

atamadığım bir resim var kelimelerle çizmek istediğim.

O'nu, ikinci kez Hekimdede Mahallesi'nde, ya bizim evde veya mahallemizde oturan bir başka "Demokrat Parti"li aile dostumuzun fakirhanesinde gördüm sanıyorum.

Galiba Yemenici Esnafı Şeyhi Osman Çavuş'un (Osman Akıllı'nın) evinde ve bir Sıra Gecesi'nde..

Odanın dört duvarına asılan gaz lambalarından süzülen titrek sarı huzmelerin aydınlığında, başodanın baş köşesinde, kendisi gibi temiz giyimli dört arkadaşının ortasında oturuyordu. Baş karlı dağlar gibi heybetli ve dağların başındaki buz tutmuş kar gibi soğuk.

Başkaları da vardı. Demokrat Parti'nin ağır toplarıydı hepsi de. Beşli Takrire imza atarak İsmet Paşa'ya kafa tutanlardı beşi de.

Fakat; bütün bakışlar Galip Hoca'daydı. Bütün sözler Mahmut Celal Beg'eydi ve bütün istekler Celal Bayar'dandı. Soru o idi, cevap o.

Emir ferman O'nundu.

O, "beşi bir yerde"nin tam ortasındaydı. O, Kurtuluş Savaşı'nın "Galip Hoca"sı Mahmut Celal Beg'di.

O, Demokrat Parti'nin kurucusu ve Genel Başkanı Mahmut Celal Bayar'dı.

Zamanın ve mekanın merkezindeydi.

O geceyi önemli yapan sadece Bayar'ın varlığı değildi. Bayar'ın yanındakileri ve konuşulanları da anlatacağım

bir gün. Belki Adnan Menderes'i anacağım bir günde. Urfa'yı son ziyaretinde, iki büyük seçimin galip siyasetçisi, Türkiye'nin üçüncü Reiscumhuru'yu.

Topçu Meydanı'nda halka hitap edeceğini günler öncesinden duyurmuştu tellallar.

Mevsim yine bahardı.

Ve sene 1956'ydı.

Günümüz ölçülerinin üç-dört katı büyüklüğünde, hafif meyilli geniş bir alan. Altı yolun kavşak noktası. Meydanın kuzeyinde Selçuklu mimarisinden esintiler taşıyan Topçu Hanı, daha doğrusu tarihi bir kervansaray. Güneybatısında meydanın adıyla anılan cami...

Hatip kürsüsü, camiin kuzey duvarının önünde. Kürsünün üç yanı Demokrat Parti'nin ünlü amblemini taşıyan kırmızı örtüyle kaplı. "Yeter Söz Milletindir" sloganı ve bu sloganla özdeşleşen el işareti.

Kocaman bir mikrofon, su dolu bir sürahi ve boş bir bardak. Meydanın değişik yerlerinde yükselen elektrik direklerinde karavana kazanını andıran hoparlörler.

Dedem ve Demokrat Parti'nin bütün mahalli kurmaları, ellerinde gazete veya dergilerden kestikleri Celal Bayar'ın sarıklı fotoğraflarıyla kalabalığın arasında dört dönüyorlar. Önlerine çıkan muhalif-muvafık herkese;

"Bize inanmıyorsan, gözlerinle gör, bak!.. İşte bu, sarıklı zat reiscumhurumuz Celal Bayar! İstiklal Harbi'nde imamlık yapmış. Köy köy dolaşip Müslümanları tenvir etmiş.

Ahali O'na Galip Hoca adını vermiş. Hiç dinini diyanetini bilen adam farmason olur mu? Bunlar halkçuların iftirası" diyerek propaganda yapıyorlar.

Meydana açılan altı yoldan oluk oluk akan insan seli, ellerinde bayraklar ve filamalarla bayram yerine giden ilko kul talebelerinden farksız.

Çoğu esnaf, işçi ve köylü. Kıravatlı bir tek insan yok aralarında..

Polise rağmen kasketsiz gelenler, başlarına harmaniye örtenler ve "arahçın" denilen beyaz takke takanlar. Kara çarşafların altında nineler, analar, bacılar...

Hepsi tek yürek tek ses. Zaman zaman kalabalığın uğultusunu bastıran "yaşasın demirkırat" haykırışları, alkış ve ısıklar.

Vakit ikindi sonrası. Hava bu coşkuyla daha da ısınıyor.

Uzaklardan yaklaşmakta olan davul zurnanın sesiyle coştukça coşuyor insanlar, canlanıp hareketleniyor demirkırat kalabalık.

"Geliyeler" diyenler.

"Geldiler" diye sevinç çığlığı atanlar.

Meydanı Urfa'nın tek büyük caddesine bağlayan yolu dolduran kalabalık usul usul açılıyor iki yana. Yüz metrelik yol, on dakikada geçiliyor ancak. Kadınlar damlarda "zılgıt" çalarak katılıyorlar erkeklerinin coşkusuna. Çocuklar avaz avaz bağrışıyor; geceden ezberledikleri manileri tekrarlıyorlar her biri ayrı sestem.

Derken beklenen an geliyor.

Kürsüde heykel gibi hareketsiz bir adam, tok sesi ve Urfa şivesiyle kalabalığı sakin ve sessiz olmaya davet ediyor önce. Arkasından meydana şeref veren konukların adlarını duyuyor.

Kimler yok ki...

".... mebusu Hasan Polatkan!.."

".... vekili Emin Kalafat!.. "

Ve en sonunda da: "İstiklal Harbi'nin Galip Hocası, Demirkırat Parti kurucusu ve umumi reisi, Reiscumhurumuz Mahmut Celal Bayar hazretleri!."

Önce vekiller ve mebuslar arzı endam ediyor kürsüde. En sonunda ve günün son saatlerine doğru Mahmut Celal Bayar alıyor mikrofonu eline. Çıkmasıyla birlikte kıyamet kopuyor Topçu Meydanı'nda. Kalabalık Karadeniz gibi dalgalana dalgalana kabarıyor.

Yuvarlak yüzlü, mat gözlü, gözlüklü şişman adam en az beş dakika tek kelime etmeden bekliyor. Hükmedici bakışlarla meydanın her noktasına ulaşmaya çalışıyor sanki..

Ve kalabalık sakinleşince sağ elini yumruk yaparak kalbinin üstüne indiriyor. Bir süre öyle kalakaldıktan sonra, şahadet parmağını diğerlerinden ayırıp, gök kubbeyi delmek istercesine yumruğuyla havayı dövüyor birkaç kere.

Kelimelere hecelere ve hatta harflere basa basa; o zamanlar anlıyamadığım bir dille başlıyor sözlerine.

"Mencerreb belmücerreb,halet bihim nedame!"

Cümleye noktayı koyar komaz susuyor, susmak zo runda kalıyor. Coşkulu kalabalıktan tekbirler, salavatlar, belirli belirsiz sesler ve haykırışlar yükseliyor.

"Allahu Ekber!"

Sağa dönüyor Mahmut Celal Bey, aynı sözü aynı ses tonuyla ve "beynimize kazıyın" dercesine bir daha haykırıyor. Solundaki kalabalığa da tekrarlıyor.

"Mencerreb belmücerreb,halet bihim nedame!"

Ben bilmiyorum bu sözün ne anlama geldiğini. Fakat bilenler veya anlayanlar çoğunlukta olmalı ki, kalabalık coş tukça coşuyor.

"Allah Allah" nidaları gökgürültüsü gibi patlıyor mavi sonsuzlukta. Yine tekbir, bir daha tekbir ve hep tekbir..

Milli Mücadele'nin Galip Hoca'sı da coşuyor coşkun kalabalığın coşkusuna kaptırarak kendini. Bir daha.. bir daha... bir daha tekrarlayarak aynı sözleri, kendi eksenini etrafında 360 derecelik dönüşü çeyrek saatte tamamlıyor.

Demokrat Parti'nin mahalli yöneticilerinin gözlerinin içi gülüyor bu sevinçten. Feryat figan ağlayanlar oluyor, bayılanlar, ayılanlar, gözyaşı dökener.

"Bu iş burada biter" diyor kimileri.

"Buraya kadar, bundan sonra Urfa'dan Halk partisine tek oy çıkmaz"

"46'nın öcünü almak"tan söz ediyor kimileri de.

Kimileri de farklı farklı yorumlar getiriyor gönüllerince.

O gün anlamamıştım bu sözlerin ne demek olduğunu ve ne mana ifade ettiğini. Kimseye sormamıştım ve kimse de söylememişti.

Hatırladığım, kalabalığın coşkuyla tekbir getirişi ve takdir sözleri.

“Ben dememiş miydim Müslüman adamdır diye...”

“Bak, hiçbir şeyden korkmadan ayet okudu.”

“Ayet değildi okuduğu,hadis-i şerifti.”

Daha neler neler ve ne mealler...

Oysa; *“Mencerreb belmücerreb,halet bihim nedame!”* ne ayetti ne de hadis. Bir Arap atasözüydü.

Türkçesi; *“Tecrübe edileni tecrübe edenin hali piş manlıktır”* demektir.

Bu sözü ve o günü; 22 yıl sonra ve Topçu Meydanı'ndan binikiyüz kilometre uzakta, İstanbul'da; Tarabya Otelinin balo salonunda bir kez daha hatırladım. Ve bu hatırayı; Bayar'ın şeref misari olduğu Milliyetçiler 2. İlmi Kurultayı'nda, merhumu yakından tanıyan Tahir Kutsi Makal'la paylaşarak “bu dini siyasete alet etmektir” demek gafletinde bulundum.

Gafletinde bulundum diyorum, çünkü; o güne kadar benimle konuşurken sesini yükseltmeyen Tahir Kutsi Makal ile tartışmak zorunda kaldım. Söz dönüp dolaşıp Yassıada duruşmalarına geldi. O yıllardan kalma peşin hükümler;

“Celal Bayar inançsızdı.. mason olduğu için idamdan kurtuldu” gibi mesnetsiz iddialarla duyduklarımı tek doğ

rularmış gibi savundum inatla.

Tahir Kutsi gerçeğin böyle olmadığına ısrar etti ve beni Bayar'la hemen o gün tanıştıracaklarını söyledi.

Söylediğini de yaptı. Yemek arasında tanıştırdım bu asırlık çınarla.

Hak etmediğim bir muhabbetle bağrına basıp alnım dan öptü. Ellerimizi bir an olsun ayırmadan, Urfa' dan ve Urfalı demokratlardan söz ettik birkaç kelime ile. Reşit Kemal Timuroğlu'nu ve ismini hatırladığım birkaç eski milletvekilini sordu.

Ayrılrken evine davet etme nezaketini gösterdi.

Toplantı bitiminde Tahir Kutsi ile aynı arabada gaze teye dönüyorduk. Birkaç saat önceki tartışmanın devre arası suskunluğunu yaşıyorduk sanki. Ben bir konu bulup da konuşsak diye düşünürken;

"Aslında, Bayar'ı ben de senin gibi biliyordum. Mason, inançsız ve aklına daha ne geliyorsa öyle düşünüyordum" diye söze girdi Tahir Kutsi. "Ama şimdi" dememe fırsat vermeden devam etti anlatmaya.

"Birkaç sene evvel Çiftelhavuzlar'daki evine gittim. Röportaj yapmaya tabi... Kafamda, soracaklarımdan çok sormamam gereken bir yığın soru. Hiç birini sormuyordum. Bayar sıkıntımı anlamış olmalıydı ki, sözü Yassıada duruşmalarına getirdi. Kısa bir girizgahın ardından bana dönüp;

"Arapça, daha doğrusu Kur'an okumayı bilir misin" diye sordu.

“Biraz biliyorum efendim” dedim.

“Hücremde, yatağımın başucuna bir levha asmıştım. Kendi el yazımla ve Arap harfleriyle. Bana dayanma gücü veren ve beni Yassıada cehenneminden kurtaran mucize, o levhada gizliydi... İyyake na'budü ve İyyake nasta'in ne demektir, mealini bilir misiniz?”

Nasıl bilmem.

“Yalnız sana kulluk eder, yalnız senden yardım dileriz” hükmünü nasıl bilmem...

Bildim ve inandım Bayar'ı bu inancın kurtarmış ol duğuna.

*

Gözümde başka bir Bayar imajıyla indim arabadan. O günden sonra ve 23 Ağustos 1986'nın her sene-i dev riyesinde merhumu hep “Galip Hoca” kisvesiyle getirdim gözlerimin önüne ve hep saygıyla andım.

Allah rahmetini O'ndan da esirgemesin!.

(Tercüman; 25 Ağustos 1994)

ADNAN MENDERES

Istanbul'da bir sıra gecesi.

Mecidiyeköy'de, Dilan Sitesi'nin bilmem kaç numaralı dairesinde...Hem öyle ekranlara getirdiğimiz gibi sıradan, sazlı sözlü bir gece değil.

Fikriyle, zikriyle, sazı, sözü ve seviyeli sohbetleriyle; belki yüzyıllar öncesi yaşatılan gecelerden, sıradışı bir gece.

Sıra arkadaşlarımız apayrı bir dünya. Sağcısı, solcusu ve ortayolcusu bir arada. Çoğunluğu gazeteci, şair ve yazar; Ömer Lütfi Mete, Ahmet Tezcan, Yüksel Özbek, Adnan Akgünel ve Mehmet Ali Bulut. Bir ünlü yönetmenimiz; İsmail Güneş ve bir de ünlü sanatçımız; İzzet Altınmeşe.

VeKurtlar Vadisi'nin yapımcısı Raci Şaşmaz ve Polat Alemdar'ı Necati Şaşmaz. Adını hatırladıklarımından bazıları.

Dağılmaya yakın saatlerde; nasıl oluyorsa, sevgili Ömer Lütfi Mete, "muhteşem" sıfatının üstüne basa basa Aydın Menderes'ten söz ediyor. Üstelik bir güz akşamında; Adnan Menderes'in idam edildiği Eylül ayında ve bu kara lekenin tarihimize sürülüşünden tam otuzüç sene sonra. Menderes adını duyunca, Adnan Menderes'i düşünüyorum. Hüzünleniyorum elimde olmadan.

Ömer Lütfi, yüzümde beliren elem çizgilerini "inan mamışlığın belirtisi" olarak görmüş olacak ki, "zor beğenen" dostlarımdan İsmail Güneş'in de Aydın Bey'e hayran kaldığını söylüyor. Odada bulunanlar da başlarıyla tasdik ediyorlar bu gerçeği.

Aydın Bey'i yakından tanımak fırsatı bulamadığım halde, "o babanın oğlu başka nasıl olabilirki" diyorum kendi kendime. Kelimeler dilimin ucuna gelip takılıyor.

"O derviş meşrep babanın oğlunun başka türlü olma şansı var mıydı" diye sorasım geliyor Ömer Lütfi'ye; sora mıyorum bir türlü.

"Derviş" benzetmemi duyunca, soru sağnağına yakala nacağı mı biliyorum çünkü.

"Zuhuru dervişane, çilesi dervişane, hululü dervişane" bu büyük insanı düşünmekle yetiniyorum o gece.

İzzet Altınmeşe'nin Yunus'tan bir ilahi okuması tu tuyor her ne hikmetse.

"Yar yüreğim yar" demesi ile yüreğimi yarıyor ve kapkara bulutların altına kurulmuş darağacını görür gibi oluyorum.

Konuşamıyorum... Kurtulmak istiyorum İmralı kabusundan.

Ne çare ki, kurtulmak şöyle dursun, bütün benliğimle yıllar öncesine gidiyorum. Dilimde Yunus Emre'nin mısraları:

"Derviş gönlü daş gerek
Gözü dolu yaş gerek"

*

Ailem Demokrat Partiliydi.

Dedem, babam, amcam, dayım ve sülalede tanıdığım herkes "demirkırat" der, başka bir söz söylemezlerdi. Gerçi Urfa'dan Ankara'ya gönderdiklerinden pek memnun de ğillerdi ama, Bayar'a, Menderes'e, Köprülü, Koraltan ve Polatkan'a toz kondurmazlardı. Her biri yaşına ve başına göre, ya kardeşi ya ağabeyi ya da evladı gözüyle bakardı bu öncü kadroya.

Menderes'e duyduğum muhabbettimin ilk başlarda partiyle, siyaset ve hükümetle hiç bir ilgisi yoktu. Olamazdı da; parmak kadar çocuk, ne anlardımki siyasetten.

Adnan Beg'de beni çeken, adını hala koyamadığım birşey vardı. Belki yüzünden hiç eksik etmediği tebessümü, belki de ruhunu dışa aksettiren güzel yüzü. Beyefendiliği; çocukla çocuk, büyükle büyük oluşuydu belki de.

1960' darbesinden sonra daha da artan ve hala devam eden sevgimin sebebi; O'nun mazlumiyetine ve masumiyetine olan inancımdı.

Urfa'ya her gelişinde mutlaka ve hem de çok yakından

görüldüm merhumu.

Eskici Pazarı'ndaki esnaf kahvesinde..

Hasan Padişah Camiinin kible duvarı önüne kurulan kürsüde..

Fırat'ın öte yüzünde..

11 Nisan Kurtuluş bayramlarımız da.. Birecik Köp rüsü'nün temel atma ve açılış törenlerinde..

Ve Hekimdede Mahallesi'nde, Osman Çavuş'un evin de gördüğüm Menderes'i getiriyorum gözlerimin önüne.

Ayazın insan cildini jilet gibi kestiği, soğuk mu soğuk bir bozkır gecesinde buluyorum kendimi.

Urfa'nın Hekimdede Mahallesi'nde bir büyük ev.

Evin en büyük odası.

Odanın baş köşesinde beş büyük insan. Dilleri, giysileri, oturuşları, kalkışları öbürlerinden farklı beş büyük ve mühim insan.

Beşlinin ortasında istikbalin Reiscumhur'u Mahmut Celal Bayar oturuyor. Sağındaki güler yüzlü adamın ismini ezbere biliyorum.

Yıllarca "Ednan Emmi" diye andığım Adnan Menderes.

Menderes'in sağında söze pek girmeyen, iri-yarı, kocaman göbekli bir dev adam. Ki, yıllar sonra adının Refik Koraltan olduğunu öğrenecektim. O'nun solunda Hitler'i çağrıştıran badem bıyıklarıyla, "İstanbul Darülfünun'u müder

rislerinden Köprülüzade Fuad Beg" diye takdim edilen Fuad Köprülü. Köprülü'nün yanında ise, kim olduğunu hiçbir zaman öğrenemediğim genç bir politikacı var...

Bir de 1950'de DP'den Urfa mebusu seçilen Reşit Kemal Timuroğlu.

"Alaman Harbi"ne girmeden üçbuçuk yıl yokluklar içinde askerlik yapan, karaborsa ve karnenin sıkıntılarını çeken insanların; "şekersiz bırakılıp babasız bırakılmayan çocukların" ve "Varlık Vergisi" mağduru zenginlerin gözünde "halaskar-ı sani"ydi hepsi de.

Ve bu heyet-i alinin karşısında inançla sıralanmış esnafın ve eşrafın sözü dinlenenleri. Urfa'nın söyleyecek sözü olanları var...

Hepsi de olanların, ev sahiplerinin aklından geçenlerin farkında besbelli. Dilleri suskun, sesleri solukları pek çıkmıyor ama, gözleriyle konuşuyorlar..

"Sizleri anlıyoruz" diyorlar...

Bayar anlasa da anlamasa da, Urfalı demokratların söyleyeceği çok sözü var bu gece. Ağızlarına kadar dolmuş lar; patlayacak gibi hepsi de. Bir o kadar da istekleri var...

Dakikalarca tek kelime konuşmayan Bayar, donuk gözlerle odadakileri tek tek süzerken;

"Biz eteğimizdekileri önünüze döktük efendiler. Şimdi sıra sizde. İstekleriniz neyse, söyleyin. Yapabileceğimiz gibiyse, dileyin bizden ne dileyecekseniz" deyiveriyor..

Menderes:

"Allah'ın izni ve sizlerin yardımlarıyla iktidara geleceğiz inşallah" diyerek not almak için kağıt kalem çıkarıyor ce ketinin iç cebinden.

Demokrat Parti'nin iktidara gelip gelmemesi; gelse bile isteklerini yapıp yapmaması fazla bir anlam ifade et miyor...

Birileri ayaklarına kadar gelmişti ya..

Daha acı ve daha açık bir ifadeyle, adam yerine konulmuşlardı ya, bu yeterdi. Çok çekmişlerdi çünkü. Hoş larına gitmeyen, düzeltilmesini bekledikleri çok yanlış vardı. "Dileyin bizden ne dilerseniz" demişti ya Mahmut Celal Beg, bu dünyalara değerdı.

Odadakiler ağız birliği etmişcesine;

"Canıyızın sağlığını isterih begim.. Allah devletimize, milletimize zeval vermesin"

Kısa bir süre ölüm sessizliği çöküyor Urfalı demok ratlara. Neden sonra ürkek bakışlarını "sözünü esirgemeyen" yemenici esnafı şeyhi Osman Çavuş'un gözlerine çakıp kalıyorlar...

Osman Çavuş umumun isteğini anlıyor, söze başlamak üzere oturuşunu değiştiriyor, izin istercesine Mahmut Celal Beg'e bakıyor...

Reşit Kemal Bey her zamanki ataklığıyla Bayar'dan önce söze giriyor:

“Buyur Osman Çavuş!. Anlaşılan o ki, arkadaşlar seni sözcü seçtiler. Buyur bakalım, ne isteğiniz varsa söyleyin” diyor.

Bayar da zarif bir baş hareketiyle “buyur” ediyor...

Osman Çavuş dizinin üzerine doğruluyor, son günlerde çokça gördüğü siyasetçilere özenircesine sağ elini hava ya kaldırıp şahadet parmağıyla kelimelerin altını çize çize konuşmaya başlıyor:

“Canınızın sağlığından ma’da bir arzumuz, bir isteğimiz veyahut bir maruzatımız yoktur begim” diye klasik bir girizgah yapıyor önce.

Osman Çavuş siyaseti, Bayar’ı saymazsak, odada kilerden iyi biliyor. Susup sözlerinin etkisini gözlüyor bir an. Bayar tepki vermiyor. Adnan Bey dizinin üstündeki not defterine birşeyler yazıyor veya çiziyor.

Reşit Kemal Timuroğlu;

“Vardır birşeyler Çavuş... Çekinme söyle” diye bastırınca; Osman Çavuş, günah benden gitti artık, siz istediniz, dercesine ipin ucunu salıveriyor.

“Vardır begim, bir isteğimiz vardır. Ezan-ı Muhammedi’yi eskisi gibi, Allahu Ekber diye okumak isteriz begim!..”

Mahmut Celal Bey yine tepkisiz; mermer bir heykel sanki. Fuad Köprülü, belki de mahcubiyetten, başını öne eğiyor...

Ya Adnan Menderes?

Hayranlıkla bakıyor Osman Çavuş'a. Dudakları titre yerek aralanıyor; konuşmak, birşeyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyor bir türlü. Söylemesine gerek de kalmıyor zaten. Gözleri çok şey söylüyor odadakilere.

Osman Çavuş ok gibi yerinden fırlıyor; Parti Umumi Reisi Mahmut Celal Bayar'ı adeta çiğneyerek, Menderes'in eline, boynuna sarılıyor. Ve o anda bir tek söz dökülüyor bütün dudaklardan: Allahu Ekber!...

Adnan Bey elinin tersiyle gözlerini ovalıyor.

Bütün bu olanları yaşadım mı yoksa yaşayanlardan mı dinledim, bilemiyorum. Tam ve kesin olarak hatırladığım, Adnan Bey'in gözlerinden süzülen iki damla yaş...İki kez şahit oldum bu tabloya.

İlki buydu işte.

İkincisi, birincisinden iki-üç yıl sonra..

1952'nin 10 Nisan günü...

Urfa kurtuluş gününü kutlamaya hazırlanıyor.

Her yılki kutlamalardan değişik olacağı hazır lıklardan anlaşılıyor. Bir söylenti dilden dile yayılıyor, "Başvekil gelecek" diye.

Derken 10 Nisan sabahı şirin uykudan uyandırıyor beni anam. Yarı uykulu yarı uyanık bir arabaya biniyor ve Birecik'e doğru yola koyuluyoruz. Yol boyu uyuyorum...

Saatler sonra Fırat'ın serin sularıyla yüzümü yıkıyorum küçücük ellerimle ve uykum açılıyor.... Kocaman bir salla

karşı yakaya geçiyoruz. Sal defalarca gidip geliyor Bi recik'e...Mahşeri bir kalabalık toplanıyor Fırat kenarında...

"-Geliyorlar"haykırışlarıyla kalabalık hareketleniyor. Nizip'e uzanan şoseye bir akın başlıyor...

Karşıdan toz bulutları yükselterek yaklaşıyor arabalar.

Öndeki siyah arabadan Adnan Bey iniyor. Dedem önce kucağına, sonra omuzuna alıp "gördün mü" diye soruyor; "Ednan Beg'i gördün mü?"

Adnan Bey Fırat kenarına kadar kalabalıkla yürüyor. Ayakları suya deyince duruyor ve yanbaşındaki Reşit Kemal Bey'e dönüp bakıyor "ne yapacağız şimdi" der gibi.

"Hemşerilerim ne yapıyorsa öyle.Yüzerek geçece ğiz." diyor başvekiline bir mesaj göndererek. Sonra hazır kuvvet bekleyen salcılara işaret veriyor.

Salcılar Adnan Bey'i sırtlarına alıp açıkta bekleyen sala kadar taşımak istiyorlar.

Müsade etmiyor Adnan Bey; "hayır, olmaz" diyor elleriyle.

Oracıkta çömelip papuşlarını çıkarıyor..çoraplarını soyuyor.. ve pantolonunun paçalarını kıvrıp Fırat'a meydan okurcasına sulara doğru yürüyor.

Sal yalpalayarak karşı sahile ilerliyor.

Adnan Bey salın burun kısmına oturuyor. Ayakkabıları elinde, çamurlu sular bacaklarından aşağı doğru süzölüyor.

Adnan Bey'in önündeki basamakta, büyüklerin arasinda sıkışmış oturuyorum. Gözlerim Adnan Bey'in gözle

rinde.

Adnan Bey'in gözlerinden yaşlar süzülüyor. Yaşlar göz pınarlarından yanaklarına, yanaklarından çenesine doğru süzülüyor bir şiir gibi..

En duygulu aşk şiirinden daha duygulu bir şiir gibi akıyor göz pınarlarından yaşlar.

Unutulmaz aşklardan daha büyük bir aşkın şarkısını söyleyerek akıyor Fırat'ın sularına...

Sevginin maddeye dönüşmesi bu...Sevgi iki damla gözyaşı olup düşüyor Fırat'ın sularına.

*

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra siyasetle ilgisi bulunmayan insanların Menderes için gözyaşı döktüklerine tanık oldum.

Uzun dalga Ankara radyosundan ajans haberlerinin ardından yayınlanan Yassıada Saati'ni dinlerken ağlayanlarla karşılaştım.

Sinemalarda zorunlu olarak gösterilen devrim propaganda filmlerini izlerken CHP'li olarak bilinen tanıdıklarımın salonu terkettiklerini gördüm.

Diğer bir deyişle; gelene ağam, gidene paşam diyen çıkarıcıların yürüttükleri karalama kampanyası Menderes'i halkının gözünde aklamıştı adeta. Yassıada'da devam eden duruşmaların radyo, gazete ve propaganda filmlerine yan sıyan görüntüleri eski Başvekil'i benim gibi bir çok vatan daşın gözünde daha da yüceltmişti.

ĞURBETÇİLERİMİZ

URFA'NIN ilk GURBETÇİSİ

Gurbet ve Urfalı gurbetçiler söz konusu oldu ğunda, Türk edebiyatının zirvesindeki bir isim gelir aklıma.

O Urfa'nın bilinen ilk gurbetçisi olmasa da, en eski gurbetçilerinden birisi...

Urfa adını Osmanlı İmparatorluğunun en ücra köşelerine ulaştıran ve adı Urfa ile birlikte anılan ilk Urfalı...

Adı: Yusuf

Mahlası: Nabi

1642'de Urfa'da, Kalaboynu Mahallesi'nde mütevazı bir evde gözlerini açar dünyaya. Memleketinde sağlam bir eğitim alır; henüz yirmisine varmadan Arapça ve Farsça'yı anadili gibi konuşarak okuyup yazmaya başlar. Birkaç yıl Urfa'da çeşitli idari görevlerde bulunduktan sonra, yete

neğini farkedenlerin teşvikiyle, 1665'te Dersaadet'e doğru yola çıkar.

İstanbul'da Musahip Mustafa Paşa'nın himaye ve yardımıyla geniş çevre edinir. Şiirleri ile de kısa zamanda Osmanlı aristokrasininin göz bebeği olur.

Yeni çevresinde "Urfalı Nabi" diye de anılır.

Divan Katipliği'nden Kethüdalığa kadar bir dizi mamlarda görev alan şair, Osmanlı'da yücelme duygusunun hayli zayıfladığı, yönetenlerin ve üst tabakanın zevk ve sefaya dalarak yozlaştığı İmparatorluk başkentinde yıllarca çile dokur mısralarında.

Her fırsatta dönemin "yüksek tabaka"sından yakını.

Hayatını ilim, irfan ve edep konularına vakfetmiş bir bilge insan olarak dikkatleri üzerinde toplar. Sanatta da, hayatta da gösterişe şiddetle karşı çıkan Nabi, zamanın modasına uyararak sözlüklerden az bilinen Arapça ve Farsça kelimeleri seçip şiir söyleyenlerle alay eder.

Edebiyat tarihçileri, bu yüzden onda bir "mürşid" havası bulunduğunu belirtirler.

Divanının tamamına yakını tasavvufi hikmetlerle bezelidir. O bir nasihat ustasıdır. Şiiri halkı iyiye ve güzele yönlendirmek üzere bir vasıta olarak kullanır. Bu yönüyle tekke ve dergah muhitlerinde daha çok tanınıp sevilir.

"Edeb" başta olmak üzere, Türk-İslam kültürünün temel kavramları konusundaki duyarlılığı, O'nu tasavvuf ehlinin ilgi odağına yerleştirir.

Çağının "caize" peşindeki taklitçi şairleri saraya yakın olmak ve yakın kalmak için çırpınırken; Nabi, Bağdatlı Ruhi gibi "idealist" ve "realist" şiirin gayretli temsilcisi olarak ünlenir. Şiirlerinin, beyitlerinin ve mısralarının pekçoğu halk arasında darbı mesel şeklinde dilden dile dolaşır.

Ne var ki saray ve çevresindeki lükse düşkünlük Nabi'yi rahatsız eder.

Bu duygularını divanını süsleyen "öğretici" beyitler ve mısralarla sık sık dile getirir. Hamisi Musahip Mustafa Paşa'nın vefatından hemen sonra, büyük itibar gördüğü İstanbul'u terkedip Halep'e yerleşmesi de bu rahatsızlığın sonucu olarak ortaya çıkar

1678'de İstanbul'dan ayrılır.

Yolunu kilometrelerce uzatsa da, onüç sene önce ayrıldığı memleketine uğramadan edemez.

Kendi ifadesiyle;

"Cenab-ı Hak'ın vücudumu besleyib koruduğu Urfa yönüne doğru elde olmadan" binek hayvanlarını sürüverir. O an duyduğu heyecanı:

"O ülkede öyle bir şevkle salınıp yürüyordum ve sanki gelinin gerdek odasına tez koşan yeni damad gibiyim" mısrala rıyla dile getirir.

"Halep'den Urfa'ya gelirken yol ortasındaki Birecik kal'asının eteğinden Samanyolu misali akan Fırat ırmağından sandallarla karşıya" geçer. Yolculuğunun ikinci gününde; "gurbeti vatandan ayıran Urfa şehrinin kapısı görününce,

secdeye kapanıp toprağı” öper doya doya.

Gurbet günlerini hatırlar. İstanbul’da gerçekleşen rüyalarını, mutluluklarını düşünür. Düşüncelerini ve duygularını, bu seyahatten beş yıl sonra kaleme aldığı Tuhfetü’l Haremeyn (Hicaz Seyahatnamesi) adlı eserinde şu satırlarla ölümsüzleştirir:

*

“Geçen her sene pek güzel ve Cenab-ı Hakk’ın lütuflarından bir bahşış olan büyük nimetlerle dolu olmasına rağmen, yine de:

Yusuf Mısır’a sultan oldu yine de döndü ah içinde /
Kenan ilinde köle olmak ne hoş olurdu dedi.

Sözünün hikmetince ve vatan hatıra geldikçe; şehrin etrafındaki toz ve toprakların birbirine karışması akla düştükçe lale renkli gözyaşı damlaları zincirleme olarak peşpeşe akıyor ve gönül divaneye dönüyor yordu. Bu kadar hasret ateşiyle gönül açıcı şehrin kapısından içeriye ayak basmak müyesser olduğunda, aklın derinliklerinde yükselen memnuniyet buharı nemlenerek göz pınarlarından süzülen gözyaşı halinde yağdı.

Şayet iksir-i azamdan itibarlı görünen memleket toprağının tozu olmasa; sel halinde coşarak akan gözyaşı, Nuh tufanı kıssasının sayfalarını yıkayacak derecelere varırdı.

Bu önü alınmaz sevinç gözyaşlarıyla, dünyaya geldiğim evin kapısına, ayağımın tozu ile girmek nasib olduğunda; arzu rüzgarıyla kapıları, bağı yanık pencereleri, arzulu saçakları, sefa uçuşuna kanat açmış, kemerleri adeta

kollarını açmış "merhaba" diyordu. Yapraklar ve ağaçlar lisan-i hal ile "hoş geldin" diyor. Yeşil bahçesi, papağan gibi dilleri ile Allah'a şükrediyordu.

Gözümün gördüğü Revak senin yuvandır / Kerem gibi yanmış bu ev senin yuvandır.

Nağmesiyle dört duvar arasında karmakarışık bir sevinç duyulurdu. Özellikle anne ve babamın evliliklerinin meyvesi olan kız ve erkek kardeşlerim ki;

Bana hayat vermese eğer sana kavuşma ümidim / Ayrılığından dolayı her an ölmekten korkarım

Terennümüyle bu kadar zamandan beri gözleri pencerede hasretle yolu gözler, kulakları ise müjde haberini dikkatle beklerdi.

Acep görür müyüz ol ruvi bir dahi / Yoksa kalır gider o garib'el-diyar gelmez mi?

Feryadıyla ahı ve hüzünlü kalbi, kendilerine arkadaş ederek bir köşede oturdukları halde, bu denenmiş ayrılık ateşiyle harem kapısından yüzümü gördüklerinde, herbiri bir süre hayretten donakaldılar, az sonra ileri atılarak:

Ya Rab gördüğüm hakikat mı yoksa rüya mıdır?...

Manasıyla sağdan ve soldan hasretle kucakladılar. Kavuşmanın neşesi bir süre devam etti. Önce şuur şaşkınlıkla birkaç defa gidip geldi. Birbirimizle koklaşarak, eski alışkanlıklar ve tanışıklıklar yeniden kazanıldı.

Yüce Allah'a sonsuz şükürler olsun. Allah gurbete düşen, vatan hasreti çekenleri vatanlarına kavuşturmayı

nasip eylesin, amin. Sanki o sevinç zamanı canlandırılarak hayata eklenmiş yeni bir sahne veya hayatın nadir görülen bir parçasından kıymetli bir bölüm olmuştur.

O gönül eğlendirici zamanda, gönül bardağını dolduran sevinç badesinin nasıl olduğunu yazmak, sarhoş gibi salınan bu kalem için mümkün değildir. O günde dalgalanan ve yayılan bu dalgaların miktarını yerlerine yerleştirmek için ressam olmak lazımdır.

Cismani kavuşmadan ileri gelen ruhani zevkle gah ayrılık günlerinin ve gah içten gelen arzuların güçlüklerini konuşarak, ömür hazinesinden bir gün çalındı.

Çocukluk zamanında fazla bir bilgim olmadığından koca şehre yeni geldiğimde, o zamandan unutamadığım bazı hatıralarım yeniden canlandı. Her tarafa baktıkça Cennet bahçelerinin lezzetini hissettiren gül bahçeleri, özellikle medrese köşesinde ders halkası kurduğumuz zamanlarda, kah aynı derse çalıştığımız, kah aşk ve muhabbet yazısı meşkettiğimiz çocukları ve arkadaşları hatırlattı.

Harlar zabteylemiş tahtını sultanı gülün / Zağlar tutmuş diriğa caygaahın bülbülün.

Manası gereğince dostların herbirinin yanaklarında sakallar çıkmıştı. Belki çoğunluğu:

Ağarmış saça rahmettir çimen çiçeği

Uygunluğunca sümbülistan ortasında yaseminler göstererek;

Feleğin kahrından saçıma aklar düştü / Çocukken emdiğim sütler o zamanlarda kaldı

Sözüyle o zamana kadar geçen hayatlarını bir birine hikaye etmişlerdi. Böylece geçmiş zamanlarını yeniden hatırlatarak gençlik günlerinin neşesi geri geldi. Özellikle bu fakirin boynuna misafirlik nişanesi nakşolunduğu günlerden beri; güzel, tatlı yüzlü, sokakta oynayan üç yaşlarındaki nice çocuklar ve nice ana rahminden doğmaya hazırlanan ay alınlılar ki, herbiri bir ceylan bakışlı ay parçası ve aşk aynası olmuşlardı.

Allah için söyle nedir namın? / Dünyanın neresinde senin vatanın?...

Diyerek kah isimlerin haber ve halleriyle tahsil olunmuş ümitler ve kah güzellik ve olgunluk sayfalarının mütalasıyla gönül sevinç içinde gezinip, bağ ve bahçelere bakıldı.

Yüce Allah'a hamdolsun, açılan fakirhanemizde memleketimizin ahalisi kalplerin misafirhanesi, ferahlık kafilesinin durak yeri oldu.

Tanışma ve sohbetin alışılmış sözleriyle, saygı ve ağırlama merasiminin yapılışından sonra gerekli mahaller gezilip, evler ve mübarek sayılan yurtlar ziyaret edildi.

Özellikle kendisiyle övünülen memleketimiz, Allah'ın Resulü, Rahim olan Rabbimizin seçkin kulu, hakiki dostluk sığınağı, İbrahim (a.s.) hazretlerinin yaratıldığı yerin en iyi sermayesi olan, kerimlik gösteren varlığıyla kıymetini arttıran ve bütün çevrenin süsü olan bir mağara vardır ki, nurlar hazinesidir.

Urfa'da Mevlid-i Halil namıyla şöhretin sınırına erişmiştir.

Döşeme tavan ve dört duvarı deliksiz yekpare mermerden yontulmuş olmakla, sızma ihtimali bulunan bütün yollar tıkalıyken tertemiz saf bir su ile dopdolu olması Hazreti İbrahim'in mucizesine bir işarettir.

O mağaranın batısında bulunan doğduğu mübarek yer özel bir yeşil sanduka ile bellidir.

O mağara ile doğu tarafından bitişik diğer bir mağara daha vardır ki, Hz. İbrahim'in muhterem validesi o nazenin dostluk beşiğini, kötü Nemrut'un zulmüne hizmet eden, her tarafı dikkatle araştıran adamlarının korkusundan ve onların kötülüğünden korumak amacıyla, mağaranın kucağına emanet eylemişlerdi.

Kadir ve Settar olan Allah'ın fermanı ile şerhilerin kötülüğünü def ve sırlar cevahirini gizlemek için mağaranın ağzını örümcek ağı ile mühürlemişti.

O tahkik kütüphanesinin yeni öğrencisi Hz. İbrahim, ezeli istidadın müktezasıyla firuze renkli yaprağa nüsha koyan semada resmedilmiş olan noktalar halindeki küçük küçük yıldızlardan gerçek rabbini keşfetmeye çalışıyordu.

Kühnünü araştırdığı halde yıldızların kaderi olan geceleri görünüp gündüzleri kaybolma özellikleri onların ilah olarak kabul edilmelerine engel oluyordu. "Yerin ve göğün yaratıcısının" tarafına kulluk yüzünü yöneltmesi buyrulduğunda, hidayet yerlerini koparan misk kokulu tozun ayarıyla gözler nurlandı.

Yine inayet bazusunun yiğidi Hz. İbrahim'in, man cınığın üzerinde Nemrut ateşinin üzerine fırlatıldığı sırada, yüce Allah'ın feyz bahşetmesi ile ateşin yükselen alevine; gül bahçelerinin elbiseleri giydirilmiştir.

Kamış kalemin dilinden damlamış bir rivayete göre, meşhur ve muhterem misafir, ateşin kucağında acz içinde bırakıldığı zaman; mübarek iki dizinin yere değmesiyle cennete yükselen dua ve şükürleri, dünyadan fıskıran ab-ı hayat ile soğukluk ve selameti bulduğu Kur'an-ı Kerim'le sabit olmuştur.

Halen bu kaynağın çevresinde özenle imar edilmiş büyük bir havuz vardır.

Bu havuz kenarında duran bir kimsenin kolay tanın mayacağı kadar uzunluktadır. O lezzetli suyun derinliği üç mızrak boyunu geçer. Ayrıca oldukça saf ve berraklığından dolayı suyun dibinde bulunan kumlar parmakla sayılacak kadar görülebilir. Ölçülü yapılmış olan havuzun içinde gü müş renkli suyun üzerinde koyu renkli ve hoş görünen balıklar vardır. Bu balıklar su üzerinde görünen vücutlarından utanmayıp, havuz kenarından geçen ziyaretçilerin ayaklarına yüzünü birden hızla koşarak, ekmek parçası istemek amacıyla lisan-ı hal diliyle:

Bus leb mehveşan-ı anlamaz herkes / Bus leb nandadır sipihr ile niza

Manasını icra ederler. Hatırdan çıkmayan o havuzun batı tarafında, kalenin gölgesinde Cennet görünümlü bir dergah vardır.

Bu tekkenin balkonları Şehname tasvirli meclis gibi, Firuze renkli yaprakları üzre çekilmiş, kubbenin tepesi altın yaldızlı, kubbeleri gökyüzünün en geniş tabakası olan feleki esirin altına yetişecek kadar yüksektir.

Havuzun çevresiyse Hz. İbrahim ateşe atıldığında, ateşin sönerek gül bah çesi olmasından geriye kalan birbirine karışmış ve büyük gölgeli ağaçlarla süslenmiştir.

Şimdiye kadar buranın toprağı kazıldıkça bir kaç mızrak boyu kül çıkmasıyla o bölgede Hz. İbra him'in ateşe atılmasının doğruluğu ispatlanmıştır.

O hidayet çeşmesinin başı, şehir kalesinden çıkıncaya kadar mecrasında bulunan, camilere, mes cidlere, tekkelere, evlere, su değirmenlerine ve kahvehanelere su akıtıp ye tiştirdiğinden başka, şehrin dışında da sayısız bahçeleri sular.

O keder yıkayan yerin güney tarafında bulunan, ulu felek dağının tepesi üzerinde baş yükseltmiş olan kale, kafir ve sapkın ustalar tarafından feleği kışkandıracak yükseklikte yapılmıştır. Üzerinde hile ve desise yolunun klavuzu iblis'in (Allah'ın laneti üstüne olsun), kalıp dökerek yaptığı iki kıta yontulmuş taştan tertip edilmiş minare görünüşlü bir mancınık vardır. Güya melun Nemrut'un batıl iddiası için ağızsız suret görüntüsünü alır. Veya eski İran hükümdarı Dah hak gibi, iki çocuğun beynini birbirine karıştı rarak yiyen biridir.

Kah gezilen çok acayip bir sarnıç anlatılan eski zaman olayları, kah o keder dağıtan gezinti mahalinin müşahadesi

ile cennet zevkinden ayrılarak birkaç gün dinlendikten sonra, kısa süren bu kavuşmayı yine ayrılık hırkasıyla değiştirerek; Hicaz yolunun çınlayan sadasının isteği gönül meclisinde nağmeye başladı:

*Defteri cürmü yakıp eyleyelim hakiser / Nabiya ayine-
i kalbe cila eyleyelim.*

*Sözüyle yol arzusu artarak bir sabah zamanı Urfa'daki
dinlendiğimiz yerden ayrıldık”*

Sakin terk-i edepten...

“Edeb şairi” Nabi'nin edebiyat tarihi açısından çizdiği portre herkesçe malum. Halkın gönlündeki yeri ise bam başkadır; sanatçı kimliğinin çok çok üstündedir.

Gönül ehli Yusuf Nabi'yi, şair yönünden ziyade bu veli kimliğiyle tanır ve tanırır. Kaside ve gazelleri asırlardan beri cuma salalarında okunur; zikir meclislerinde yankılanır, menkıbeleri nesiller boyu dilden dile anlatılır. Sözü “ilahi”leşmiş, gök kubbeyi çınlatmış istisnalar arasına yer alır.

Hele bir gazeli var ki...

Ve bu gazelin bir ilham hikayesi anlatılırki...

O gazel ve o hikaye Nabi adıyla özdeşleşir adeta...Şiir Nabi'yi, Nabi şiiri hatırlatır. Şiirin hikayesi ise, bir kerametın sırrıdır.

Olayla ilgili nakiller çok çeşitli. Ama yer, zaman ve kişiler açısından tarihi gerçeklerle örtüşen rivayet şöyle:

Nabi 1700'lü yılların başlarında Halep'tedir.

Daha sonra sadrazamlığa getirilecek olan vali Baltacı Mehmet Paşa'nın himayesinde rahat bir hayat sürmektedir...

1710'a doğru Baltacı Paşa'nın kulağına ikinci kez sadarete getirileceği haberi fısıldanır. Paşa bu güzel haberin sevinciyle Hacc'a gitmeye karar verir...Kararını ilk hac mevsiminde hayata geçirir. Yanına, aralarında yakın dostu Nabi'nin de bulunduğu bir heyeti de alarak yola koyulur.

Halep'ten mukaddes topraklara doğru uzun fakat keyifli bir yolculuğa başlarlar.

Tepeler, çukurlar, vahalar, çöller aşılır günlerce ve gecelerce... Derken bir akşam üstü...Medine yakınlarında bir vahaya çöktürülür develer... Paşa kervanı konaklamaktadır. Yükler indirilir, çadırlar kurulur. Sofralar açılır, şilteler serilir ve serin çöl gecesi başlar.

Nabi, velinimetini Baltacı Paşa'nın çadırında, hamisine son şiirlerini okumaktadır.

Paşa, deve sırtında geçen günün yorgunluğuyla uyur uyanık şilteye uzanarak dinler şairi. Farkında olmadan ayaklarını Medine-i Münevvere'ye doğru uzatır. Bu manzara canını sıkır Nabi'nin. Paşa'yı edebe davet etmek geçer aklından. Ama Paşa celalli adam, sesini çıkaramaz. Hamisine "edep yahu" demenin edepsizlik olacağını düşünür. Bir süre Paşa'nın ayaklarını toplamasını bekler... Aradan ne kadar

zaman geçer, bilinmez. Nabi sevgili Peygamberinin mübarek makamına karşı yapılan saygısızlığa daha fazla dayanamaz. Ve o anda, belki de şiirle tanıştığın ilk günden o ana kadar ilk defa gönül diliyle dillenir. Bir şiir söyler duygulu sesiyle:

*Sakın terk-i edepten kuy-u mahbub-u Hudadır bu /
Nazargah-ı ilahidir, makam-ı Mustafa'dır bu*

Mısralara yeni mısralar, beyitlere yeni beyitler eklenir. Şiir'in sonuna doğru Baltacı Paşa mesajı alır. Edeple toplanır, doğrulur, usulünce oturur. Sert bakışlarını şaire diker...Belli ki bozulmuştur; ama, zevk ve irfan sahibi bir idareci olan Paşa için okunan mısraların güzelliği de önemlidir. Yine de tecrübeli bir devlet adamı olarak tedbirli davranır, beğendiğini pek belli etmeden usulünce sorar:

"Bu şiir yeni midir Nabi?"

Nabi, Paşa'nın mesajı aldığını anlar. Onun da tedbiri bir cilve olacaktır:

"Pek sayılmaz Paşa Hazretleri. Bizim oralarda müezzin efendiler Cuma salalarında okurlar bu mısraları" der...

"Medine-i Münevvere'de dahi okurlar mı" diye üsteler Baltacı Paşa. Nabi:

"Allahu alem okurlar" demek zorunda kalır. Baltacı Paşa daha fazla üstelemez.

"Varınca anlarız" diyerek konuyu kapatır.

O gece kafiledelikler rahatlarına bakar. Ancak Nabi, Paşa'ya söylediklerinden dolayı zor durumda kalacağından endişeli midir, yoksa bu küçük cilveleşmenin sonunda olacak

lardan emin midir, bilinmez. Kafile seherle beraber toplanır. Kervan yola dizilir. Masal değildir ama az gidilir uz gidilir... Sıcak çöller düz gidilir ve bir sabah ezanla birlikte varılır Medine-i Münevveri'nin kapılarına.

Minarelerde müezzinler. ..Müezzinlerin dillerin de bir şiir...Şiirin her mısrasında bir edeb çağırısı, bir hikmet... Hikmet adamı şairin gözünde yaşlar... Yaşlar da billurlaşan muhabbet...Tarifsiz bir heyecan, Paşa'nın ne yapıp edeceği merakını çoktan kaybettirmiştir. Yanık sesler yükselmekte perde perde.

*Sakin terk-i edepten kuy-u mahbub-u Hudadır bu /
Nazargah-ı ilahidir, Makam-ı Mustafa'dır bu*

Edebin şairi mazhar olduğu iltifat ve kerametten habersiz, ama hoşnut. Paşa vesile olduğu hariküladelikten habersiz, ama meraklı ve kuşkucu. Namaz sonrası Baltacı Mehmet Paşa'nın emriyle bütün müezzinler huzura alınırlar. Paşa merakla sorar:

"Bu sabah okuduğunuz şiiri nasıl ve kimden öğren diniz?..."

Müezzinler endişeyle bakışırlar... Anlatsak mı, anlat masak mı, diye şaşırırlar. Önceden sözleşmişcesine o gece gördükleri ortak rüyayı naklederler:

"Devletlüm", derler. "Dün gece sabaha doğru Hz. Muhammed (a.s) efendimiz rüyamıza girdi. Bizi sabah namazına uyandırdı ve bu şiiri öğreterek Cuma salalarında okumamızı emrettiler. Yusuf-Nabi beni ziyarete geliyor. O'nu bu sala ile karşılayın diye buyurdular..."

SENİ UNUTMADIM ROZA

Sen yok musun sen!

Ne güzel dostsun!

Allem ettin, kalem ettin; ağızımdan girip burnumdan çıktın...Ve sonunda kandırdın beni..

Yıllardır, belki biraz bencillikten ve belki de sadece beni mutlu ettiklerini düşündüğüm için, mahrem bir sır gibi kendime sakladığım en güzel hatıraları seninle paylaştım.

Daha ne istiyorsun? Bu kadarı ile yetinsen ya!..

"Yaz" diye ısrarın ne anlamı var?

12 Eylül sabahı 40 tas su dökünüp kırklanarak, dil ve kalem zinasına tövbe eden "asırlık dostunu" yoldan çıkarmakla eline ne geçti sanki!

Başarıyla övünebilirsin sevgili Ahmet Tezcan!

Yazmaya başladım, yazıyorum ve sen bıkip usanıncaya kadar da yazacağım. Hem de geçmiş zamanlara, uzak di yarlara seninle birlikte giderek...

Söylesene dostum!

Sen Suriye'yi gördün mü hiç?

Hiç Halep'e düştü mü yolun?

Halep'in Ermeni mahallesinde, Nuri Sesigüzel "kadan alam garip!.. gitme bu el sana yaramaz" diye seslendi mi, yanık sesiyle arkandan?

Zeki Müren'in "gelmedin bir kerreden maada neden" sorusuna cevap verebildin mi?

Yıldız Tezcan'ın sokaklar boyunca "yar diyerek bağına taş bastığını" da görmemişsindir sen; gece gündüz dinmeyen "aşkın gözyaşları" nı da.

Ne Osep Ağa'yı tanırısın, ne konuksever eşi Rita Yen ge'yi, ne de dünya güzeli kızları Roza ile Urfa'yı..

Tanımazsın değil mi?

Sen nerde yaşıyorsun iki gözüm?

Güneşte mi, ayda mı?

Nasıl tanımazsın güzeller güzeli Roza'yı?

Nasıl unutursun Urfa'dan daha sıcak Urfa'yı?

Onlar seni senden çok tanıyorlar..

Onlar son Osmanlıların torunları..

Onlar Osmanlının "gurbetçi"leri...

Nasıl tanımazsın, nasıl bilmezsin!

Sen nerede yaşıyorsun sevgili Tezcan?

Güneşte mi, ayda mı?

Halep'e kadar uzanalım mı? Ne dersin?

Öyleyse kapat mavi gözlerini!

Halep'teyiz şimdi, aç gözlerini ve etrafına bak.

Sene 1968 veya 69 olabilir.

1967 Arap-İsrail savaşından sonra, Hafız Esad'ın ger çekleştirdiği darbeden önce.. Sebebi ziyaretimiz, sınır il ve ilçeleri mülki amirleri toplantısı.

Toplantıdaki sıfatımız, "konuk sanatçı" gibi bir şey.

Hava sıcaklığının gölgede 40 dereceye ulaştığı uzun bir yaz gününü, "iki ülkenin sınır komşusu illeri ve ilçelerinin ortak sorunlarının" tartışıldığı toplantıda geçiriyoruz.

Gecenin ilk saatleri aynı sözlerin iki dilden tekrarlandığı yemekte eriyip gidiyor.

Saat 22.00 civarında otele dönüyoruz.

Halep'in en lüks otelinde deliksiz bir uyku umuduyla odalarımıza çıkıyoruz. Duş alıp uzanıyoruz yataklarımıza, gözlerimizi kapatıyoruz uyumak üzere. Dakikalar geçiyor, uyuyamıyoruz. Bu sıcakta, bu sert yatakta uyunmaz ki...

Kalkıp giyiniyoruz, yandaki odada yatan rehberimiz ve şoförümüz Latif Ağa'yı uyandırıyoruz.

"Biraz dolaşalım" diyerek çıkıyoruz çok yıldızlı otelden.

Latif Ağa Halep'i sokak sokak tanıyor.

Geçtiğimiz her yeri bize de tanıtıyor. Bir ara arkayı gözetliyor ve "Suriye istihbaratı bizi uzaktan takib ediyor" diyor. Nereyi görmek istediğimizi soruyor sonra.

“Hem acıktım, hem susadım, ona göre bir yer bul” diyorum.

Latif Ağa asker edasıyla “başüstüne” diyerek basıyor gaza.

Caddeler.. Sokaklar.. Caddelerin ve sokakların iki yanında akıp giden ışıklar..

Yarım saat tek kelime konuşmadan yol alıyoruz.

Alçak bahçe duvarlarının gerisinde beyaz badanalı, kiremit çatılı evlerin arasından geçip büyük bir caddeye çıkıyoruz. Arabamız yavaşlıyor.. Bir yerlerden hatırladığım süslü vitrinler, tabelalar, dükkanlar, lokantalar, evler ve in sanlar. Halep’te değil de, İstanbul’dayız sanki. Burası İstanbul.. İstanbul’un Kocamustafapaşa’sı, Feriköy’ü, Kurtuluş’u veya her hangi bir semti.

İstanbul deyince aklıma geldi.

Yeryüzünde kaç İstanbul var, biliyor musun?

Yeryüzünden vazgeçtim, sen Türkiye’de kaç İstanbul var, onu söyle.

“İstanbul tektir, bir tanedir” diyeceksin. “Başka İstanbul yok” diye kafa bulacaksın mutlaka...

Yanıyorsun cancağızım!..

Suriye’de İstanbul kelimesindeki harf sayısından fazla İstanbul var. Bir o kadar da Ankara ve Urfa ismi verilmiş köylere.

Bir gün o köylere uğrarız dostum! Belki Ceylan pınar’dan Kamışlı’ya geçer, Küçük İstanbul’da bir “şu’ra” ya konuk oluruz. Şansımız yaver giderse, Samira Tevfik

“Ada sahillerinde bekliyorum”u söyler, yine İstanbul’u düşünürüz hasretle.

Uzaklardan bir ses duyuyoruz, Latif Ağa’nın omuzuna dokunup durmasını istiyoruz. Araba yavaşlıyor. Kulak kesiliyoruz.

Zeki Müren söylüyor bir taş plakta:

Kimi dertten içermiş, kimi neş’eden.

Kimi yar elinden, kimi şişeden.

Kimi ayrılıktan kimi işveden.

Kırıldı kadehim şişem artık boş.

Sormayın ben niye sarhoşum sarhoş!

Ve sarhoş oluyoruz dostum, Halep’teki Türkiye’yi görmekten. Latif Ağa anlıyor ne hale geldiğimizi, ağır ağır devam ediyor yola.. Zeki Müren susar susmaz Nuri Sesigüzel sesleniyor karşıdan;

Gül dikeyim bağlara,

Sarılsın yapraklarla.

Kurban olayım dostun

Bastığı topraklara.

Latif Ağa “burası iyi mi beyim” diye soruyor ve ce vabımızı beklemeden basıyor frene. Başka yer bilmediği mizden kuzu kuzu iniyoruz. Rehberimiz yol gösteriyor. Önünde durduğumuz lokantaya giriyoruz.

İstanbul’da böyle yerlere lokanta demezler. Aşhane, köfteci tanımlaması daha uygun düşer. Her neyse.. Başka çaremiz var mı? Yok!

Masalar bomboş, örtüleri toplanmış, tezgah tertemiz.

Yine aız, diye düşünüyoruz ki:

“-Ehlen ve sehlen, hoş geldiniz beyim! Buyrun!”

Bu ses o an biz su sesinden de, para sesinden de, kadın sesinden de hoş geliyor.

Sese dönüyoruz.. Orta boylu, göbekli, tombul, kara kaşlı kara gözlü, esmer, boğuk kaba sesli bir adam koşar adım mutfak kapısından çıkıp bize doğru geliyor.. Latif Ağa “Osep Ağa” diye fısıldıyor.

Osep Ağa kırk yıllık dost sıcaklığıyla elini uzatıyor, hararetle el sıkışıp hasretle kucaklaşıyoruz.

Osep Ağa’nın bir sihirbaz çabukluğuyla örtüsünü yay dığı masanın etrafında oturuyoruz.

Ya sonra!

Masa donatılıyor ev yemekleriyle. Rita yenge ve güzel kızları Roza ile Urfa da katılıyor bize.

Masamızda yemekler konulduğu gibi el değmeden bekliyor saatlerce.. Ve Türkçe konuşuyoruz. Ve de bu işi bir Arap lkesinde Ermeni dostlarımızla yapıyoruz.

Ne garip değil mi?

Arapça, Ermenice tek kelime çıkıyor ağızlarından dikkat ettin mi?

Sormasak olmaz mıydı? Neyse, iyi ki Roza duydu bizi..

“Ermenice bilmem ben!. Urfa da bilmez! Babam ve annem hep Türkçe konuştular bizimle. Gizli bir şey söylemek gerekirse, Arapça konuşuruz. Arapların yanında da Türkçe tabi.”

Sabahın ilk ışıklarıyla kalkıyoruz masadan. Biz bu geceyi gerçekten yaşadık mı, yoksa tatlı bir rüyamıydı gördüklerimiz. Bilemiyoruz.

Halep'te ikinci gecemiz.

Birlikte geldiklerimiz Türkiye'ye döndüler. Biz dönemiyoruz, dönemeyiz.

Kolay değil hoş sohbet Osep Ağa'dan ayrılmak. Güzel Roza'yı, Urfa'yı bir daha görmeden, bir değil bin defa dinlesek de usanmayacağımız "olmaz ilaç sine-i sad pareme" şarkısını son bir kez meşketmeden Türkiye'ye dönmek olmaz be dostum.

Osep Ağa'nın yanına gidiyoruz. Gecedен daha kala balığız. Osep Ağa Urfa çevresinden göçen Ermenileri toplamış. Tanışıp kaynaşyoruz.

İlk saatler sıkıcı mı sıkıcı! Politika ve Türk-Ermeni kavgası. Yaşlılar uğradıkları zulümden söz ediyorlar uzun uzun. Biz katlanıyoruz da, Osep Ağa dayanamıyor daha fazla bu yaranın kaşınmasına. Elini masaya vuruyor:

"-Bütün bunlar sizin yüzünüzden.. Asırlarca bir arada yaşamadık mı? O zaman niye kavga etmedik! Çünkü sizler gibi İngiliz'e satılmış Ermeniler yoktu. Türklerin ne suçu var, akılsızlığınızın cezasını ayaklarınız çekti. Yurdunuzu yuvanızı terk etmek zorunda kaldınız."

Osep Ağa susunca, yaşlılar birer ikişer izin almadan meclisten ayağı çekiyorlar. Biz bize kalıyoruz. Osep Ağa, Rita Yenge, Roza, Urfa, Latif Ağa.. Ben ve senin asırlık dostun.. Bir de Osep Ağa'nın udu. Osep Ağa tek damla alkol almadan kafayı bulmuş besbelli.

Udunu alıyor eline, teller inliyor. Segahtan hüzzama, hicazdan hicazkâra geziyor da geziyor. Ve Kürdilihicazkâr'da karar kılıyor sonunda.

Roza yıldız yıldız parlayan gözlerini gökyüzüne, gök yüzündeki yıldızlara çevirerek bir şarkıya giriyor:

"Yıldızlı semalardaki haşmet ne güzel şey"

Bu gece burada bulunmak, bulunup da seni dinlemek daha güzel Roza... Seni, kardeşini, anneni, babanı ve tanıdıklarınızı tanımak daha da güzel Roza.

Zaman geçip gidiyor. Yıldızlar sönüyor birer birer ve şafak söküyor.

"Sen de bir şarkı söylesene Urfa" diyorum.

Urfa çocuksu bir utangaçlıkla başını eğiyor. Dudakları hafifçe aralanıyor ama, sesi çıkmıyor. Osep Ağa kalın sesiyle şarkıya giriyor.

"Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar"

Urfa devam ediyor; "içerim yanıyor ane, gözlerim ağlar" diye.

Sen bizden de dertliymişsin be Urfa!.

"Sizin gurbetliğiniz iki gün, bizimki kıyamete kadar. Elbetteki daha dertliyiz sizden"

Diyor Roza. Bu söz beynime çakılı kalıyor o gün, bu gün.

Bu sözünü unutmadım.

Seni unutmadım Roza.

Abdo bey

Son altmış yılda sanatçı kimlikleriyle adlarını duyuran Urfalı ünlüler...

Baki Yurtsever, Hamza Şenses, Mıkım Tahir, Cemil Cankat, Eyup Uyanıkoğlu, Nuri Sesigüzel, Mahmut Coşkunes, Seyfettin Sucu, Mehmet Özbek, Mahmut Tuncer, Güler Işık, İbrahim Tatlıses ve Hüseyin Peyda...

Hepsi bir döneme damgasını vurmuş, alanlarında ve türlerinde zirveye çıkmış, ekol olmuş isimler. Her biri ayrı bir değer. Hiç şüphesiz ve hiçbir ayırım yapmadan hepsiyle gurur duyuyoruz.

Ancak; gurbetçilerimiz arasında en karizmatik olanı kimdir, diye sorarsanız, bir an bile düşünmeden: Hüseyin Peyda'dır, derim. Çünkü...

Çünkü o, ekmeğin karne ile satıldığı; gazın, şekerin ve benzinin karaborsaya düştüğü 40'lı yılların karanlık günlerinde göçtü İstanbul'a. Hem de Urfa gibi gözden ve gönülden irak düşmüş küçücük bir şehirden Osmanlı'nın payitahtına geldi. Edebiyat Fakültesi'nde Felsefe okudu, diplomasını almadan hayata atılmak zorunda kaldı.

Önce Türkoğlu adıyla çıkardığı dergi ile Bab-ı ali sakinlerine; ben de varım dedi.

Ve arkasından 1950 ilkbaharında kurtlar sofrasına oturup, yüreğinin, bileğinin sanatının ve sanatçılığın hakkı olan payı istedi.

Söyleyin Anama Ağlamasın filminin jenerik ve afişlerine; yapımcı-yönetmen Hüseyin Örmən, senarist Hüseyin Dedehayır ve aktör Hüseyin Peyda, diye adını yazdırarak sinema dünyasına ilk adımını attı.

İstanbul dışında çekilen ilk filmler arasında yer alan Söyleyin Anama Ağlamasın, beyazperdeye yeni bir oyuncu kazandırmanın yanı sıra, yeni ve değişik bir sinema anlayışının oluşmasına da öncülük etti.

Muhsin Ertuğrul fırtınasıyla yelkenlerini dolduran Darül Bedayi sanatçılarının yıllardır senarist, yönetmen ve oyuncu olarak parselledikleri Yeşilçam Sokağı'na girişinden bir yıl sonra, 1951'de yaptığı Mezarımı Taştan Oyun filmiyle zirveye oturdu.

Karizmatik tipi ve abartısız oyunu ile bir anda Anadolu insanının idolü haline gelen Peyda, sağlam senaryo yazarlığı ve yalın yönetim diliyle de eleştirmenlerden tam not aldı.

Film o güne kadar yabancı olduğu karton kahramanların serüvenlerine alkış tutan ya da gözyaşı döken Anadolu insanından yoğun ilgi gördü. Öyle ki, filmdeki Abdo Bey tiplemesi ve ismi, Hüseyin Peyda ile özdeşleşti. İstanbul'un en gözde sinema salonlarında haftalarca kapalı gişe oynayan film inanılması güç hasılat elde etti.

Mezarımı Taştan Oyun Hüseyin Peyda ile birlikte Atif Yılmaz gibi tiyatro dışından gelen genç yönetmenlerin de önünü açtı. Yeşilçam'ın duvayen yapımcıları, Türkiye'nin İstanbul'dan ibaret olmadığını geç de olsa bu filmle fark edebildiler.

Hüseyin Peyda Yeşilçam'ı devrim sayılabilecek yeni liklerle de tanıştırdı. Beyazperdeyi sahne ile birlikte götürmeye çalışan tiyatrocuların derme çatma platolara sıkıştırdıkları film setlerini gerçek mekanlara ve İstanbul dışına taşıyan ilk yapımcı olarak Türk Sinema tarihine geçti.

1952'de yapımcı, yönetmen, senarist ve başrol oyuncusu olarak imza attığı Kubilay filmi, basit aşk hikayeleri ile tercüme komediler arasında sıkışıp kalan yazarları Türk tarihinden senaryo üretmeye yöneltti.

1953'te Bu Nasıl Aşk filmi ile seyirci karşısına çıkan Hüseyin Peyda, bu eserinde de Türk sinemasının önemli ilklerine öncülük etti.

Hikayenin aynı kadını seven iki uç kahramanı Şeyh Fadıl ve Ahmet Bican tiplemelerini başarıyla canlandırarak, aynı filmde iki başrolü birden oynayan ilk aktör oldu. Bu film o güne kadar küçük birkaç rolle kamera karşısına geçen

Muhterem Nur'a şöhret yolunu açtı.

*

Bu Nasıl Aşk sinemaya ilgi duymam ve geleceğimi belirlemem açısından iş hayatımda önemli bir kilometre taşı oldu. Sinemayla ilgilenmek, sinemacı olmak ve bu dünyanın bir yerinde bulunmak fikri bu filmin çekimlerini izlerken şuur altıma yerleşti büyük ihtimalle.

Hüseyin Peyda'yı da bu vesileyle tanıdım.

Ben sekiz yaşlarında bir ilkokul öğrencisi; O, 33'ünde ünlü bir yapımcı, yönetmen, senarist ve aktör.

Evimizin bulunduğu çıkmazda komşu çocuklarla top oynarken karşılaştık...

Açık mavi gözleri ışıltılı, İtalyan yaka, karşılıklı yerleştirilmiş siyah düğmeli gömleği, bacaklarını sınımsız saran siyah avcı külotu, ayaklarındaki mahmuzlu çizmeler ve özenle şekil verilmiş sakalı ürktü çocukları. Adını bilmiyoruz ama, Abdo Bey diye tanıyor bazılarımız. Sokak kapımızı gösterip,

"Bu ev kimin" diye sordu.

"Bizim" dedim. Yanıma geldi, karşımda çömelip saçlarını okşadı. Dedemin, babamın adını soyadını söyledim sorunca.

"Duru soyadını bir yerden hatırlıyorum ama, nereden bilemiyorum" dedi. Nereden olduğunu o akşam babam eve dönünce öğrendim. Turan İlkokulu'nda aynı sınıfta okumuşlar

Mezun olduktan sonra, 25 yıl kadar hiç görüşmemişler. Hüseyin Peyda orta, lise derken yüksek öğrenim için İstanbul'a gitmiş. Karşılaştıkların da birbirlerini zor hatırladılar. Babamı yanıltan Peyda soyadı oldu.. Dedehayırların Hüseyin deyince hemen hatırladı.

Hüseyin Peyda ile 35 sene sonra, 1988'de İstanbul'da bir kez daha tanıştım. O 68'inde bilge bir aktör, ben 43'ünde bir senarist ve yapımcı. Önce eskiyi konuştuk. Urfa'daki evimizi, Fırfırlı Kilise'yi ve Bu Nasıl Aşk'ı. Babamı sordu, hayat ta mı diye. Yaşadığını öğrenince çocuklar gibi sevindi rahmetli.

Kaç yaşında olduğunu üç aşağı, beş yukarı biliyordum. Ama yine de sormadan edemedim;;

"Hüseyin amca, yaş kaç oldu" diye.

Rahmetli gözlerini belli belirsiz bir noktaya dikti; hesaplıymuş gibi yaptı. Sonra bana döndü.

"Hesabıma göre, kırkı geçmişim yegenim" dedi.

Gülmemek için kendimi zor tuttum. Ama hayretimi gizleyemedim.

"Kırkı mı, nasıl olur bu amca"

"Nasılı var mı yeğenim, babandan bilmen lazım. Aynı yaştayız hemen hemen"

"İyi de babam yaş yetmiş, iş bitmiş diyor"

"Doğru..ben farklı birşey mi dedim"

"Ama siz kırkı geçtim deyince"

"Ne var bunda şaşıracak, ben küsüratı söylemedim o kadar..."

Sinemayı çok seviyordu.

Mesleğine aşıktı.

Beyaz perdeden kazandığını yine beyaz perdeye ya tırmıştı. En büyük vefasızlığı da, saygısızlığı da yeni yetme Urfalı jönlerden gördüğünü söylemişti.

Ölümünden iki gün önce hastahanedeki ziyarette Hüseyin Abi'yi. Nefes almakta zorlanıyordu. Berker İnanoğlu'nu sordu. Babamı sordu yanında mı diye. Yanımda olduğunu, önemli bir sağlık sorununun bulunmadığını söyledim.

"Sen nasılsın amca" diye sordum.

"Bize yol göründü yeğenim, jübilemi yapacaklar galiba" dedi.

40 yıllık sanat hayatında 175 sinema filmi ve elli civarında televizyon dizisinde rol aldı. 12 filme yapımcı, 18 filme senarist ve 20 filme de yönetmen olarak imza attı.

27 Ocak 1920'de merhaba dediği bu dünyaya, arkasından hoş bir sada bırakarak 31 Temmuz 1990'da veda etti.

SAZIMIZ AVAZIMIZ

AYAĞINDA KUNDURA

Tahir Oturan veya ism-i meşhuruyla Mıkım Tahir, 80'li yıllarda yaşamış olsaydı; arabeskte Müslüm Gürses, Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur ve Türk Halk Müziğinde kendini imparator, kral, padişah veya prens ilan edenlerden hiçbiri, hatta özgün müzikte bir Ahmet Kaya, bir Fatih Kısaparmak ve diğerleri olmazdı piyasada.

Ellisini deviren İbrahim Tatlıses'in saltanatı böylesine uzun sürmez, arabeskin babalarının albümleri bu kadar çok satmazdı.

"Ayağında kundura / Yar gelir dura dura" diye bir türkü okur, arasına da "Yaram sızlar / Ok değmiş yaram sızlar / Yaralının halinden / Ne bilsin yarasızlar" hoyratını patlatır; bu türküyle şöhret kapısını aralayan hemşehrisi

İbo'nun sesini, Fırat'ın ötesinde duyulmadan keserdi.

"Kırmızı kordelem kör olasin eminem / Bilmem nerelerine indim derelerine / Sırma bıyıklarımı sürem nerelerine" ve "Elleri pamuk, gömleği beyaz / Dudağın kiraz, öpeydim biraz/ Canım sana kurban Hayrettin abe" türküleri dururken, Ankaralı falanın, filanın veya bilmem kimin oynak misket havalarını kimse dinlemezdi.

Şair Hacı Abdi Efendi'nin "Hüsnün senin ey dilberi nadide kamer mi / Hurimisin ey afet-i can yoksa beşer mi" beyti ile başlayan muhteşem gazelini, hangi besteci, hem de Araban makamında bestelemeye kalkar; İbrahim Tatlıses, Müslüm Gürses ve Kibariye dışında hangi arabeskçi okumaya cesaret ederdi.

Tahir Oturan veya ism-i meşhuruyla Mıkım Tahir, 80'li yıllara yetişemedi.

Hacı Abdurrahman Ağa'nın oğlu erken geldi dünyaya. 20. Yüzyılın başlarında, binlerce dönüm tarım arazisi üzerine kurulu 12 köyün sahibi olarak geçirdi bebekliğini ve ço cukluğunu.

Gençlik çağlarında şık giyimi, iri fakat ölçülü fiziği, esmer teni, yuvarlak yüzü, kaytan bıyıkları; serveti, cömertliği, olgun davranışları ve hoşsohbetiyle her mecliste baş köşede yer buldu.

Ne var ki günün birinde arazi anlaşmazlığı yüzünden ve gençliğin verdiği heyecanla amcasını öldürdü. Mahkeme 101 yıl ağır hapis cezasına mahkum etti genç Tahir'i. Gerçi

fazla sürmedi mahkumiyeti; 1933'te çıkan genel afı hür riyetine kavuşmanın sevincini doyasıya yaşayamadan, eşi Fatma hanımı kaybetti.

Bu iki acı olay; Mıkım Tahir'in hayatını alabora etmeye yetti. Yuvasız kuşlar gibi nerde sabah orda akşam yaşamaya; çalışıp kazanmadan varını yoğunu sefahat alemlerinde ve içki masalarında harcamaya başladı.

Zaman zaman Urfa'yı terkedip gözden kayboldu utancından. Suruç ve Akçakale'de kaldı bir süre.

Geçimini sağlamak için değişik işlerde çalıştı; hamam işletti, fırıncılık yaptı ve yaz aylarında Anzılha Parkı'ndaki gazinoda sahneye çıktı.

1939'da Tenekeci Mahmut ve Nuri Hafız'ın desteğiyle içkiyi bıraktı.

Bir müddet de Halkevi Kahvehanesini çalıştırdı.

Burada da müzikten kopmadı; bir koro oluşturarak konserler verdi. Ancak bütün bunlar ruhunu doyumadı Mıkım Tahir'in. Varlıktan yokluğa düşmeyi içine sindiremedi bir türlü.

Ve 1946'da, "Ayağında Kundura"yı plağa okuduktan ikibuçuk yıl kadar sonra, amelelik yapıp ekmeğini taştan çıkarmak için gittiği Zonguldak'ın Yenice kasabasında veda etti hayata.

Kendisi gibi Yenice ve civarında çalışan birkaç ar kadaşının yardımı ile kaldırıldı cenazesi. Yağmurlu bir günde kasabanın mezarlığına defnedildi ve Türk Halk Müziğinin

bu büyük isminin baş ucuna, isimsiz bir taş dikildi sadece. Bir kaç gün sonra Zonguldak ve Yenice'deki hemşehrileri de dönünce Urfa'ya, kendisi gibi mezarı da garip kaldı Tahir'in. "Ayağında Kundura"nın yeniden liste başı olduğu 70'li yılların sonuna kadar adını anan ve mezarını arayan Allah'ın bir kulu çıkmadı koca ülkede; ne eseriyle şöhret olanlar ve ne de Tahir ile kan bağı bulunanlar.

Bir tek Selahattin Alpay ilgilendi büyük ustanın mezarıyla. Defalarca Zonguldak ve Yenice'ye gitti.

İyi ki 80'lerde yaşamadı Mıkım Tahir.

Televolelere malzeme olmadan, topuğundan kurşun lanmadan, kimseyi topuğundan vurdurmadan, çorap değiştirir gibi kadın değiştirmeden ve başkalarının eserlerine adını yazdırmadan onuruyla bir Mıkım Tahir geçti bu dün yadan.

TAMBURAM REBAP oldu

Tenorun tenoru...

Müzik literatüründe böyle bir deyim yok, biliyorum. Fakat, meramımı tam olarak anlatabilmek için mecburen kullanıyorum. Tenorun tenoru veya Urfa ağzıyla zil bir ses; tıpkı bir zamanlar sokaklarda çaldığı bekçi düdüğü gibi tiz, pürüzsüz ve yumuşak.

Kimbilir kaç yıl aynı mahallede yaşadığım ve çocuklarıyla aynı okulda okuduğum halde, 1957-58'e kadar varlığından haberim olmadı. Büyüklerimden adını duydum önce, sonra da sesinin güzel olduğunu.

Belki aramızdaki yaş farkından ve belki de adıyla birlikte anılan mesleği yüzünden olacak, Fırfırlı Kilise'nin Yeni Cami olarak hizmete girdiği günlere kadar hiç karşılaşmadığım gibi sesini de dinlemedim...

Bir cuma sabahı, şafağın daha sökmediği, horozların henüz ötmediği ve müezzinlerin minarelere çıkmadığı sa atlerde onun sesiyle uyandım. Çocuk yaşına rağmen;

Esselam ey eşref-i mahluk-ı yezdan esselam
Esselam ey nur-ı çeşm-i ehl-i İslam esselam
Esselam ey seyyid-i kevneyn fahr-ül mürselin
Esselam ey vakf-ı esrar-ı pinhan esselam

Mısralarını beynime ve ruhuma bir daha silinmemek üzere kazıyan bu içli, bu dik ve dik olduğu kadar da kadife gibi yumuşak sese aldirmazlık edemedim.

Sessizce kalktım yataktan; kimseyi uyandırmamaya dikkat ederek, kapıyı gıcırdatmadan araladığım gibi çardağın önündeki yazlığa çıktım. Bakışlarımı, ufkumu perdeleyen asma dallarının arasından, elli-altmış metre ötede dalga dalga yükselen sesin sahibine diktim.

Bu güzel sesin sahibini merak eden tek ben değildim. Bitişik komşumuz Ahmet, Mehmet, Salih ve İmam Melek kardeşler de damdaydı.

Diğer damlarda insanlar vardı şüphesiz.

Dedem gecenin bu saatinde yaşanan huzur iklimini bozmamak için mümkün olduğunca sessiz öksürerek; ben de burdayım, diyordu. Benden çok çok önce kalktığı belliydi. Abdesthaneden çıkmış, curunun önünde usul usul abdest alıyordu. Arada bir duruyor; bazan yürekten bir kelime-yi şahadet getiriyor bazan nefesini tutup kulak kesiliyor;

Esselam ey padişah-ı kişver-i din-i mübin
Esselam ey Ahmed-i Muhtar-ı zîşan esselam

*Esselam ey cilvegah-ı vahy ü ilham-ı Hüda
Esselam ey aşna-yı sırr-ı Kur'an esselam*

Beyitlerindeki derin manayı ruhuna sindirmeye çalışıyordu.

Abdestini tamamlayıp curunun başından kalktığında bakışlarını yazılığa çevirince göz göze geldik.

Abdest alıp aşağı inmemi ve babamı uyandırmamı söyledikten sonra;

"Bekçi Bako" diyerek merakımı giderdi.

O cuma ve ondan sonra gelen her cuma ve hem de senelerce bu sesle koştum camie. Ertesi günün Cuma olduğunu bu ses hatırlattı bana Perşembe gecelerinden. Hacı Abdi Efendi'nin:

*Ey gafil uyan var şeref-i şan gecelerde
Rahmet yağıyor aleme her an gecelerde*

Diye başlayan muhteşem gazelini ilk bu sestem duyup öğrendim.

*Uykuya dalıp Hazret-i Mevla'yı unutma
Ta ki olasın lutfuna şayan gecelerde*

Mısralarıyla bizi Cuma sabahları uykudan uyandıran bu ses oldu.

Çok geceler ve sabahlar bu sesin beynimize, ruhumuza ve bütün benliğimize nakşettiği;

*Biruh ikin enva'-ı nebatan-ı cemadat
Hallak'a hemen etmede şükran gecelerde*

Beytiyle el açıp şükür ettik Yüce Allah'a.

Farklı ve renkli bir kişiliği vardı; Baki Yurtsever'in veya nam-ı marufu ile Bekçi Bako'nun.

Bazan da hayli traji komik olaylara tanık olduk; Bekçi Bako'nun sela okuduğu Cuma sabahlarında. O'nun "ey gafil uyan" diye başlayan beyti tekrar tekrar okumasından alınan bir komşumuzun:

"Yeter oğlum yeter, uyandih eşte!. Boşu boşuna yırtma gendiyi, nefesiye yazığ" diye karşılık vermesine az gülmemiştik hani.

Ramazan boyunca müezzinlik, zakirlik ve kimi zaman imamlik yapmasına karşılık, Bayram namazından sonra, cumaları hariç tabi, camiye pek uğramazdı.

Yeni Yol'dan Tıfındıra çıkan sokağın girişinde açtığı bakkal dükkanında otururdu. Bu arada her Urfalı gibi ce naze, taziye ve süphaları kaçırmadığını söylememe bilmem gerek var mı...

*

Renkli bir kişiliği vardı; Baki Yurtsever'in veya nam-ı marufu ve meşhuru ile Bekçi Bako'nun.

O'nu bir kere de Alevi hemşehrilerimizin yaşadığı Kısas Köyü'nde dinledim.

Muharrem ayındaydık.

Tam emin değilim; ama, büyük ihtimalle Kerbela Vakası'nın sene-yi devriyesi olan 10 Muharrem gecesi idi.

Babamla birlikte Halil Efendi diye bildiğim bir aile dostumuzun misafiriydik. Ev sahibimiz akşam ile yatsı ezanı arası saatlerde, bizi başka bir eve götürmüştü. Geniş hayatlı

bir evdi ve kadını, erkeği, genci, yaşlısı ve çocuğuyla bütün köy oradaydı.

Hayatın üç tarafına halı ve hasırlar serilmişti.

Sokak kapısının karşısına gelen kısmına, kıymetli mi safirler için minder ve yastıklar koyulmuştu.

Niye buraya geldiğimizi, bütün köyün neden toplanmış olduğunu bilmiyordum.

Babamdan ve Halil Efendi'den başka tanıdığım kimse de yoktu. Olsa bile lüks lambaları ile aydınlatılan bu geniş alanda insanları seçmek mümkün değildi.

Kalabalığın uğultusundan ne sazların nağmelerini ne de türkü okuyanların sesini duyabiliyordum.

Kısa süre sonra sıkılmaya başladım.

Birkaç kere usulca babamın ceketini çekiştirerek;

“Uykum geldi, eve gidelim” dedimse de, din letemedim.

Tavşanın dağa küsmesi misali, babamın dizlerinin dibine oturup zamanın geçmesini beklemeye koyuldum sabırla.

Ne olduysa, tam bu küskünlük dakikalarında oldu.

Dik, pürüssüz ve kadife gibi yumuşak bir ses yük seliverdi avlunun baş köşesinden.

Öldürün beni, Ali-yi Mürteza'yam öldürün!

Öldürün beni, şehid-i Kerbelayam, öldürün!

Diye, zemheri soğuğu gibi insanın iliklerine kadar işleyen bir makamdan haykırıyordu Ehl-i Beyt aşkını. Kerbelanın kutlu şehitleri, Evlad-ı Resul'ün acısına ortak

ediyordu orada bulunanları.

Biraz önce gülen yüzler hüznün çizgileriyle doluyor, ışıldayan gözlerden yağmur misali çisil çisil yaşlar dökülüyordu. Kerbela'yı bütün hüznü ve acısı ile alıp Kısas'a taşıyordu. Öyle bir taşıyordu ki, Füzuli'den okuduğu beyitlerle bir anda nefesler tutuluyor ve sesler bıçak gibi kesiliyordu.

Bir ara sırtımı dayadığım dizlerin titrediğini hissettim Ne oluyor diye dönüp merakla baktığımda, babamın göz pınarlarından yanaklarına doğru sökün eden yaşları gördüm.

***Ya Rab bizi dur etme Evlad-ı Ali'den
Biz onların bendesiyiz kal-u beliden***

Bekçi Bako'nun adını duymadığım bir makamda ses lendirdiği bu mısralarının ne manaya geldiğini o yaşlarda anlamasam da, Sevgili Peygamber'imın iki gözü torunu Hz. Hüseyin'in acısını küçücük yüreğimde duyuyor, için için hıçkırarak ağlayanlara göz yaşlarımla katılıyordum.

*

Dediğim gibi farklı ve renkli bir kişiliği vardı; Baki Yurtsever'in veya nam-ı marufu ile Bekçi Bako'nun.

Adı üzerine bekçiydi bir zamanlar; bir müddet de Urfa Belediyesi'nde zabıta olarak görev yapmıştı.

Cuma selalarının hasbi müezzini, teravihle bayram namazlarının gönüllü zakiriydi.

Mevlidhan ve duahandı aynı zamanda. Kur'an-ı Kerim'in tamamına yakınına hıfzettiği söylenirdi. Urfa'nın usta mevlidhanlarından Nuri Hafız'dan mülhem tarzı ve tavrıyla benim diyen hafıza kök söktürürdü.

Renkli kişiliğini sanatına da birebir yansıtmıştı. Türküden gazele, hoyrattan uzun havaya Urfa musikisinin bütün formlarında eserler vermiş ve seslendirmişti.

Baki Yurtsever bir yönüyle Halk ozanıydı. Sazı yoktu ama, gönül sazını titreten bir olay karşısında can evinde ko pan fırtınayı doğaçlama olarak mısralara dökerdi. Onun yillardır dillerden düşmeyen; "Mezarımı yol üstüne kazsınlar" ve "Buradan bir atlı geçti" uzun havaları böyle bir duygu sağnağının sonucu olarak ortaya çıkmıştı.

*Aman mezarımı yol üstüne kazsınlar
Anam telkınımlı başucuma yazsınlar
Taman gelip geçen yolçular da
Burda bir garip ölmüş desinler.*

*Aman ne zor imiş ölüm ölüm
Getirin yetim yuvrularımı görüm.*

*Anam mezarımı derin edin.
Aman su serpin ey derin edin
Bu dünyada murat almadım
Taman ahretimi mamur edin.*

*Aman ne zor imiş ölüm ölüm
Getirin nazlı yarımı görüm.*

Bu ağıtta beni yakan, ezgisine ve sözlerine sinen mistik havaydı. Ölümdü, ayrılıktı ve halisane duygu ve du aydı. Daha doğrusu, ben böyle yorumluyordum.

Gerçek hikayesini, yıllar sonra Sevgili arkadaşım Mehmet Özbek'ten dinleyince hislerimin beni yanıltmadığını anladım.

Birecik Köprüsü inşaatında görevli bir mühendisin öldürüldüğünü hatırlayanlar vardır mutlaka.

Sevgili Özbek'in anlattığına göre, Bekçi Bako ününe ün katan ağrıtını, bu mühendisin cenaze töreni sırasında irticalen okumuş.

Daha doğrusu:

Söylenen, Bekçi Bako'ya böyle söylenmişti söyleceklerini...

NEMRUT'UN KIZI DEĞİL SOBANIN GAZI ÖLDÜRDÜ

Kazancı Bedih, Bedih Yoluğ ya da sevdiklerinin verdikleri sıfatla, Pir...

Gazelin büyük ustasını, ilk kez 1965 veya 66'nın Eylül'ünde, pazarı pazartesiye bağlayan gecelerden birinin son saatlerinde görmüştüm.

Henüz şafak sökmemiş, horozlar sabahı müjdeleme mişken; uçsuz bucaksız denizlerin uzak sahillerinden kopup gelen fırtınalar gibi gönül sazımın tellerini titretmişti. Sabahın serinliğinde içimi ısıtan kavruk sesini, dakikalarca dinlemiştim can kulağıyla.

Şimdi nasıldır ve ne haldedir kim bilir.. Epey oldu gidip görmeyeli.

1960'lı yıllarda Gölpınar yığma kerpiç taş karışımı

evleri ve köyü çepeçevre kuşatan bağları ile çölde bir vaha gibiydi.

Kimi seneler yaz aylarını ailece köyde geçirirdik.

Ben hafta sonlarında gidebilirdim ancak. Gün boyu çıplak ayakla dağda-bağda dolaşır; akşam karanlığı çöker çökmez toprak dama serilen yatağa uzanarak atardım yorgunluğumu. Ellerimi uzatınca dokunacakmışım gibi yakı nımda duran yıldızlara baka baka uykuya dalardım.

Üç-dört, bilemediniz beş saat uyuyamadan daha: hadi kalk, komutuyla yataktan fırlar; yüzümü buz gibi sarnıç suyuyla yıkayıp giyinir; arkasından sırtına üzüm dolu sepet lerin, sandıkların yüklendiği merkebi önüme kattığım gibi şehir yoluna düşerdim.

Yolculuğumun en güzel dakikaları, bağların arasında doğal sınır oluşturarak Urfa-Diyarbakır yoluna kadar uzanan bu daracık patikada geçerdi.

Yalnızsam ve sesimin duyulacağı mesafede sadece ben ve merkebim varsak; bir türkü tutturdum "Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar" diye ve nakarata geçmeden bir hoy rat patlatırdım kafa sesiyle.

Türküyü kendim gibi, kimseyi taklit etmeden ses lendirirdim. Ama sıra hoyrat okumaya gelince Hamza Şenses, Baki Yurtsever veya Mıkım Tahir oluverirdim birden.

*Yara sızlar
Ok değmiş yara sızlar
Yaralının halından
Ne bilsin yarasızlar*

O gece de öyle yapmıştım.

Merkebi önüme katmış, bir türkü tutturmuş ve arada bir de hoyrat okumuştum ayaklarım asfalta değinceye kadar. Akpınar'a yaklaştığımı ağaçların dalları arasında şar kılar söyleyerek esen sabah yelinin serinliğinden anlamıştım. Serin havadan değil ama, Çin kadar uzaklardan gelen bir sesle tüylerim diken diken olmuştu. Ve Çin kadar uzaklardan gelen bu sesi can gibi yakınımda, yanibaşımda hissetmiştim.

O güne kadar duymadığım bir ses, şairini bir türlü öğrenemediğim bir rübaiyi seslendiriyordu Hüseyini ma kamında.

*Bir perinin aşkına düştüm çok efgan eyledim.
Gamı aşkı çok zaman kalbimde pünhan eyledim.
İstemezdim aleme ifşa-i sevda eylemek;
Zaptı mümkün olmayan ahımla ilan eyledim.*

Büyülenmişim sanki.

Sırtımı yol kenarında bir ağaca dayamış, durmuşum. Merkebim beni beklememiş yoluna devam etmişti. Usta parmaklar sırayla cümbüşün ve kanunun tellerinde gezinirken kalkıp ağır ağır yürümeye başlamıştım farkında olmadan. Ben yürüdükçe sesler bana yaklaşmıştı.

Akpınar'ın küçük bir gölet oluşturduğu noktada durup bir süre daha dinlemiştim. Bu sesin sahibini yakından görüp tanımak isteği yüreğimin başına burgu burgu yerleşmişti.

Merkebim gideceği yolu ve duracağı yeri biliyordu

nasılsa. Kaybolmak gibi bir risk yoktu zaten o yılların Urfa'sında.

Merakım arttıkça artmıştı.

Ses çıkarmamaya dikkat ederek çalılıarın ve ağaçların arasından gölge gibi süzülerek sese doğru ilerlemiş; göletin karşı kıyısında iki silüet gözüme çarpınca durmuş, dikkatle bakmıştım.

Hemen hemen aynı yaşta iki insan; birinin dizlerinin üstünde kanun, öbürünün kucağında cümbüş. Ve önlerinde büyükçe bir sofraya. Tıpkı Bayburtlu Zihni'nin:

*Vardımki yurdundan ayak götürmüş.
Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı.
Camlar şikest olmuş, meyler dökülmüş.
Sakiler meclisten çekmiş ayağı.*

Mısralarında tasvir ettiği bir manzaraydı karşımda duran. Sofra darma dağınık, şişeler, kadehler devrilmiş, tepe taklak olmuştu. Belliki gecenin ilk saatlerinde kalabalık olan bir muhabbet meclisi, sakilerin ayak çekmesiyle iki aşık kalmıştı.

35-40 yaşlarında iki aşık, karşılıklı oturmuş hem çalıp hem söylemekle kalmıyorlar, gözlerinden ipil ipil yaşlar dökme dökme ağlıyorlardı o gecenin son saatlerinde. Ağlıyorlardı, bütün aşıklar gibi için için.

İki koca adam belki de gerçekten bir perinin aşkından ağlıyorlardı. Aylarca, yıllarca kalplerine gömdükleri aşkın acısıyla ağlıyorlardı belki. Kimsenin duymasını istemedikleri aşklarını, o gecenin sabahında bağırlarından kopup gelen

hüzünlü nağmelerle ve ahlarla duyurmak istiyorlardı cemi cümle mahlukata.

Kazancı Bedih...

Bedih Yoluğ ya da çevresindeki musikişinasların verdikleri sıfatla; Pir...

Beni büyüleyen sesin sahibinin kim olduğunu, üzüm sepetlerini toptancı haline indirdikten bir-iki saat kadar sonra amcamdan öğrenmiştim.

"Akpiyarda bağı var, Dalyanlardan cülhacı Halil ustayı hatırlarsın, onun oğlu... Evleri bizim eski mahalledeydi. Hekimdede'den bilmen lazım. O da benim gibi cülhacı, ama şimdi kazancılık yapıyor diye biliyorum. Bir ara belediyede çalışmıştı" demiş; sesinden çok cümbüşteki ustalığından söz etmişti Amcam.

Yaklaşık 30 yıl kadar sonra, o gece gördüklerimi anlatmak fırsatı buldum Bedih ustaya.

Ne evet dedi, ne hayır diyebilirdi.

Ağzımdan iradem dışında çıkan "aşık" sıfatının altında ezilmişti sanki. Başını öne eğdi, "Akpiyar'da bağımız vardı" diye mırıldandı sadece.

Daha sonraları, Meslek icabı birkaç kez; Urfa'da, Birecik'te ve İstanbul'da bir televizyon stüdyosunda bir ara da bulunduk.

Sazını dinledim defalarca.

Sesini dinledim defalarca.

Ve son olarak 1996'nın 14-15 Mayıs'ında Urfa-Birecik'

te Kelaynak Festivali'nde görüştük.

14 Mayıs gecesi ve neredeyse sabaha kadar, Fırat kenarında bir tesiste sıra gecesi geleneğini dramatize etmeye çalıştık birlikte.

Biz yaklaşık 25 kw ışığın altında ve kamera arkasında en güzel görüntüyü yakalamaya ve en net sesi kaydetmeye çalışırken, Bedih usta ve sıra arkadaşları:

*Fırat Kenarının ince dumanı,
Dağlara yayılır seher zamanı,
Ben o yardan kestim artık gümanı.*

Diye başladıkları meşk gecesini, Kani'den, Lütfi'den, Füzuli ve Abdi'den gazellerin arasına serpiştirdikleri en duygulu şehir türküleriyle süslediler.

Bedih Usta okuduğu gazel ve türkülerin dışında tek kelime etmedi o gece. Nuri Sesigüzel'in ısrarlı sorularına ise, "evet, hayır, yok, öyle, doğru" gibi kelimelerle cevap verdi sürekli. Belli ki konuşmayı pek sevmiyordu.

Program arasında yanına oturdum; halini ahvalini sormak, biraz dertleşmek için.

Marifet iltifata tabidir özdeyişinden hareketle, kısa cümlelerle duygularımı anlattığımda, kabahat işlemiş çocuklar gibi başını öne eğmesi, ateşte kızarmış demir basılmış gibi yüreğimi dağladı.

Tevazuun böylesi ve bu kadarı Bedih ustayı daha da büyüttü gözümde. Tanıdığım tek kliplik şarkıcı ve türkücüleri düşününce, daha bir saygı duydum. İstedğim bir eser olup

olmadığını sordu. Bir türkü ve bir gazel, dedim. Mukim Ta hir'in Araban makamında bestelediği Hacı Abdi Efendi'nin:

Hüsnün senin ey dilber-i nadide kamer mi?

Huri misin ey afeti can yoksa beşer mi?"

Nergis mi acep didelerin gül mü yanağın?

Peymane-i kudretmi lebin, şir u şeker mi?

Gördükçe seni tazelenir sanki hayatım;

Sensiz bana bu can-ı cihan zerre değer mi?

Gazelini okursa beni mutlu edeceğini söyledim.

"Başım gözüm üstüne hocam" dedi, başı gözü varolması Bedih Usta.

Çekimlere başlar başlamaz isteğimi yerine getirmekle kalmadı, yine çok sevdiğimi söylediğim:

Ben bir Yakup idim kendi halimde

Mısraı ile başlayan ilahiyi okudu sıra gecesini can landıran saz ve ses ustası arkadaşlarıyla.

15 Mayıs gecesi, Fırat kenarına kurulan sahnede göz yaşları içinde okuduğu, Türk şiirinin çağlayanı Fuzulî'nin:

Öyle sermestem ki idrak etmezem dünya nedir

Men kimem, saki olan kimdir, mey-i sehba nedir

Beyti ile başlayan gazeline, İstanbul'a dönünce arşiv görüntüleriyle nahif bir klip hazırlayıp gönderdim kendisine.

Ve zaman su gibi aktı.

Dakikalar, saatler, günler, haftalar, aylar ve yıllar

vefasız çıktılar her zaman olduğu gibi.

Her insana yaptıkları gibi, Bedih ustayı da hiç beklen medik bir zamanda ve şekilde yalnız bıraktılar.

*

19 Ocak 2004'te kara haberi geldi;

"Kazancı Bedih sizlere ömür" dedi telefonun öbür ucundaki ses. "Hanımıyla birlikte, katalitik sobanın gazından zehirlenmiş" diye ekledi.

O gece ekranlarda; Muhsun Kırmızıgül ile düet yaptığı; "Nemrudun kızı, yandırdı bizi" türküsünün klibini ıslak gözlerle izledikten sonra;

"Nemrudun kızı değil, sobanın gazı öldürdü"

Diye döküldü kelimeler dudaklarımın arasından.

Nemrudun kızı değil, katalitik sobanın gazı çakmıştı silleyi felek misali.

Silmişti kara yazısını. Ocağını söndürmüştü, bu nasıl devransa.

Ve dünya gözünde Kerbela'ya dönmüştü.

Kazancı Bedih'in ne zaman, nerede, kimden olduğundan ve kimin doğurduğundan söz etmeyi gereksiz buluyorum.

Bunlar her insanın hayat yolculuğunun başlangıcındaki basit kilometre taşları. Sıradan insanlarda olması gereken olmazsa olmazlar sadece. Sıradışı insanlar açısından, önemsenmeyecek sıradan nüfus ve aile bilgileri.

Her sıradışı insan gibi Kazancı Bedih'in de kim oldu ğundan çok ne oldu ğu ve ne yaptı ğı ilgilendiriyor beni. Bedih ustayı Pir makamına yükselten özgün değerlerle ilgiliyim ben.

Öncelikle ve özellikle, Bedih ustanın sesini ve tavrını sevdiğimi belirtmek isterim.

Divan edebiyatının ağıdalı diliyle söylenmiş mısraları zaman zaman yanlış telafuz etmiş olması, bu gerçe ği de ğiştirmez.

Son gazelhanın makamları çok iyi bilen bir usta oldu ğunun altına kalın bir çizgi çizmek boynumun borcu.

Sesinin rengi ve tınısı, sıra dışı ve pek rastlanır türden değildi.

Bir gazeli birkaç makamda okuyacak kadar müzik bilgisine sahipti.

Musikiyi mektebinde değil ama, usta çırak gelene ği çerçevesinde mahalın ustalarından öğrenen Kazancı Bedih, ud, tambur ve cümbüş çalmada da, en az gazelhanlığı kadar ustaydı.

Sanatında ve özel hayatında en büyük eksikliği ve talihsizliği mektep, medrese göremeyişi, her alanda eğitimsizliği olmuştu.

Okuma-yazmayı askerde öğrenen Bedih usta; gazellerin sözlerini dinleyerek ezberler, dolayısıyla dinledi ği kişilerin eksik ve yanlışlarını aynen tekrarlamak durumunda kalırdı.

Osmanlıca'yı ve aruzu bilmemesi, Füzuli ve Nabi gibi Divan Edebiyatı'nın usta şairlerinin mısralarını okurken, telafuz ve vurguda yanlışlara düşmesine neden olmuştur.

Ne var ki az konuşan, mütevazî kişiliği ile 70'in den sonra da olsa, milyonların gönlünde taht kurdu. O'nu anarken anlamak gerektiğine inanıyorum. Başarısının büyüklüğü ancak bu şekilde kabul ve takdir edilebilir.

ÖKSÜZ OĞLAN DERKİ

“Nuri Amca’yı yazmıyacak mısın” diye sordu Editörüm Ertuğrul Aziz Duru. Duymazdan geldim; o anda ne cevap vereceğimi bilemiyordum.

Çünkü: Sazımız-Avazımız’da 20. yüzyılda sesleri kadar besteci ve derleyici yanlarıyla da Türk Halk Müziğine emek vererek ülke çapında ün yapan isimlerden Hakk’ın rahmetine kavuşmuş üç ustayı -Mıkım Tahir, Bekçi Bakır ve Kazancı Bedih’i- dilimin döndüğü ve bilgimin yettiği kadarıyla anlatıp anmaya çalışacaktım.

Sazımız-avazımız, şüphesiz bu üç isimden ibaret değildi.

Bu ustalar gibi yıllar önce ahirete göçen Hamza Şenses’, Cemil Cankat ve Mehmet Ataç’ı görmezden gelemezdim. Kırk yıllık dostum Bedirhan Kırmızı’yı okul

arkadaşım Mehmet Özbek ile Abdullah Balak hocayı yok sayamazdım. Ve tabi ki 60'lı yılların zor şartlarında türkülerimizi İstanbul seçkinlerine dinleten -üstelik üç yıl kadar da program ortaklığı yaptığım- Nuri Sesigüzel'i görmezden gelemezdim.

Yukarıdaki satırları monitörden okuttum sevgili editörüme. İkna oldu mu, olmadı mı bilemiyorum ama, so rusunu bir daha tekrarlamadı. Sesimiz-avazımız'ı bu cümleyle noktalamıştım düşünürken aynı soruyu bu kez kızım Gülce sordu:

"Nuri Amca'yı yazmıyacak mısın baba?" diye.

Nuri amca demekle kimi kastettiğini anladığım halde, anlamazdan geldim.

"Hangi Nuri amca'yı kızım" diye sorusunu bir soruyla geçiştirmeye çalıştım.

Gülce öyle kolay kolay pes edenlerden değildir.

"Kaç tane Nuri amca var tanıdığımız baba, tabiki Nuri Sesigüzel'i" diye karşılık verdi bütün kelimelerin altını çize çize.

"Nuri Sesigüzel'i mi? Neyini yazayım kızım.. hem yazılacak ve anlatılacak nesi varki" diyerek yan çizmeye çalıştımsa da olmadı. Hücuma geçerek tezini savunmayı denedi Gülce.

"Yapma baba, dedi. Urfalıların yüzde 99'unun Fırat'ın ötesine geçmeye cesaret edemediği yıllarda Urfa'nın sesini Nuri amca duyurdu dünyaya.. daha napsın istiyorsun"

Ertuğrul Aziz de Gülce de haklıydı. Sesigüzel'le ilgili anlatacak çok şey vardı dağarcığımda.

1994 Eylül'ünden 1997 Haziran'ına kadar yüz civa rında program yapmıştık birlikte. Yüzlerce sanatçıyı birlikte konuk etmiştik Sıra Gecesi'ne. Başta Gaziantep, Urfa, Diyar bakır, Adıyaman, Malatya olmak üzere birçok şehire birlikte götürmüştük Sıra Gecesi ekibimizi.

Aynı sofrada bulunmuştuk.

Aynı otel odasını paylaşmıştık

Ve aynı arabada yolculuk etmiştik...

Amma ve lakin...

En önemsiz konuda, yanyana gelen dört haneli bir rakamın birler basamağındaki bir sayıda bile anlayamamıştık Nuri Sesigüzel'le.

Sıra Gecesi programının hazırlıklarına başladığımız Eylül-1994'te ben, 1945 doğumlu olduğuma göre 49 ya şındaydım. Avukatı Şevket Küçük, Nuri Sesigüzel'in ehliyetinin doğum tarihi hanesinde 1940 yazdığını söylüyordu ki, bu hesaba göre 54'ündeydi.

Üç senelik program ortaklığımız bittiğinde, Yaşar Duru 52 yaşını tüketirken, Sesigüzel 54'te kalmıştı. 1940 olan tashihli doğum tarihi her nasıl olmuşsa, 1943 olmuştu.

Şaka bir yana; yaşını küçültse de büyültse de, benim gözümde Nuri Sesigüzel bu ülkede kendisiyle aynı kulvarda koşan çok az insanın başardığını, çok daha zor şartlarda başarabilmiştir. Urfa'nın Birecik İlçesi'ndeki kendir atöl

yesinden çıkıp İstanbul'un en lüks gazinolarında assolist olarak sahne almak, öyle her babayiğidin harcı değildir.

Üstelik o yıllarda önünde kendisi kadar ünlü örnek bir hemşehrîsi de yoktur sahne ve sinema dünyasında. At tığı her adımı, vurduğu her tokatı ve çıktığı her kadını haber yapan televizyon, gazete ve radyo da mevcut değildir o dönemde.

Daha açık bir ifadeyle söylemek gerekirse; kendisinin tahtına kurulanlar gibi medya rüzgarıyla yelkenlerini doldurup şöhret sahiline ulaşmamıştır Sesigüzel.

Kürek çekmiştir, koşmuştur, yorulmuştur, alın teri dökmüştür.

Ve bileğinin hakkıyla gelmiştir gelebildiği yere.

Sanat dünyasında, merhum Kemal Sunal ve Cüneyt Arkın kadar olmasa da, cimriliği ile ün salan Nuri Sesigüzel'in bu tarafını hoşgörmek ve anlamak gerekir. O bugün bir gecede yüzbinlerce doları kumar masasında bırakan şöhretler gibi kolay kazanmamıştır hayatını. Doğum tarihi, nüfus cüzdanına 1943 olarak yazılsa da, İkinci Dünya Savaşı'nın yokluk, yoksulluk ve karne günlerini yaşamıştır. Eminim benim ve yaşlılarım gibi çok zaman katıksız ekmek kırıntıları ile doymuştur çocuk midesinin açlığını.

Anlatacaklarım bundan ibaret değildir elbet.

Sesigüzel'le ilgili bir belgesel hazırlamayı çok isterim. Şayet bir gün kısmet olursa, yazmadıklarımı bu belgeselde anlatırım.

BİRKAÇ HAS ADAM

ADAM OLMAK ZOR ZENAAT

Bazı sıfatları mirasyedi edasıyla cömertçe kullanırız. Nasıl olsa bedava, para verip almadık ya, önümüze gelene dağıtırız sebil gibi. Bazan sırf işimiz görülsün, gemimiz yürüsün veya yalakalık olsun diye sarar sarmalar takdim ederiz bizden güçlülere. Bazan da görünüşe aldanarak, halisane niyetlerle nişan diye takarız.

İnsan sıfatı yetmezmiş gibi adam, büyük adam deriz; üç imzalı bir kararnameyle başımıza getirilen idareciye.

Elinde sopası, belinde silahı var diye mahalle bekçisini veya jandarma çavuşunu mühim adamlar arasına oturturuz. Her isteğimize, "başım üstüne" deyip sonra yine bildiğini okuyan vekilimiz hoş adamdır bize göre. İnsani ve kanuni haklarımızı bir lütufmuş gibi takdim edenleri baba adam biliriz.

Kanımızı emen tefeciyi borç verirken fazla zorluk çıkarmadığı için has adam yaparız. Başkalarının hakkını üç kuruş rüşvet karşılığı emrimize amade kılan insan kılıklı mahluklarsa haza adamdır gözümüzde.

Oysa, adam olmak zor zenaattir...

Adam gibi yaşamak, adam gibi ölmek ve adam diye anılmak, öyle her babayiğidin harcı değildir.

Ömür denilen; altından kızgın lavların aktığı kıldan ince, kılıçtan keskince ve ömürden uzunca köprüden, kimseye yaslanmadan, önünden gidenleri ve arkasından gelenleri düşürmeden geçebilmektir adam olmak.

Adam olmak; yer kürenin merkezinden akıl, sabır, sebat, tevekkül ve dikkatle Everest'in zirvesine tırmanmaktır.

Kimliğini ve kişiliğini yitirmeden başarıyı hazmede bilmek ve çıktığı zirvede dik durabilmek ve öylece kala bilmektir. Kendine güvenmektir adam olmak; yol arkadaşlarına güvenerek onların güvenlerini kazanabilmektir.

Zor zenaattir adam olmak.

Mektebi, medresesi, kursu, dersi, derşhanesi yoktur bu zenaatin. Okuyup yazarak, mürekkep yalayıp onlarca diploma, sertifika veya ad, san ve ünvan alarak da adam olunmaz. İnsanın mayasında yoksa, usta çırak geleneği ya da bir başka yöntemle de öğrenilemez öyle kolay kolay.

Makam-mansıp da yetmez. İnsanoğlunun erişebi leceği bu en üst makama. Devletin tepesine, orasına, burasına, şurasına veya adam gibi adamlara has makam

ve mevkilere oturmak ve oturtulmakla da adam olunmaz. Binlerce kişiye yetecek servete sahip olmak da kafi gelmez adam diye bilinmek için. Atların yerine eşeklerin bağlandığı çok olmuştur çünkü.

Adam olmak, zor zenaattir.

Sadece adının önüne eklenen sifata hürmeten adam yerine konmakla adam olmak aynı şey değildir .

Ölçüleri ve ilkeleri vardır, adam olmanın.

İlk insandan bugüne, deneyimlerle oluşmuş, çoğu yazıya dökülmemiş koşulları vardır ve ilk koşulu da, önce insan olmaktır.

İnsan, eski Yunanın filozoflarına göre ve en basit tarifile, "düşünen hayvandır". Sonradan gelenler bu tanıma, bir de "konuşan, düşündüğünü söyleyen" niteliklerini eklerler.

İranlı düşünür Ali Şeriatî daha da geniş tutar insan tanımını. Düşünen, düşündüklerini söyleyen, konuşan ve düşünceleri çoğunluğa aykırı gelse de söylemeyi, karşı koymayı, direnmeyi, gerektiğin de baş kaldırmayı da insan olmanın olmazsa olmazları arasında sayar. İslam tarihinin altın çağından ilginç örneklerle destekler bu tezini.

Bunlardan en ilginç, Hz. Ömer'in halife sıfatı ile ilk cuma namazını kıldırıldığı gün yaşanır. Dört halife arasında adaleti ve asabiyeti ile öne çıkan Hz. Ömer kendisine biat eden cemaate:

"Halife olarak Allah'ın, Kur'an'ın ve Resulün yolundan

saparsam ne yaparsınız" diye sorar. Önce kınından çıkarılan bir kılıcın şakırtısı yankılanır Mescid-i Nebevi'de. Sonra gür bir ses yükselir arka saflardan:

"Seni kılıçlarımızla düzeltiriz ya Ömer!.."

Günümüzde olduğu gibi, "Sen Halifesin, en iyi yi, en doğruyu, en güzeli sen bilir, sen söyler ve sen yaparsın" diyen çıkmaz. Bilirler ki "mükemmeliyet yalnız ve ancak Allah'a mahsustur". Aksini düşünmek ve söylemek dolaylı olarak Allah'a şirk koşmaktır.

Halife Ömer, aldığı bu veciz cevap karşısında göz yaşlarını tutamaz. Ellerini açar:

"Allahım şükürler olsun sana ki, beni kılıçları ile düzelterek bir ümmete emiri ettin" diye dua eder.

Ali Şeriatî, Halife Muaviye'yi sarayında tenkit eden, yanlışlarını yüzüne söyleyen Ebu Zer Giffari'yi sahabe içinde farklı yere oturtur. İnanç ve fikirlerini muhatabının makamına-mansıbına bakmadan dosdoğru söyleyen bu büyük insanı "adam gibi adam değil, adamdır Ebu Zer Giffari" diye yad eder.

Adam olmak zor zenaattir.

Büyük, mühim, hoş, iyi, baba, has, güzel nedir; nedir bunların ölçüsü, hiç mi hiç düşünmeyiz. Kabul edelim ki, sapı samandan, toprağı buğdaydan, hamı olgunundan ayırmada gösterdiğimiz hassasiyeti, insanlara makam mansıp verirken nedense göstermeyiz.

Belki insan olmamızın gereğidir. Bu sıfatlar bize yakış

tırıldığında hoşumuza gittiği içindir belki de, kim bilir. Görünüşe aldanma diye diye, bir ömür boyu hemen hepimiz görünüşe aldandık. Şapla şekerini aynı kefedede tarttık; tıpkı bizden öncekilerin yaptıkları gibi. İki ucu birbirinden ayıran incecik çizgiyi görmedik, göremedik.

İnsanları yargımlarken; İlahi hakikatı "dünya yuvarlaktır" diyerek haykıran Galileo'nin "deli" olduğuna hükmedip diri diri yakılarak öldürülmesine karar veren engizisyon hakimlerinden pek farklı davranmadık. Güpe gündüz elinde kandil, "insan arıyorum, insan" diye bağırarak sokaklarda dolaşan Sinoplu Diogenes'i taşıyan Atinalılar gibi olduk çok zaman.

*Hikmet-i dünya vü mafiha bilen arif değil
Arif oldur bilmeye dünya vü mafiha nedir*

Diyen Füzuli'yi doğru anlamak ve anlatmak için kafa patlattık, ama O'nun;

*Öyle sermestem ki idrak etmezem dünya nedir
Ben kimem, saki olan kimdir, mey i sahba nedir*

Mısralarıyla tavsif ettiği halleri yaşayan; "canandan dili şeyda için kam" isteyip, "kam-ı dili şeyda nedir" bilmeyen aşıkını küçümsedik, horladık, taşladık ve dışladık.

Hatıralarını ve adlarını rahmetle yad edeceğimiz insanlar; zamane insanının değer ölçülerine ve insanlık anlayışlarına göre has adamdan sayılmayabilirler. Çünkü:

Onlar varlıklarını bir takım dünyevi makam, mevki ve mansıblarla duyurmadılar. Hiçbiri kartvizitine bakan, başkan, mebus, müdür, tüccar, hacı, hoca, sanayici, işadamı, yazar, sanatçı, ağa, bey ve paşa gibi ünvanlar yazdırmadı.

Hatta bir kartvizitleri bile olmadı. Tepeden inme atanmışlar dan veya kendi ellerimizle tepemize çıkardığımız seçilmişler den değildi hiçbiri.

Köyleri, kentleri, hanları, hamamları da yoktu; çoğunun başını sokacak bir evi dahi olmadı dar-ü dünyada. Resimleri gazetelere basılmadı; serüvenleri kitaplara, dergilere, filmlere ve dizilere konu edilmedi hiçbirinin. Televizyon ekranlarında arz-ı endam etmedi hiçbiri, televolelere çıkma dılar. Posterleri, afişleri duvarlara asılmadı. Adları mahkeme zabıtlarına geçmedi; vurguncular, soyguncular listesine yazılmadılar, aile fotoğraflarında yer almadılar.

1900'lü yılların Urfasında, sessiz sedasız sıradan insanlar olarak dünyaya geldiler; kendi küçük dünyalarında sessizce yaşadılar küçük hayatlarını ve vakit saat tamam olduğunda da geldikleri gibi sessizce çekip gittiler aramızdan. Arkalarından ne mal bıraktılar, ne mülk. Bir mezar taşı bula mayanlar bile çıktı aralarından.

Kimi gece gündüz, gün 24 saat sarhoş dolaştı cadelerde sokaklarda. Kimi çöplüklerde kağıt topladı; merde ve namerde muhtaç olmamak için. Kimi ömrünü ülkesinin, şehrinin ve hemşehrisinin dertlerine çare bulmaya harcadı.

Uzun lafın kisası; hepsi sade, sıradan insanlardı, so kaktaki vatandaşlardı.

Gerçekte has adamlardı...

URFALI DIOGENES

Bilim, zenginlik ve şöhret gibi şeylerin sahte iyilikler olduğunu söylerdi Büyük İskender'in büyük hocası Sinoplu Diogenes ve faziletin en yüce iyilik olduğuna inanırdı. Güpe gündüz elinde bir kandille, "insan arıyorum, insan" diye haykırarak Atina sokaklarında dolaşacak kadar has adamdı.

Dört mevsim yalınayak dolaşır, mabedlerin revakları altında uyur ve bir fıçıda yaşardı.

Üstünde avret yerlerini örten üç arşın bezden başka bir şey taşımazdı.

Büyük bilgenin bu halini görenler, O'na deli gözüyle bakar ve adından çok "deli" sıfatıyla anarlardı.

Urfalı Diogenes'e de deli gözüyle baktılar ve hep cirkin, aşağılayıcı yakıştırmalarla andılar adını. Halbuki

o, Sinoplu Diogenes gibi köle değildi; soylu ve zengin bir aileden geliyordu. Iskender'in hocası kadar olmasa da, tahsil terbiye görmüştü; okumuşluğu yazmışlığı vardı.

Tarihi bir taş evde yaşar; arkadaşlarının ve rakiplerinin hemen hepsinden daha şık, daha temiz ve daha kaliteli elbiseler giyer; fötr şapkasını yaz-kış başından eksik etmezdi.

Arkadaşlarından ve rakiplerinden farkı; ülkesini, insanını, şehri ve hemşehrisini herkesten çok tanır ve hepsinden çok severdi.

Kahve köşelerinde pineklemez; yalan vaatlerle insanları peşinden sürüklemek yerine, projeler üretirdi.

Sahib-i selahiyet olanlar bakanlık kapılarında memur tayini peşinde koştururlarken; Urfalı Diogenes susuzluktan kuruyan dudakları ıslatacak bir damla su arardı.

"Gap'ı gaptırmam" diyenlerin lisede okudukları yıllar da, Fırat'ı Harran ile buluşturmanın planlarını yapardı o....

Yaşlıların ve yaşdaşlarının Beyzo Mustafa'sıydı.

Genel veya yerel bütün seçimlerin değişmez bağımsız adayıydı.

Adı; Mustafa'ydı, soyadı: Bozcan...

Ve kim ne derse desin, has adamdı.

*

Son Süleyman'ı siyaset sahnesinin yıldızı yapan 1965 Genel Seçimleri'nde de adaydı. Aileden kalma servetin son kırıntıları ile bağımsız aday olduğunu duyuran el ilanını

bastırılmış; rengi atmış lacivert takım elbisesini giymiş, şekli bozulmuş fötr şapkasını kafasına geçirmiş; o kasaba senin, bu köy benim diyerek yollara düşmüştü yine.

*

Birkaç aydır görev yaptığım Akçakale de yolunun üstündeydi. Öğlen saatlerinde ilçeye gelmiş, şehrin tek caddesinde karşılaştığı herkesle selamlaşarak İstasyon'a kadar inmiş ve bir yorgunluk çayı içmek üzere Mıççe'nin çayhanesinde mola vermişti.

Çayhaneye ayak bastığımda, haymanın altında bir köşe masaya oturmuş; etrafını çeviren beleşçilere çay ismarlıyordu.

Selamıma, nazik bir şekilde hafif doğrularak karşılık verdi. Masasına buyur etti. Teşekkür ederek en uzak köşeye geçtim.

Olacakları biliyordum.

Ve yaşanacak çirkinliklere ortak olmak istemiyordum.

Tahminimde yanılmadım.

Boş bardaklar toplanır toplanmaz, etrafındakiler güçlü bir alkışla, iki kolundan tutup sandalyenin üzerine çıkardılar Mustafa emmelerini.

"Konuş babo, konuş" dediler. Ancak, merhum Bozcan:

"Kıymetli Akçakaleliler" der demez dilleriyle Akça kale'lilere özgü "zart"ları peşpeşe çekmeye başladılar. İyi vatandaş rolüne soyunan çetenin elebaşı Bider'in oğlu

Ahme, ellerini iki yana açarak:

“Hüsün yav!. Ayıptır, Mustafa emmi misafirimızdır” diyerek sözüm ona gürültüyü yatıştırdı.

Bozcan:

“Muhterem Hemşerilerim” diye ağzını açtığı anda ilk “zart”ı çeken Biderin oğlu Ahme denilen iyi aile çocuğu oldu. Zartlar, zurtlar ve alkış seslerine gelenlerle kalabalık büyüdü...

Işın garibi dönemin Akçakale Belediye Başkanı Mustafa Azmi Ertuğrul, İlçe Kaymakamı İbrahim Öğretmen, İlk Öğretim Müdürü İslam Acar, bütün daire müdür ve memurları ile diğer bütün zevatı muhteremin yanında yaşıyordu bu kepezelikler..

Sergilenen bu rezilliklere Allah’ın bir kulu çıkıp engel olmadığı gibi, büyük bir keyifle şen kakhahalar atarak çanak tutuyorlardı adeta.

Tek tepki veren Avukat Hüseyin Kürkçügil oldu.

“Ayıptır yav” diye avazı çıktığı kadar bağırıp dostu ve arkadaşı Mustafa Bozcan’ın yanına oturarak etrafındakileri çil yavrusu gibi dağıttı.

Sonra da beni davet etti masalarına.

Mıçe’nin kahvesinden birlikte kalktık. Minibüs yazıhanesine kadar yanında gidip kendisini korumaya çalıştık çirkinliklerden. Koriyabildik mi diye sorarsanız, cevabım elbette ki “hayır” olacaktır. Sadece yolboyu sıralanan dükkan sahiplerinden çocukları öğrencim olanlar, bana saygıla

rından değil, daha çok çocuklarının notları düşündüklerinden, diğerlerine katılmadılar. O kadar...

Ahmet Singan'ın dükkanının önünden geçerken, nereden aklıma geldiyse, Hüseyin Kürkçigil'e:

"Bundan böyle Akçakale'de gündüz gözüyle de fener yakıp dolaşmak lazım" dedim.

Diogenes'i bilen bir insan olarak, tabiki "neden" diye sormadı yol arkadaşım. Haklı olduğumu başıyla tasdik etmekle yetindi.

Birkaç saat sonra, son minibüse bindirdik Mustafa Bozcan'ı. Yolcularken; olanlardan duyduğumuz üzüntüyü ifade ederek gönlünü almaya çalıştık bu has adamın. Uzun süre tek kelime konuşmadan bizi dinledi. Minibüsün hareket edeceği sırada camı aralayıp, yalnız ikimizin duyacağı sesle:

"Eşşeğe binen o....ğuna katlanır hoca, sıhna canıyı, cahilliklerindendir yaptıkları" dedi ve anlayana bu kadar yeter dercesine camı kapattı.

Bu Mustafa Bozcan'ı Akçakale'de ilk ve son görüşüm oldu.

*

Öyle sanıyorum ki 1946'dan 80'lere kadar yapılan her seçimin değişmeyen tek bağımsız adaydı

Milletvekilliği, belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği ve hatta belki de muhtarlık diye bir ayırım yapmadan, seçilme şartlarını taşıdığı her hizmete talip olur, seçim kararını duyar duymaz gerekli belgeleri hazırlayarak

ilgili seçim kurulu başkanlığına meracaat ederdi.

Diyebilirim ki seçimle işbaşına gelen bütün Urfa Belediye Başkanları'nın değişmez tek rakibiydi.

*

Bir seçim propagandası sırasında; susuzluktan kırılan Urfa'nın bu asırlık meselesini; Halilürrahman'ın suyunu ka lenin üzerine yapılacak bir havuza çıkarıp, oradan şebekeye vererek çözeceğini söylediğini anlatırlar.

Bu bir tekliftir ve kabul etmek gerekir ki, o günün şartlarına göre en ekonomik, en doğru ve en akılcı olandır.

Ama, "insanın adı çıkacağına canı çıksın" diye boşuna denmemiş.

Mustafa Bozcan bunu söylemişse, doğru da olsa, ekonomik de olsa, akılcı da olsa; üzerinde fazla düşünmeden "deli saçması" hükmü vurulabilir.

Öyle de yaparlar zaten.

Kendisini espritüel sanan zeki fakat densiz bir hemşehrimiz kalabalığın arasından sesini yükselterek;

"Balıkları ne yapacaksın Mustafa emmi" diye bağırır avazı çıktığı kadar.

Mustafa Emmi, zekaca soruyu sorandan fersah fersah ilerdedir. Lafın altında kalmaz;

"Balıkları da sen münasip bir yerine sokarsın artık" diyerek hakedilen cevabı aynı üslupla ve ziyadesiyle verir muhattabına.

Dedim ya; sahib-i selahiyet olanlar bakanlık kapılarının da memur tayini peşinde koştururlarken; O, susuzluktan kuruyan dudakları ıslatacak bir damla su arardı.

Gap'ı gaptırmam diyenlerin ekmeğe "mama" dedikleri yıllarda, Fırat'ı Harran ile buluşturmanın planlarını yapıp, yolu Urfa'ya düşen devlet ricaline bıkip usanmadan, anlatır.. anlatır.. anlatırdı Mustafa Bozcan rahmetli..

Ben bunlardan birine tanık olabildim ancak.

Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay Urfa'da idi.

Adamın pek ilgileneceğinden değil, adet yerini bulsun diye, Halk Eğitim Merkezi salonunda Urfa'nın meselelerini konu alan resmi bir toplantı düzenlenmişti.

Program belliydi.

Eğer Mustafa Bozcan denilen deli koltuğunun altında bir tomar kağıtla salona girip "Fırat, Harran, Su" üçlemesiyle gündemi değiştirmeseydi, çok yararlı(!) bir toplantı yapılmış olacaktı.

Ama olmadı; Mustafa Bozcan girdi salona koltuğunun altında bir tomar kağıtla.

Her zaman ve her yerde Ankara'nın düdüğünü çalması gereken Valimiz, pembe bir tablo çizerek "saye-i devletlilerinizde şehrimizin hiçbir sıkıntısı yoktur" diyecekti.

Üç kelimeyi bir araya getirmekten aciz Belediye Başkanımız Mustafa Kılıç, pot kırmamak için "valimiz varken bana söz düşmez, o herşeyi söyledi diye" diye dokuz kelimedenden ibaret veciz ve tarihi bir konuşma yapacaktı.;

Diğer daire müdürleri çantalarında getirdikleri dosyaları masanın üstüne koyacak, söz sırası kendilerine geldiğinde idareyi kelimelerle edeceklere...

Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü de güya not alıyormuş gibi yapacak, önündeki kağıda birşeyler karalayacak ve böylece vakit dolmuş olacaktır.

Toplantının sonunda Cumhurbaşkanı Sunay Paşa da, şehrimizde bulunmaktan duyduğu bahtiyarlığı bir kere daha teyiden tekrarlayıp, meseleleri not aldıklarını ve takipçisi olacaklarını söyleyerek orada bulunanların ağzına bir parmak Anzer balı çalacaktır.

Böylece alanın da satanın da razı olduğu gül gibi bir toplantı yapılmış olacaktır.

Ama olmadı.

Mustafa Bozcan, hiç beklenmedik bir anda çıkageldi. Tıpkı 1956'nın 11 Nisan'ında Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başvekil Adnan Menderes ile diğer büyüklerimizin şerefi ne Belediye Gazinosu'nda verilen yemeğe geldiği gibi.

O günü yaşayan tanıklarından Memduh Vecdi Timur, gördüklerini şöyle anlatıyor;

"Yemeğin tam orta yerinde kapıdan bir ses duyuldu. Sesin sahibi o güne kadar herkesin biraz müstehzi ifadelerle baktığı, söylediği çok anlamlı ve fikir ağırlıklı sözünün manasını topluma anlatamamış olan rahmetli Mustafa Bozcan'dı.

Tok sesiyle:

“Hoş geldiyiz, sefalar getirdiyiz, sağolasız, bizi Birecik azabından kurtardiyiz. Celal Beg, Ednan Beg sizlere söyliyem, bu yaptığımız köprü de az bir hizmet değil. Fakat size ne ya kışır bilirmisiz? Size şu fakirliğimizin de sebebi olan nazlı Fırat ile boynu bükük Harran’ın izdivaç merasimini yapmak yakışır. İşte toyumuz, büyük düğünümüz o zaman olacak, sizleri o nikah törenine bekliyğ”

Mustafa Bozcan’ın her Urfalı gibi ben de politika ha yatım içindeki renkli şahsiyeti ile -ve bugün büyük ruhundan özürler dileyerek- tanıyordum. O günkü biz akli evellerin onu anlaması ve tanınması zaten imkansızdı.

Çünkü O, bir deha idi.

Yemekteki herkes gibi ben de şaşakalmıştım.

Polisler, hemen duruma müdahale ettiler; rahmetli Bozcan’ı karga tulumba dışarıya atmaya çalıştılar. Adnan Menderes yerinden polislere işaret ederek;

“Bırakın Mustafa beyi, gelsinler benim yanıma”

Salonda çıt yoktu.

Herkes işin sonu nereye varacak derken Mustafa Bozcan ilerledi, gitti önce Cumhurbaşkanı Bayar’ın elini öptü. Sonra Menderes’in elini tutarken, Menderes O’nun boynuna sarıldı ve yanına oturttu; bir müddet sohbet ettiler.

Mustafa Bozcan yüzündeki o rahat ve bilge kişilerin ifadesi ile ayağa kalktı. İlk sözlerinin bir bölümünü tekrar etti.

“Adnan beg!.. Adnan beg!.. Sizlere büyük düğünler

yakıştır. İnşallah büyük Allah kısa zamanda Fırat ile Harran'ın düğününü nasip eder.

Yıllar yılları takip etti.

O gün ilk güzel tohumu rahmetli Mustafa Bozcan tarafından atılan ve başta benim gibi üniversite mezunlarının hayal bile edemediği büyük düğün, GAP olarak ekonomik ve sosyal hayatımızdaki yerini aldı.

*

Mustafa Bozcan işte böyle has adamdı.

Mustafa Bozcan adını, beton yığınları arasında kaybolmuş bir parkta, caddede veya sokakta değil, GAP'la ilgili bir tesiste ölümsüzleştirmek gerekiyor.

Çünkü; Mustafa Bozcan bunu hak etti.

SEN HiÇ AŞIK oldUN MU?

Tanıyan herkes gibi, "hestave" diye bilirdim rahmetliyi. Oysa; dur durak tanımayan bu adamın adı, Mehmet Durak'tı. Soyadı da, Şerbetçi.

Mehmet Durak Şerbetçi...

Gerçek adını ölüm haberini aldığı gün öğrendim. Gönlünden kaynayıp gözlerinden fıskıran sevgi pınarını seneler sonra farkettim.

O'nu 1950'li yıllardan birinde; bir yaz gecesinin gün düzle buluşacağı saatlerde tanıdım. Gülümseyişiyle güzelleşen çehresini, o sıcak Urfa sabahının ilk ışıklarının aydınlığında gördüm.

Şimdi, yani kırkbeş yıl sonra; herhalde o yıllarda yaz geceleri şimdilere göre daha uzundu, diyelim geliyor ama,

bunun mümkün olamayacağını düşünerek, aklımdan geçir diklerime içten içe gülüyorum.

Yaz geceleri, 90'lı yıllarda olduğu gibi, 50'lerde de kısaydı; kaşla göz arası akıp giderdi karanlık saatler. Şimdi olduğu gibi gece ile gündüzün dönüşümü; bugünlerden farksızdı tabii. Farklılık; "gün battı, Türk yattı" deyimindeki hikmette gizliydi...

Köy yerinde, karanlıkta oturacak halimiz yoktu elbet. Büyüklerimiz yatsıyı kılar kılmaz yataklara uzanır ve uzanır uzanmaz da, birazda günün yorgunluğunun etkisiyle, derin uykuya geçerdik. Taş gibi düştüğümüz yataktan, beş saatlik deliksiz ve rüyasız uykunun ardından ve şafak sökmeden dipdiri kalkardık.

Koca bir yaz, ilk güz yağmuru toprağa düşünceye kadar böyle geçirdi. Geçip giden yıllara yanmanın yararı yok ama, anmadan da yanmadan da edemiyor insan. Güzel yıllardı doğrusu. Benim için hoş bir zaman dilimiydi.

Bu duygu, şimdiler de aynı hoşluğun olmayacağını delili değil... İnsanın vuslatsız bir hasretle geriye bakışı sa dece...Nostalji dedikleri şey bu galiba; acı fakat güzel. Ve güzelliği, bu yürek yakan acılıkta gizli.

Uykumun son dakikalarına doğru, rahmetli dedemin bağevine en uzak köşeden yalım yalım yankılanan boğuk avazıyla uyanırdım. Gırtlaktan gelen kavruk sesiyle bir ilahi okurdu:

*Ben melamet hırkasın, kendim giydim yenime
Ar-u namus şişesini, daşa çaldım kime ne*

*Kah çıkarım gökyüzüne seyrederim alemi
Kah inerim yeryüzüne, seyreder alem beni.*

İlk dört mısrayı bitirinceye kadar yataktan çıkmış, eli mi yüzümü sarnıçtan çektiğim buz gibi su ile bir güzel yı kamış olurdum. Rahmetli nenemin yardımıyla cebeli zıbı nımı giyinip, yün ipliğinden örme sapanımı kuşak niyetine belime bağlar ve yalın ayak sesin geldiği yöne seğırtirdim.

Dedem, kısa bir soluklanmanın ardından sesini bir oktav yükseltip , ikinci dört mısrayı okumaya koyulurdu.

*Sofular haram demişler, aşkımın şarabına.
Gam doldurur aşk içerim, günah benim kime ne.*

*Nesimiye demişler ki sen yarinle hoşmusun.
Hoş olayım olmayayım, o yar benim kime ne*

Dedemin yanına vardığımda, ilahi de bitmiş olurdu; üzüm dolu taylıkların merkeplere yüklenmesi de .

Sonra uzun süre tek kelimenin konuşulmadığı; ağustos böceklerinin musikisinden ve arada bir dedemin "ben bura dayım, sakın korkma" anlamına gelen zoraki öksürüğünden başka sesin duyulmadığı uzun yürüyüşümüz başlardı.

Mersavi Kantarası'nı geçip düzlüğü çıktığımızda yeni bir ilahiye girerdik birlikte;

*Şu benim divane gönlüm
Yine hubdan huba düştü
Mah cemalin şulesinden
Çalkalandı göle düştü.*

Urfa'nın simgesi kabul edilen mancınıkların ve şehrin batı girişindeki Bediüzzaman Kabristanı'ndaki mezar taşlarının günün ilk ışıklarıyla renkten renge boyandığı dakikalarda Hızmalı Köprü'ye yaklaşmış olurduk.

Bir yanda gökyüzünü delercesine yükselen iki mancınık, öbür yanda buldukları yerden parmak kaldırıp şahadet getiren mezar taşları..

Dedem bu manzara karşısında aşka gelir, hiç aklından çıkarmadığı ölümü bir kez daha ve bütün gerçekliği ile hatırlayarak çoşar; bir başka ilahiyi seslendirmeye başlardı.

*Ey Allahım sen var iken,
Senin ismin gaffar iken,
Ayb örtücü settar iken,
Ya ben kime yalvarayım.*

Bir yaz boyu, haftanın altı günü ve her sabah önceden belirlediğim işaretlerin yanından aynı dakikalarda, aynı ilahinin, aynı dizelerini seslendirerek geçer giderdik.

Yüzümüzü kibleye çevirip Hızmalı Köprü'ye girdiği mizde; mezar hayatını hatırlar ve hatırlatırdık Yunus'un mısralarıyla:

*Altımızda taşlar batar,
Üstümüzde otlar biter,
Yılan akrep mesken tutar,
Ya ben kime yalvarayım...*

O yıllarda Karakoyun Deresi, yaz-kış dört mevsim çağıl çağıl çağlardı.

Hemen her sabah ve yine Hızmalı Köprü'nün mezarlıkla kesiştiği noktada, yıkık bir mezarın yanından o iriyarı adam bütün heybetiyle doğrulup kalkar;

"Allah'a Sofi, Allah'a.. Allah'a.."

Diye seslenirdi.

Dedem elini kalbinin üstüne bastırır;

"Başka kimimiz var Hestave Kardeş, başka kimimiz var ki.."

Diye karşılık verirdi.

Biz Karakoyun ile Mezarlık arasındaki toprak yola koyulurken; iriyarı adamın boğuk sesi yankılanırdı arkamızdan.

*Kara üzüm habbesi,
Göynüm sevmez herkesi,
Her çiçekten bal alır,
Hestave divanesi...*

*Ölelim de görelim,
Ölmeden ne bilelim,
Can da O, Canan da O
Cansız canı nedelim...*

Bildiğim bütün şarkıları, türküleri, uzun havaları, mayaları, manileri, hoyratları, kasideleri, ilahileri, nefesleri, deyişleri, şiirleri ve ezgileri bir gün tamamen unutabilirim belki. Veya bazılarının sözleri ve ezgileri zamanla parça parça silinebilir hafızamdan. Veyahut bazılarını ilk defa duyduğumu sanabilirim.

Fakat kolay kolay unutamiyacağımı sandığım, daha,

doğrusu ölünceye dek unutmak istemediğim iki güzel ezgi ile çocukluğumun yaz sabahlarında biraz da ürpererek gözlerine baktığım o iriyarı adamı kolay kolay akıl ve gönül defterimden silebileceğimi zannetmiyorum.

Kimdi o iriyarı adam?

Kaç yıl yaşadı?..

Hakk'a yürüdüğünde kaç yaşındaydı diye sormayın; önemli değil çünkü.

Kaldı ki uzaktan tanıyanlar ve yakından bilenler bir yana, eminim kendisi bile bilmiyordu ne zaman ve nerede doğduğunu?

Kimden olduğundan ve kimin doğurduğundan haberi yoktu...

Ölü müydü.. dirimiydi? Yaşıyor muydu.. sürünüyor muydu? Veya bütün bunların farkında mıydı; bilmek de görmek de kolay değil.

Kimdi bu her sabah kolunda sepeti, omuzunda telsiz kırık sazı ile çarşı pazar dolaşan adam?

Bulduğu bir tırnaklı ekmeği kedilerle, köpeklerle ve kuşlarla paylaşan bu adam kimdi?

Neyin nesi, kimin fesiydi?

Bir garip sarhoştur bazılarının göre. Sepetinde her an ya en ucuz cinsinden bir şişe şarap ya da mavi isprito bulurdu. Nevalesini toplayıp tamamlayınca bir gölge gibi sokak aralarından süzülerek geçer; soluğu ezeli ve ebedi mekan bildiği Bediüzzaman Kabristanı'nda alırdı.

Herkes, her an sarhoş olduğuna inanırdı. Hatta sarhoşları kınamak için, "Hestave" diye anarlardı.

Ben de öyle düşünürdüm.

Oysa sarhoş olan o değildi; yoldu, sokaktı.

Yanılan bendim, bizdik; onun sözleri doğruydu, haktı.

Çocuklar arkasına takılır, büyüklerinden duydukları çirkin sıfatlarla çağırır, yuhalar, alkışlarla tempo tutarlardı. Bazıları daha da ileri gider, ellerine geçirdikleri çürük meyve ve sebzeleri kafasına kafasına fırlatırlardı.

O pek fazla aldırılmazdı kendisine yapılan eza cefaya.

Canı çok yandığında; durur, omuz üstünden arkasına bakar ve gülümseyerek;

"Allah ıslah etsın sızı" demekle yetinirdi. Ya da: "Yapmayın" diyerek yoluna devam ederdi.

O'nu 1950'li yıllardan birinde; bir yaz gecesinin gündüzle buluşacağı saatlerde tanıdım.

Gülümseyişiyle güzelleşen çehresini, o sıcak Urfa saba hının ilk ışıklarının aydınlığında gördüm. Gözlerinden fışkıran sevgi pınarını seneler sonra fakettim. Ve geç kaldığımı anladım. O an yandım kaçırduğım fırsatlara. Adam diye aramızda dolaşanlara o an acıdım.

Bir gün ve yanılmıyorsam 27 Mayıs 1960 darbesini izleyen sonbaharın ilk günlerinden birinde, çilingir sofrasının dakı boş şarap şişesini koklamış ve tiksinierek yüzümü buruş turmuştum. Rahmetli bileğimden tuttuğu gibi;

“Küçük Sofi!.. Dedeyin kohtlamadığı ŐiŐeyi sen niye kohtlasan. Hem kohtlasay da ne aynarsan” diyerek ilk dersimi vermişti.

Yedi yıl sonra AkÇakale’de őkıiverdi karşıma. İlŐenin tek caddesinde göz göze geldik. Sarhoş değildi ama, bir hoŐtu işte. SelamlaŐtik. Ben yoluma devam ederken elini uzatıp sağ bileğimden tuttu.

“Eđer bu dűnyada her haram yiyip iŐen sarhoŐ olsaydı; inan Hoca, ben hepsinin ortasında Ulu Cami’in minaresi gibi dimdik ayakta kalırım vallah”

Bu Urfa’nın divane Hestave’sinden aldığım ikinci dersti. ÜÇüncü dersimi de kısa bir süre sonra, yine Ak őkakale’de ve yine ilŐenin tek caddesinde aldım.

“Sen hiÇ aşık oldi mı Hoca” diye sordu, bu kez sol bileğimi sımsıkı tutarak.

Cevabım uzaklara bakıp iş geÇirmek oldu.

“Desene yavaŐ yavaŐ biŐisen” deyip sırtımı sıvazladı ve yoluna devam etti.

Bu soruyu, tam yedi sene sonra, bir başka rahmetle anılmaya müstehak ahir zaman derviŐi sordu bana.

“Eh-H dil”in odağı rahmetli Fethi Gemuhluoğlu ağabeye cevabım Mevlana’nın dilinden olmuştu.

“AŐkest rah-i Peygamberime” demiştim.

DONDURMACI

OSMAN EMMİ

Vakit gece yarısı:

Istanbul'da kar yağıyor...

Yüreğim yanardağ gibi.

Sahih-i Buhari'nin sıcacık sayfalarında Peygamberler Peygamberi, Hz. Muhammed (sav) 'in daha önce defalarca okuduğum hadis-i şerifleriyle ısıtmak istiyorum yüreğimi. İçime dolan tarifsiz sıkıntıyı defetmenin başka çaresi olmadığını biliyorum.

Rastgele bir sayfaya açıyor, gözüme ilişen ilk hikmetin her satırını, her kelimesini ve her kelimenin manasını içime sindirerek okuyorum.

"Cömert kişi Allah'a yakındır, insanlara yakındır, cennete yakındır, cehennemden uzaktır".

Şimdi vakit gece yarısı.

Vakit gece yarısı ve İstanbul'a kar yağıyor şimdi.

Upuzun bu kış gecesinde, kaloriferlerin yanmadığı soğuk odamda zamanın ve mekanın dışına kaçıyorum. Urfa'ya, Urfa'nın sıcak yaz gecelerinden birine gidiyorum.

Bağevimizin önündeki sekiye istif edilmiş asma dallarının üzerine açılan yün yatağa uzanıyorum boylu boyunca...

Gözlerim uzaklarda göz kırpan yıldızlara takılıp kalıyor bir süre. Bir yıldız kaymadan uyumayacağım, gözlerimi kapatmıyacağım diyorum. Bekliyor, bekliyor ve bekliyorum.

Yıldızlardan önce gözlerim kayıyor, göz kapaklarıma tonlarca ağırlık yükleniyor sanki, kendiliğinden kapanıyor ve uyuyorum.

Anlayacağınız; bu gece nostaljik takılıyorum.

İstanbul'da, İstanbul'un Anadolu yakasında Beykoz'da Güzelcehisar'ın sırtını dayadığı tepelerde Urfa'yı düşünüyor ve Urfa'da tanıdığım güzel insanları anıyorum hasretle.

Günün moda deyimiyse, biraz nostaljik takılıyorum. Nostaljik derken, birden "nostalji" kelimesi takılıyor kafama. Sözlük anlamını biliyorum bilmesine ama, kafama takılan anlamı değil...

Son yıllarda bu nostaljik takılmalar nedendir?

Neden 50'li, 60'lı ve hatta 70'li yıllarda değil de şimdi? Şimdilerde, yani 90'lardan sonra ne oldu da, bir denbire ve topyekün "nostaljik takılmaya" başladık?

Geçmişe bu acı dönüş niçin?

Dün bugünden daha mı iyiydi sanki.

Veya bugün dünden daha mı kötü...

Neyi arıyoruz geçmişte veya kimi özlüyoruz?

Veyahut dünlerde aradığımız ve bugünlerde bula madığımız birşeyler mi var? Varsa, nedir bunlar?

Eski defterleri karıştırmak, bugünün iflas ettiği anlamına mı geliyor yoksa? Öyleyse, ne oldu da müflis tüccara döndük?

Yoksa geçmiş gerçekten daha mı güzeldi?

Siz ne düşünürsünüz bilemem. Ama ben, dünün bu günden daha güzel olduğunu kabul edemiyorum.

Tabii bazı müstesnaları istisna tutarak söylüyorum bunu, özellikle de rahmetlileri... Hep rahmetle anılmaya müstehak olan geçmiş zaman insanlarını; adam gibi adamları değil, gerçek adamları istisna tutuyorum.

Şimdi vakit gece yarısı. Vakit gece yarısı ve dışarıda kar yağıyor şimdi. Upuzun bu kış gecesinde, kaloriferlerin yanmadığı soğuk odamda zamanın ve mekanın dışına çıkıyorum.

stanbul'da, İstanbul'un Anadolu yakasında Beykoz'da, Güzelcehisar'ın sırtını dayadığı tepelerde Urfa'yı düşünüyor ve Urfa'da tanıdığım güzel insanları; alisi, valisi, divanesi, delisi, sarhoşu, ayyaşı ve velisiyle bana göre "özel insanlar"ı anmak, anlamak ve anlatmak istiyorum.

Yaşı kırkın üzerinde olanlar, kırkın üzerinde olup da yolu Haşimiye Çarşısı'na düşenler mutlaka hatırlayacak ve

“He ya!..Haşimiye Çarşısı yıkılmadan evvel şurda, şu sokağın başında, Kasap Pazarı'nın batı kapısının karşısında bir dondurmacı dururdu sıcak yaz günlerinde” diyeceklerdir mutlaka.

Ya da; güz bitipte soğuklar başladığında Urfa'yı köşe bucak dolaştığını; caddelerde, sokaklarda, çöplükte, yerde, şurda veya burda bulduğu atık kağıtları toplayarak göm leğinden içeri soktuğunu anlatıp,“Rahmetli azıcık akılca noksandı, deliydi yani” diye yad edeceklerdir.

Sonra; orta ile kısa arası boyunu.. boyuna göre fazla olan göbeğini.. hiç uzamıyormuş gibi hep kısa gördükleri kırılmış saçını ve sakalını.. tepesini soğuktan ve sıcaktan koruyan bahçacı kirliliğinden küllahını.. eteklerini şalvarının içine soktuğu yer yer incelik göz göz olmuş lacivert kirliliğini.. eski gabardin şalvarı ile çorapsız ayaklarına geçirdiği pos tallarını getireceklerdir gözlerinin önüne.

Ve nihayet; Urfa güneşin altında, dondurma tulum basının başında toplanan çocuklara “yüz paralık” dondurmanın yanında bir o kadarı da “huva” verdiğini düşünüp;

“Yav rahmetliye deli meli derdik ama, aslında cömert insandı” sözleriyle, vefatından senelerce sonra da olsa, bu has adamın hakkını teslim edeceklerdir herhalde.

Dondurmacı Ose, cömert adamdı.

Ve “Cömert kişi Allah'a yakındır, insanlara yakındır, cennete yakındır, cehennemden uzaktır”.

Aşağı çarşıya indiğimde, işim o tarafta olsun veya olmasın, yolumu mutlaka Haşimiye Çarşısı'nın doğu girişinden geçirir, Dondurmacı Osman Emmi'den hıvamı almadan bir adım atmazdım.

Zaten O da, etrafını kuşatan çocukları, ama para sıyla ama bedava, dondurma tattırmadan başından savmazdı.

Bazan, inadının tuttuğu günlerde, cebimde birgün lazım olur diye sakladığım beş kuruşu tulumbanın üzerine bırakır, cam fincana doldurduğu dondurmayı afiyetle yedikten sonra, çocukça bir arsızlıkla elimi öptürecekmiş gibi Osman Emmi'ye uzatır;

"Hıvamı da ver Osman Emmi" diyerek, dondurmanın serinliğini tenimde hissetmeden başından asla ayrılmazdım.

Babamın dükkanı Mevlahana civarındaydı. Bazan su getirmek bazan ihtiyaç gidermek üzere günde birkaç kere Attar Bazarı Camii'ne giderdim.

Her seferinde olmasa da, bir sebep uydurup babamdan yüz para, beş veya on kuruş koparırdım. Babam dondurma alacağını bilir ve her seferinde;

"Dondurma alcahsan, Hac Mağme'den al.. O deli Ose'den alma ha" diye de sıkı sıkıya tembih ettiği halde, ben soluğu Osman Emmi'nin tulum basının başında alırdım.

O'na neden deli derlerdi, o yaşlarda pek anlamazdım. Büyüklerin bir bildiği vardır, diye düşünürdüm belki de

Aslında bugün olduğu gibi dün de bir bildikleri yoktu büyüklerin. Küçükleri, birşey bildiklerine inandırmakta

mahirdiler sadece.

Cenab-ı Peygamber'in;

"Cömert kişi Allah'a yakındır, insanlara yakındır, cennete yakındır, cehennemden uzaktır"

Hadis-i şerifini bilselerdi; yiyemediğini yedirenin ve beğenmediğini giydirenin cömert sayıldığı bir dünyada, varını vererek çocukları sevindiren bu cömert has adama hiç deli derler miydi? Kim bile bilirki...

URFA'YA PAŞA GELDi

Kantara vursanız; tok karnına 48 kilo ya eker, ya ekmez... Boyu da kilosu gibi. Bir elli, bilemediniz bir ellibeŐ ancak.

Öylesine sıska ve çelimsiz; ufak tefek, zayıf ve nahif bir adamdı Paşa.

O'nu benim gözümde has adam yapan elbette ki boyu, posu ve kilosu değil.

O'na has adamlar arasında yer verişimin sebebi; dört mevsim sırtından çıkarmadığı İngiliz kumaşından krovüze ceketini, 38 numara Siverek işi saat kapağı yumurta topuk ayakkabıları, uzun peyikli geniş gabardin Şalvarı ve ka fasından asla indirmediği sekiz parça kasketi de değildi.

Ne adı-sanı, ne işi, ne aŐı, ne eşi, ne hemen hemen

senenin 365 günü ve günün 24 saati sarhoş olması ve ne de ağzından eksik etmedlği galiz küfürlerdi.

Kaç kişi tanır?

Kaç kişi hatırlar şimdi, sorsak bu has adamı?

Adı Paşo veya Paşa'ydı.

Adı mıydı bu, lakabı veya sanımıydı; o da belli değildi.

İşini veya mesleği soracak olursanız; bugün kaybolup giden bir hizmetten kazanırdı ekmek parasını. At canbazydı Paşa'mız; bildiğiniz at cambazı işte.

Kanberiy'e'de otururdu. Mahalle'yi Koşu Meydanı'n dan ayıran Akçakale yoluna yakın bir yerdeydi evi. Yarış atları bulunan Harputlu Ali veya Ali Rizo'ya komşuydu. Bekardı ve büyük ihtimalle hiç evlenmemişti. Bir gün olsun önünde, arkasında bir hanım ve çocukla hiç görmedim.

Sabah tanyeri ağarır ağarmaz o gün pazarda dolaşt ıracağı ilk hayvanın sırtında Beykapısı tarafından gelir, Mev lahane'nin doğusuna düşen yolu takib ederek Çiftehan'a geçerci. Bu seromoni ile başlayan koşuşturması, Çiftehan'dan Kazancı Pazarı'na uzanan hanlar arasında, öğle ezanına kadar devam ederdi.

Günde iki üç hayvan dolaştırır, satış fiyatı üzerinden aldığı dellaliye ücretini cebine indirdiği gibi demlenecek bir yer arardı. Çilingir sofrasını ya işletmecisi de kendisi gibi ke yif ehli olan bir hanın gözden uzak bir köşesine veya daha çok köylülerin rağbet ettikleri lokantalardan birinin gizli bölmesine kurardı.

Akşam karanlığının çöktüğü saatlerde kafayı bulmuş olurdu. Nereden geçtiğini, kiminle karşılaştığını ve ne konuştuğunu bilmez; ağzını küfürün bir türlüyle açar, bin türlüyle kapardı.

Yüzünün şekli değişir, ağzı burnu eğilir, salyalar akardı. Ayakta duramaz, adım başı yalpalayarak yere yıkılır, kalkar, bir daha yıkılır, bir daha kalkardı. Ve bu haline bakmadan yaya olarak Kanberiyeye kadar gitmeye çalışırdı.

Perşembe'yi Cuma'ya bağlayan akşamlarda ve Ramazan günlerinde ise, bambaşka bir adam olurdu. Bazan rahvan bir beygirin, bazan safkan bir arap atının üstünde savaş kazanmış bir süvari birliğinin muzaffer komutanı gibi gururla dükkanımızın önünden geçirdi.

Dedem dükkanın önündeysen, mutlaka durur, iner ve ellerinden öperek "dua et" derdi. Dedem:

"Mahkeme arkadaşınla komşu olarsın" der, sırtını sıvazlar ve gözlerinden öperdi.

Dedemin bu davranışı çok zaman görenler tarafından yadırganırdı. Dükkan komşularımız; Berber Halil, Allef İmam, Allef Hacı Hüseyin, Eskici Müslüm, Bakkal Sıdık ve diğerleri;

"Bu sorhoşa çok yüz veriyse Sofi Emmi" diye sitem ederlerdi.

Dedem her defasında ve sükunetle aynı sözleri tekrarlardı:

"O bizim Paşamızdır kurban, emanettir emanetçisinin hatırı büyüktür yanımızda" diyerek dükkana girerdi.

O yaşlarda ve o yıllarda benim her defasında tiksinererek baktığım bu adama yakınlık gösterdi diye büyüklerime sitem etmek gibi bir hakkım yoktu, haddime düşmemişti. Fakat bu ve benzeri sorular benim de aklımı kurcalardı.

Babam bu şarhoşun nesini ve neden bu kadar çok severdi?

“Neden hep “bizim paşamız” derdi?

“Mahkeme arkadaşınla komşu olasin” diye dua etmek, ne demekti ve nedendi?

Kimdi bu mahkeme arkadaşı?

Dediğim gibi hep merak ettim; ama, sormadım, sora madım. Yanlış bir iş yapmış olmaktan çekindim hep...

Hayalimde bir paşa oluşturmuştum kendimce. Omuzu kalabık bir üniformanın içinde, ayaklarında topukları mahmuzlu çizmeler, sert bakışları ve gar kaşlarıyla farklı bir paşaydı benim paşam.

Bir türkünün emanetiydi hafızama yüklediğim. Yıllarca içinde “Urfa” geçen bu Van türküsüyle hatırladım Paşa’yı..

Urfa’ya paşa geldi,
Tahta temaşa geldi,
Bir elim yar boynuna,
Bir elim boşa geldi.

Mısralarındaki “paşa’ydı benim paşam. Türküdeki gibi boyun kökünden eksik etmediği bir mendili vardı. Parmağının durmayan kanı, savaşıçılığından olmalıydı. Sevdiğinin sevgilisi de herhalde kendisiydi.

Kismete bakın ki, yaklaşık yirmi sene "sarhoş, ayyaş, serkeş" diye bilip tanıdığım adamın kim, ne, nasıl, neden ve kimin emaneti olduğunu "paşamızı" son yolculuğuna uğurladıktan birkaç saat sonra öğrenebildim.

*

Definden sonra dedem, babam, amcam ve ben birlikte eve dönüyorduk. Dedem, ben sormadan başladı anlatmaya;

"Allahu alem 1946'ydı. Dergah'ın tekrar ibadete açıldığı seneydi" diye girdi konuya. Merhum Şeyh Müslüm Hafız ile beraber çıkmıştık Dergah'tan. Yeni bir ma'bedi ibadete açmanın telaşından olacak ki, namazda kafamıza tahtığımız arahçınları çıkarmayı unutmuştuk. Sen o günleri bilmezsen. Öyle cübbe sarık filana izin yoh.. Kasket tahmayanı bilem karakola alırlardı.. Neyse.. Suruç garajına doğru sohbet ederek yeridih. Hasan Padişah camiinin kible duvarının önüne varmamıştık ki, bir polis çıktı karşımıza. Biz daha ne olduğunu aynamdan, kafamızdaki arahçınları çekip aldı. "Yürüyün karakola" diye kattı ikimizi de öğüne. Hadè bahım, erkeksen gitme..."

Burada söze girmek zorunda kaldım; gençlik he yecanıyla;

— Etrafta kimse yok muydu?"

Dedem gülümseyerek yüzüme baktı, sonra babama dönüp;

— Bu ne deyi oğlum? Etrafta kimse olsa ne olur,

olmasa ne olur. Kimin haddine düşmüş İsmet Paşa'nın polisine karşı gelmiş... Şimdiki kimin zannetme. Sene 46 filan, 66 değil. Hak hukuk aynayan dinleyen yoh o zaman, yoh.. yoh!..

Hiç adeti olmadığı halde sokak ortasında durup bir sigara yaktı. Bir iki nefes aldıktan sonra rahatlamış olacak ki kaldığı yerden devam etti.

— Aharbaşı Karakoluna gittih mecburen. Karakollar nasıldır bilirsene, ifade, zabıt filan deyip yanımıza bir bekçi ve bir de polis katarak nöbetçi mahkemeye gönderdiler bizi. Mahkemeye getmiş bir şey değil, lakin Aharbaşı'ndan Sarayöğü'ne bütün milletin gözü üzerimizde... Ellerimiz de kelepçeli ha, birbirimize bağlamışlar.. Başımızı eğe eğe gittih mahkemeye. Bir azap da orda. İçerde dava var diye bir yarım saat kapı önünde beklettiler. Tabi bir sorgu sual faslı da mahkemede işi olanlardan geldi. Niye burdasız, suçuyuz ne? Aynat aynatabilirsey.. Bir de bizim arkadaşların merakı.. Kabir azabı gibi birşey yani.. Yarım saat, kırkbeş dakika sonra mahkeme salonunun kapısı açıldı. Bir de kimi görsağ eyi... Bizim Paşa.. Rahmetli Paşa yani... Fitol kimin de sarhoş gene mübarek.. Ağzı, burnu eğilmiş eyice.. Bir bu eksikti, dedim gendi gendime. Öyle deme oğul dedi Şeyh Babam, Bizim Paşa mübarek bir insandır... Halbuki Paşa ayakta zor durıdı. Lakin Şeyh Efendiği görünce toparlandı, edeple ceketini ilekledi.. Hürmetle temenna edip; "Babo kurban sizin ne işiyiz var burda" diye sordu. Ne desin Şeyh Dedey... Ne aynatsın. Aynatsa ne olur, aynatmasa ne olur. Ben; Yok bişe Paşa.. İfademizi alcahlar deyip başımızdan savmak istedim. Fakat; Şeyh Deden; hal mesele beleyken

bele dedi. Herşeyi açh açzık aynattı”

*

Bu söz yetmiş Paşa’ya.

Polisin tuttuğu kapıyı açmış.

Incecik gövdesinin yarısını içeri doğru uzatmış ve avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış...

“Ulan müddeiumum!..

Ulan hakim!.. Ulan müstantik!.

Serhoş kafaynan Allah’a küfür ettim diye beni tutup buraya getirdiyiz. Eee..bu mübarek adamları da Allah demişler diye getirtmişsiz..

Ulan bu nasıl hak, bu nasıl adelet, bu nasıl terazi mi zan? Hay sizin gibi hakimin de, sizin hakim olduğiz mahkemenin de, tereziyizin de, mizaniyızın da, sizin de, gelmişiyizin de geçmişiyizin de..anasını, avradını, kızını, kısrağını”

Diyerek ağzına geleni söylemiş

Hakimin, polisin, bekçinin “sus” demesine aldırış etmeden o güne kadar dudaklarından dökülmeyen en galiz küfürleri sıralamış peşpeşe.

O anda biraz da utanarak duygularımı anlatmak istedim. Dedem’in suskunluğunu fırsat bilip:

“Yani haksızlığın karşısında susan dilsiz şeytan olmaya rıza göstermedi” dedim.

“Aynen.. Şeyh Deden de öyle demişti zaten” diyerek

tasdik etti. Sonra elini omuzuma atıp;

“Mübarek Paşa, biraz evvel kendisine berat veren hakimlerin karşısına bir de bizimle çıktı... Bize emanetliği o gün başladı. Bugün de biz hakiki sahibine emanet ettik.. İnşallah mahkeme arkadaşının yanı olur yeri..”

...VE SON GECE

Yine yaptı yapacağını. Huysuzluğunu, mızıkçılığını, aceleciliğini, tezcanlılığını gösterdi yine.

Marmara Bölgesi'ni beşik gibi sallayan küçük kıya metten bir hafta kadar önce, Ağustos 1999 başlarında, sıcak bir günün gecesinde, Halepli Bahçesi'nde:

"Bunları yaz hoca, yaz! yaz!. söz uçar, yazı kalır, yarın lara erteleme bugün yapacağın işi... yarın gelmeyebilir.. yarın geldiğinde sen olmayabilirsin.. yaz bu anlattıklarını, yaz ve yayınla"

Diyen ve sonraki günlerde İstanbul'da her karşılaştığımızda; kitabımın ne zaman çıkacağını soran kendisi değilmiş gibi, Sıra Gecesi'nin basılmasını bekleyemedi.

O'na hiçbir zaman yarın veya öbür gün demedim

ama, yarınlar bugün oldu sonunda.

Kitap bitti, dizildi, yazılar tasnif edilip sıraya konuldu, sayfa ve kapak tasarımları yapıldı ve sıra son tashihe gel diğinde kara haberi geldi huysuz, mızıkçı, aceleci ve tezcanlı ihtiyarın.

Sekreterim:

“Başkanım” dedi. “Kitabınızda söz ettiğiniz Tuncer Necmioğlu.. ölmüş galiba!.. TRT Fm.’in sabah haberlerinde dinledim.. isim benzerliğidir belki de...”

İsim benzerliği değildi.

Sanat dünyamızın huysuz ihtiyarı, yapmıştı yapacağını. Mızıkçılığını, aceleciliğini ve tezcanlılığını hayat oyununda da göstermişti. Sanki kırmızı mumlu davetiyeyle çağrılmış ve sanki meçhuller ülkesinde yolunu gözleyeni varmış gibi, bir ay daha sabredememişti.

Ne zaman çıkacak, diye sorduğu Sıra Gecesi’nin basımı bekleyememişti. Sevincimi paylaşmadan, takdir veya tenkitlerini söylemeden çekip gitmişti. “Ve arkasından güneş doğmayan büyük kapıdan” içeri girmişti, bir Allaha ismarladık bile demeden.

Benim huysuz, mızıkçı, geçimsiz, aceleci ve tezcanlı dostum acele etmişti yine. İsim benzerliği değildi, Tuncer Necmioğlu ölmüştü.

En son 2004 sonbaharında Beşiktaş’ta karşılaşmıştık. Bitkin görünüyordu, bir yıl öncesine göre hayli kilo vermişti. Ölüme meydan okurcasına reddetse de, hasta olduğu her

halinden belliydi. Açık renk gözleri çukura düşmüştü. Beş dakika kadar, o da ayaküstü konuşabilmiştik. Acelesi vardı, her zaman olduğu gibi. Ve yine her zaman olduğu gibi elin deki poşette kitapları vardı.

*

Tuncer'le özel televizyonların birer ikişer ortaya çıktıkları 90'lı yılların başında tanışmıştık.

TGRT için, "Sevginin Bittiği Yerde" diye bir senaryo yazıyordum. Dizinin yapımcısı Bab-ı ali'den arkadaşımdaydı; Yeşilçam sakinlerinin tabiriyle kurtlar sofrasına oturmaya çalışan kuzulardandı. Dizinin senaristi olarak oyuncuların seçimine ister istemez müdahale etmek zorunda kalıyordum.

Tuncer de bu müdahale ile kadroya alınan isim lerdendi. İsmi jenerikte en başa yazılmayacak olsa da, canlandığı Asım bey karakteri dizinin tek başrolüydü. İlk görüşme için, Cağaloğlu'nda bir yazıhanede buluşmuştuk. Üç-beş cümle ile hikayeyi özetlemiş ve canlandıracağı karakteri anlatmıştım. Beğenmişti. Ücret konusunda, kendisi itiraf ettiği için yazıyorum, sinema ve televizyon serüveninde belki de ilk defa huysuzluk etmemişti.

Sette karşılaştığımızda yaptığımız ayaküstü sohbetlerde birbirimizi daha yakından tanıma fırsatı bulmuştuk. Komşu illerde doğmuştuk. Tuncer Diyarbakır'ın sıcak sularıyla ünlü Çermik'tendi. Siyasi görüşleri ve ideolojileri tamamen karşıt iki insandık. Tuncer solcuydu, ben ülkücü-milliyetçi dünya görüşünün önde gelen isimlerindendim. Ve 12 Eylül öncesi, birbirimizin gölgesine kurşun sıkacak kadar ayrı ve

uc kapmlardaydık.

Ne var ki ideolojik ayrılığımız, zaman içinde bizi daha da yakınlaştırmış, dostluğumuzu pekiştirmesinde önemli işlevler üstlenmişti. Birçok konuda aynı şeyleri düşündüğü müzü görmüş; aynı şeyleri farklı dillerle ifade ettiğimizi anlamıştık.

Sevginin Bittiği Yerde'nin tanıtım kokteylinde beynimizin arkasında bir yerlerde saklı duran son sorular da cevabını bulmuştu. Dizinin yönetmeni Avni Kütükoğlu, çarpıcı sahneyi tek kare kesmeden fragmanda kullanmıştı. Rahmetli Efkan Efekan'ın;

"Gidenlerin neden gelmediği belli de, neden gittiklerini sorgulayan çıktımı bugüne kadar? Söylese ne doktor, ne işi vardı Mehmetçiğin Yemen çöllerinde" sözlerini dinlerken gözleri nemlenmişti Tuncer'in.

"Ben niye böyle bir replik yazamadım bugüne kadar... kıskandım seni ihtiyar.. nasıl yazdın.. hangi duyguydu bu sözleri sana yazdıran" diyerek boynuma sarılmıştı.

"Vatanseverlik ve milliyetçilik" diye cevap vermiştim bir anlık gafletle. Açık renk gözleri fal taşı gibi açılmıştı, isyanını;

"Ben de yurtseverim, ulusçuyum ve ulusalcıyım" sözleriyle dile getirmişti.

Baştan beri söylediğim gibi, sorun özden çok sözdeydi ve biz bunu konuşa konuşa farketmiştik.

Geleneklerimize bu pencereden baktığımızda; Sıra Gecesi'nin müzik amaçlı ve meşk ağırlıklı bir gelenek veya -ömründe bir kez bile bu meclise ayak basmamış medyatik türkücülerin iddia ettikleri gibi- usta çırak ilişkisi içinde musiki derslerinin verildiği bir halk konservatuvarı olmadığını açıkça görebiliriz.

1994'ten 97'ye kadar, Sıra Gecesi programlarında sık sık: Sıra Gecesi sıradan bir gece değildir, derken söylemek istediğim de buydu. Sıra Gecesi'nin Mevlevi Sema Ayini, Rûfai Devran'ı, Alevi Semah'ı, Nakşi Hatme'si, Kadiri Zikri ve Mevlid gibi inanç dünyamızın farklı bir ritüeli olabileceğini anlatmaktı.

ISBN 9944-128-00-7